ESŐ

irodalmi lap

2024/1. tavasz

BALOGH ÁDÁM – BENEDEK SZABOLCS
BÉRCZES LÁSZLÓ – BODÓ GERGELY
BORSODI L. LÁSZLÓ – FECSKE CSABA
FILIP TAMÁS – GÉCZI JÁNOS – KARAP ZOLTÁN
KOPRIVA NIKOLETT – KÖTTER TAMÁS
LÁZÁR BALÁZS – P. NAGY ISTVÁN
PETŐCZ ANDRÁS – PODMANICZKY SZILÁRD
REGŐS MÁTYÁS – REKE BALÁZS
SIMON FERENC – SZÁRAZ MIKLÓS GYÖRGY
TOMAJI ATTILA – TOROCZKAY ANDRÁS
VÉSSEY MIKLÓS – VIDÉKI PÉTER

GYÖRFI SÁNDOR *kisplasztikáival*

2024. tavasz
XXVII. évfolyam 1. szám
Megjelenik negyedévente
Főszerkesztő: Jenei Gyula
Szerkesztő: Molnár H. Magor
Szerkesztőbizottság:
Fekete Marianna, Simon Ferenc, Verebes György
A szövegeket gondozza: Varga Sándor
Lapterv, tördelés: Cselle Judit
Alapító kiadók: Vass Lajos, Várszegi Tibor

Szerkesztőség levélcíme: 5000 Szolnok, Verseghy u. 7/a;
telefon: 30/153-0764; ímél: jeneigyula62@gmail.com
Szerkesztőségi titkár: Fekete Marianna;
telefon: 30/153-0768; ímél: fekete968@gmail.com
Honlap: www.esolap.hu
Kiadó: Max-kontír '99 Bt., 4461 Nyírtelek, József Attila u. 14.
Felelős kiadó: Fekete András
Készült az All in One Nyomda Kft. üzemében, Szolnokon
ISSN: 1419-7987

EGYMÁSBÓL

3 KOPRIVA NIKOLETT
Öt országban; Szűzanya

5 VÉSSEY MIKLÓS
Tejköd; Makulátlan

7 GÉCZI JÁNOS
Vers a látványosságról; Vers az eltakart birodalomról

8 P. NAGY ISTVÁN
Elalvás előtt

8 PETŐCZ ANDRÁS
Egy utazás emlékképei – Pierre halála

12 SZÁRAZ MIKLÓS GYÖRGY
Tibeti szél

17 TOMAJI ATTILA
Mese a sötétségről; Ragyog és hallgat

19 REGŐS MÁTYÁS
Hordalék; Hétköznapi éjszakák

20 FILIP TAMÁS
Zúgás; Leltárhiány; Ilyen mondatok; Történetünk

22 BALOGH ÁDÁM
Vörös

23 BORSODI L. LÁSZLÓ
Egymásból; Befalazva; Magadra hagyva; Átfújtok rajtam; Búcsú, ajándékféle

27 BENEDEK SZABOLCS
Vörös pernye

29 BODÓ GERGELY
Iszap

30 TOROCZKAY ANDRÁS
Éhes, ég

37 BÉRCZES LÁSZLÓ
Cserepad; Kórterem

40 REKE BALÁZS
Stég

44 FECSKE CSABA
Spirálfüzet; Reggel hétkor

47 LÁZÁR BALÁZS
Az Augusztot játszó öreg bohóc dala

48 KÖTTER TAMÁS
Adathordozók

A FOR KALÁRA

60 KARAP ZOLTÁN
Az öregedés jelei

62 PODMANICZKY SZILÁRD
Örök élet meg egy nap

OLVASÓ

67 VIDÉKI PÉTER
Én elképzelem, te elképzeled, mi elképzeljük
(Harag Anita: Valakire gondolni kell)
A közvetítő
(Bérczes László: Kötőszavak)

76 SIMON FERENC
A figyelem gondolatnaplója
(Filip Tamás: Kafka bukósisakja)

KOPRIVA NIKOLETT

ÖT ORSZÁGBAN

öt nyelven kérjük ki a kenyeret a boltban,
– – olvassuk az utcaneveket,
– – hazudik a pap a templomban,
– – – a fán ülő madár.
– – – a hangosbemondó a vasútállomáson.
– – – az ibolyás bácsi a piac mellett.
– – – a ténfergő koldusok.
– – – az idegen.
– – – a tizenkettőt ütő óra.

öt térképét rajzoljuk az égnek –
sosem egyeznek.
öt nap gurul öt hegyoldalon,
öt szobasarokban öt boszorkány –
az egyik tüzet rak, és táncol,
a második pókot rejt a falrepedésbe,
a harmadik mellett megszólal a fekete macska,
a negyedik elvetél,
az ötödik bagollyá változik.

öt erdő virágait préseljük a könyvben.
öt kertet nevelünk,
a gyökerek között a férgek
öt országa épül.

– – szólal meg a hegy.

öt folyóban keresünk színes köveket.
a hínárok között a kagylókban
öt ország tündérei alszanak.

mindannyian ugyanarról
álmodunk.

SZŰZANYA

egy szűzanyaszobor
évszázadok óta nézi a várost.

látta, ahogy fák nőttek ki
a kövek közül,
az épületeknek idegen mesterek
rajzoltak arcot.

a szökőkút évente egyszer
magába fojt egy galambot,
a preparátor elhelyezi
gyűjteményében.

az utcaseprő gyöngyszemek után
kutat a macskakövek között.

a cipész halottak lábbelijét
javítgatja, már nyitás
előtt sorban állnak a
kísértetek. csak szűzanya látja.

a kenyérsütő madarakat hív magához,
szétszórja a morzsákat. mesét mond
nekik, gyermekét keresi közöttük.

a harangozó naponta háromszor
mássza meg a csigalépcsőt,
hogy konduljanak a harangok.

az újságárus papírhajókat
hajtogat, aztán lemegy
a folyóhoz.

a festő szobája falára
mázolja a tejutat,
nem jön ki többé.

a virágárus már csak a
növényei nyelvét érti. idővel tulipánná
változik, gyermek
viszi haza.

a szabó a mezőn álló madárijesztőre
aggatja ruháit.

a szobrász kivési anyját, majd
elviszi egy varázslóhoz,
keltse életre.

a könyvtáros beköltözik a könyvtárba.
évekkel később rongyos könyv lapján
találják meg.

valaki a holdfogyatkozást nézi
az utolsó előtti ház
második emeletéről.

a városi park kékre festett padján
csecsemő sír,
körbeállják a kutyák.

szűzanya ujjait letörték, arcának
gödreibe bogarak költöztek,
ruhájára sokéves moha tapadt.

decemberi reggelen döntötték le.
teherautón szállították el.
helyén tömbházat építettek.

amikor beolvasztották,
szemeiben mozdult
az utcaseprő, a harangozó,
a gyermek, a szobrász.
aztán mindannyian föloldódtak
benne.

VÉSSEY MIKLÓS

TEJKÖD

Menekülök a háborús hírektől,
ha meglátok egyet, továbbugrik a tekintetem,
mint katona, ha aknára lép.
hónapok óta nem olvastam semmit a témában,
mégsem maradtam le a lényegről,
mert hiába tolják a képembe a hírportálok,
mint valami szenzációt,
egyetlen érvényes hír lenne csak:
hogy vége.
engem csak ez mozgatna meg,
mert hozzászoktam a háborúhoz,
elfogadtam, mint az időjárást,
és azt figyelem csak, engem mennyire érint,
mit vegyek fel holnap,
kabátot, pulóvert, puskát,
a többi ellen tehetetlen vagyok,
mert ha nem olvasom a híreket, lőnek,
de ha olvasom a híreket, akkor is,
ha nem érzek együtt az áldozatokkal, lőnek,
és ha együttérzek velük, akkor is,
talán ez nyomaszt a legjobban,
a magammal szemben támasztott elvárás,
hogy empatikus legyek,
de hogyan tudnám beleélni magam
idegen emberek életébe,
amikor egy öt másodperces videót
sincsen türelmem végignézni.
azon kapom magam, hogy azt kívánom,
foglalják el, vagy húzzanak haza,
mintha mindegy lenne, ez vagy az történik,
mert nekem mindegy, és ez a lényeg.
a buszon mellettem ülő,
velem egyidős srác mobiljára nézek,
meglátom a cirill betűket, és hiába tudom,
hogy ő én is lehetnék, inkább kibámulok az ablakon
a tejködbe, mert ott semmi se látszik,
és végre idegeskedhetek azon,
hogy már megint mekkora a dugó.

A szerző a Petőfi Irodalmi Múzeum Móricz Zsigmond-ösztöndíjasa.

MAKULÁTLAN

vettem egy robotporszívót,
hogy ne kelljen a gyerekek után naponta feltakarítani,
vagyis hogy ne nekünk kelljen.
kétségtelenül jó döntés volt,
napi plusz félóra szabadidő, amit ha munkával töltök,
a porszívó ára fél éven belül megtérül,
a feleségem kevésbé fáradt,
én kevésbé vagyok ideges, ha kiborul
vagy kiömlik valami, a gép majd úgyis elintézi,
térképet készít a lakásunkról,
és kiszámolja a leghatékonyabb útvonalat,
munka közben a tárgyakat
és az embereket is kikerüli,
tudja, hogy mikor megyünk el otthonról,
és magától elindul,
por előtte, tisztaság utána, mégis
valahogyan frusztrál a jelenléte.
ez is csak egy háztartási gép a sok közül,
de más, mint a mosógép vagy a hűtő,
mert képes az önálló helyváltoztatásra,
és ki-be kapcsolni sem kell,
nem szorul ránk, mint egy nagybeteg,
hogy arrébb tegyük,
vagy hogy egy bizonyos ponton
rendszeresen hozzáérjünk,
dolga végeztével egyszerűen
visszamegy a töltőállomásra,
így akár évekig is elműködik nélkülünk.
épp ez volt a tervezők célja,
hogy rá se kelljen hederítenünk,
ő sem hederít ránk, s úgy tiszta a lakásunk,
hogy nem kell tennünk érte semmit,
viszont ennek a semminek ára van.
ugyan nem kell sétáltatni, etetni,
de nem is hiányzom neki, ha elmegyek otthonról,
teljesen független tőlem – és ez félelemmel tölt el,
mert ha egyszer holtan esnék össze a nappaliban,
zavartalanul folytatná a munkát,
diszkréten körbetakarítaná a testemet,
üres mező lennék egy virtuális térképen,
ember alakú fehér folt
makulátlan környezetben.

GÉCZI JÁNOS

VERS A LÁTVÁNYOSSÁGRÓL

Szaggatott krétavonal rögzíti
a helyszínt, ahonnan kiemelték.
Olyan, amilyennel a csupasz modellt
rajzolják a lepedőn körbe,
hogy a pózba visszataláljon.
S az áldozat körül a tetthelyre
húzott kontúr, mely a zsákmányt körbe-
fogja, s utoljára megnevezi.

Vászonra felkenve gazdagabbnak
látszik. A szövet színárnyalata
és a zöldarany dekoráció
nem másolják, hanem új nézetet
adnak számára. Hozzátették,
amiről nem eshetett volna szó,
a két kéz remegő színtársulatát
s a képszél fájának a díszletét.

A történet áll, az eseménye
nem mozog, ideje a nézőtől
származó, de hogy pillanatkép,
vagy a jelenetek egymást követik,
az az érzékek megcsalása.

Az alak, jövőnek meredő orr,
behorpadt has, peckes testtartás,
a festőt idézi, ki jelenetté
rendezve többször megfestette,
hogy sokszor s ismét tegye, az iszonyt,
amely a vérengzését szegélyezi.

VERS AZ ELTAKART BIRODALOMRÓL

Az átkok házőrző kutyák.
Nyomor idején göröngy terem.
Holdként világít az északi hegy,

barlangjában fallabdaterem van.
A szavaktól feltámadnak a holtak.
Az ember télen gyík, nyáron madár.

A teknőc a hegyormokon
esőért füttyentget, kiabál.
Vak mesterek építenek várost.

A tyúk toll helyett gyapjat visel.
Forró napokon gőz gomolyog.
Áldoznak kutaknál, forrásoknál.

A kanonokok asszonyra lesnek,
aranyat és gyöngyöt reggeliznek.
Hogy isten lehetsz, a nyelv teszi.

Van, hogy nincs, van, hogy van a semmi.
Idejekorán születni, meghalni,
tudni akarni, és már nem akarni.

P. NAGY ISTVÁN

ELALVÁS ELŐTT

Ne bújj ágyba korán.
Igyál meg egy pohár
langyos, mézes tejet.
Fürdővizedbe önts
levendula- vagy citromfűfőzetet.
Szellőztesd ki a szobád.
Kapcsold ki a tévét, telefont;
a pánik- és hisztériakeltő hírek
csak felzaklatnak.
Mielőtt lefekszel, hallgass zenét –
pl. Bach bármely zenekari
műve kiváló nyugtató-altató.
Olvass mesekönyvet,
Andersent vagy magyar népmeséket.
És mikor lefekszel,
próbálj meg teljesen semleges
dolgokra gondolni.

Lazíts.
Elalvás előtt
a saját gondjaidon való töprengés
és a megoldáskeresés
nagyon megnehezíti
az álomba merülést.
Képzeld magad egy régebbi korba,
mondjuk Mátyás idejébe.
Légy az igazságosnak
bölcs tanácsadója.
Vagy mint aki hadban áll,
talpig fegyverben.

Az éjszaka csatatér.

Az álmon túl virrad.

PETŐCZ ANDRÁS

EGY UTAZÁS EMLÉKKÉPEI – PIERRE HALÁLA

A halál szobáján tompa csend ül,
hogyha rezzen, zaj kél mindenütt,
most nagy pörölye magasba lendül
és az óra üt."
Matthias Claudius: A halál *(Kosztolányi Dezső fordítása)*

HÁDÉSZ, HÁDÉSZ, HÁDÉSZ! ÉS ERÓSZ! A győztes mindenképpen Hádész. Még akkor is, ha Erósz ott van mindenütt, még Hádész birodalmában is.

Pierre, az öregember lesétál a tengerpartra.

Daniella ott maradt a lakásban. Kora reggel van, még alszik.

Pierre séta közben elképzeli Daniellát, ahogy a párnáját magához ölelve, félig hason, a fenekét kissé felfelé tartva fekszik a kétszemélyes ágyon, a takaró valahol mellette, a földön hever.

Gyönyörű, egyszerűen tökéletes a feneke, gondolja Pierre, miközben a part felé sétál.

Reggel hét óra van.

Ilyenkor az a partrész, ahova rendszeresen lejárt korábban, harminc-egynehány éve is, amikor még Nika nem is létezett, illetve Daniella sem, hanem csak Anna volt, aki a szépségével olyannyira le tudta nyűgözni, és persze Andraž, aki olyan fontossá lett, egyszóval az a partrész teljesen üres ilyenkor, sem fürdőzők, sem horgászok nincsenek.

Lehetnének, persze. Más partszakaszokon már ilyenkor is van forgalom, de az a rejtett öböl, ami éppen a sajátos zártsága miatt olyan nagyon alkalmas a meztelen napozásra és úszásra, teljesen kihalt, valahogy ezt még nem nagyon fedezték fel az intimitásra vágyók, vagy éppen csak szerencséje van Pierre-nek, hogy amikor erre jár, nem talál itt soha senkit.

Amikor először járt itt, véletlenszerűen, akkor éppen az akkori stoppos lányba, Annába és annak barátnőjébe botlott. Pierre a mai napig élesen emlékszik azokra a pillanatokra, ahogy megpillantja Annát, illetve ahogy – zavarba ejtő természetességgel – beszélgetnek meztelenül.

Olyan pillanata volt ez is az elmúlt hetvenvalahány évnek, amire szívesen emlékszik vissza, ami valami olyasmit adott a számára, amit az élete legfőbb értelmének, pontosabban szólva szépségének tekint.

Talán az erotika mégis legyőzi a halált, vagyis a szaporodási ösztön erősebb a halálnál, a haláltól való félelemnél, gondolja Pierre.

Miért is van az, hogy az akasztott emberek a haláluk pillanatában orgazmust élnek át, miért is történik meg mindez? És vajon a halál többi nemében, a halál bekövetkeztének pillanatában hasonló orgazmus zajlik le a testben vagy éppen a lélekben, ha van lélek egyáltalán? Vagy mindez fejben történik? Valahol az agykéregben? Hol vagyunk, amikor bekövetkezik a halálunk pillanata? Mit jelent az a szó, hogy halál? Valamiféle izgalmi állapot az is? A halál erotikája jelenik meg bennünk?

Pierre levetkőzik a parton, a ruháját szépen összehajtva arra a takaróra helyezi, amit magával hozott a lakásból. Közönséges szövettakaró, kissé viseltes, tele mindenféle gyanús, pecsétes nyomokkal, amely nyomok akár szerelmi együttlétek bizonyítékai is lehetnének.

Leteszi a pólóját, a nadrágját meg az alsónadrágját is. A szandálját szépen egymás mellé helyezi a pokrócon.

Meztelenül áll a kora reggeli napsütésben.

Már a saját meztelensége is izgalommal tölti el, s az izgalom meg is látszik rajta.

Zavarja ugyan, hogy nem tud parancsolni önmagának, hogy a külső szemlélő előtt így lelepleződik, de örül is neki. Nem tudatosítja magában, hogy mire is készül, talán maga sem tudja pontosan, mi az, ami elkövetkezik, mi az az eseménysor, ami rá vár.

Kicsit köves a talaj, óvatosan lépked a hullámok felé.

Lassan megy be a vízbe. Gyorsan mélyül, így hamar úszni kezd.

Erőteljes karcsapásokkal halad. Mellúszó tempót vált gyorsúszással. A víz hűvös, hiszen kora reggel van, de nem annyira hideg, hogy kellemetlen legyen.

A meztelensége a vízben újabb izgalmi állapot. Szabadon mozoghat, és ez határozottan jó érzéssel tölti el.

A víz teljesen átlátszó, és viszonylag nyugodt, nagy hullámok nincsenek. Látja maga alatt a sziklákat a mélyben, kisebb halakat is megpillant, és látja a sziklákhoz tapadt tengeri sünöket is meg a mindenféle víz alatti növényzetet, ami a sziklák közül bújik elő.

Egyre beljebb úszik.

Addig úszom befelé, amíg tökéletesen ki nem merülök, gondolja.

Nem néz hátra.

Nem érdekli semmi, nem érdekli a hátrahagyott holmija, nem érdekli, hogy valaki látja-e, hogy úszik befelé, nem kíváncsi már senkire és semmire. Úszik, célba vette a nyílt tengert. Nem fél semmitől. Végtelen boldogság, a szabadság érzetének soha nem volt mámora, ez az, ami a hatalmába keríti.

Úszás közben szinte el is felejti, hogy mit csinál.

Az agya talán endorfint termel, az adrenalin is megnövekedhetett a vérében, nem érzékel veszélyt, akarja mindazt, ami bekövetkezhet. Vagy talán csak túl akar lenni valamin.

A tenger nyugodt, komoly hullámzás az úszót nem zavarja.

Valamekkora hullám mindig van.

A víz néha a szájába megy, kellemetlen, sós az íze, ilyenkor nyállal próbálja a száját öblíteni. Igazi édesvízi úszó, megszokta az uszodákban vagy éppen otthon, a Balatonon, hogy nem baj, ha úszás közben víz megy a szánkba. Ezt itt nem lehet. Nagyon rossz az íze a tengervíznek.

De már ezzel sem törődik.

Ahogy erőteljes tempókkal úszik befelé, különböző képek jelennek meg a tudatában. Látja az apját, amint nyitott szemekkel fekszik a koporsóban. Látja, hogy a testvére, a bátyja nem mer odanézni, inkább elmegy a koporsótól, mint aki menekül. Aztán az anyja halott arcát látja, először nem ismeri meg ezt a halott arcot, egy pillanatra nem is tudja, kit lát maga előtt. Aztán azt látja, ahogy két férfi megjelenik, és lassan a kemence felé tolják azt a halottas ágyat, amelyen az anyja fekszik. Amikor odaérnek a kemencéhez, amiben a halottakat hamvasztják, az egyik férfi még visszanéz Pierre-re. A tekintete kérdő, várja Pierre bólintását. Pierre látja Pierre-t, vagyis önmagát, ahogy bólint. Mintegy engedélyt ad arra, hogy a halott anyja, az anyja halott teste a hamvasztóba kerüljön.

Erőteljes karcsapásokkal úszik a nyílt tenger felé.

Már alig tudja, hogy mit csinál.

Csak úszik.

Az utolsó kép, ami megjelenik a tudatában, az anyja halott arca. Fehér, sovány arc. A száj kissé nyitva, a szemek zártak. Nem olyan, mint aki alszik. Hanem olyan, mint aki halott.

Ha valaki látja a nyílt tenger felé úszó Pierre-t, az öreg festőt, azt gondolhatja, minden rendben vele.

És talán igaz is mindez.

A RENDŐRSÉG DANIELLÁT IS KIKÉRDEZTE. Ez természetes. Az lett volna a furcsa, ha nem kérdezősködnek.

Nem találtak semmit, sehol. Persze a holmiját, Pierre, az öreg festő holmiját megtalálták. Meg az iratait. Nem bántotta azokat senki.

Ott találták meg, ott a parton.

Volt egy szemtanú is. Ezt sokáig nem tudta senki. Hogy van egy szemtanú. Hogy látta valaki Pierre-t, amint meztelenül, azon a kora reggeli órán bemegy a vízbe.

Egy fiatal nő jelentkezett a rendőrségi felhívásra.

Mert rendőrségi felhívás is volt. Miután Nika bejelentette a kerületi kapitányságon Pierre eltűnését.

Egy fiatal, húsz év körüli nő jelentkezett. Kiderült, hogy éppen abba a rejtett kis öbölbe igyekezett volna ő is, ahol Pierre volt aznap reggel. Amikor odaért, Pierre akkor ment be a vízbe. Látta a meztelen férfit, az öregembert, ahogy lépdel befelé, és ahogy úszni kezd.

Ekkor aztán a fiatal nő elment onnan. Nem akart zavarni.

A rendőrök a vizsgálat során Daniellára voltak a leginkább kíváncsiak. Kiderült, hogy Daniella szintén eltűntként van nyilvántartva, Romániában jelentette be a férje az eltűnését.

Daniella elmondta a rendőröknek, hogy a férje bántalmazta őt. Ezért határozta el, hogy új életet kezd. Véletlenül találkozott Pierre-rel. Nem tudott róla, mármint Pierre-ről semmit, de szimpatikus volt neki az öreg festő, ezért vele maradt.

A rendőrök ezek után nem kérdeztek már semmit.

Daniella szabad ember, ott kezd új életet, ahol akar.

PIERRE-T AZTÁN – ÉVEKKEL KÉSŐBB – HALOTTNAK nyilvánították.

A holttest azonban soha nem került elő.

Nika sokat gondol azóta is Pierre-re.

És néha azt reméli, hogy az öreg festő új életet kezdett valahol.

A festmény, a piranói csatáról készült festmény, a gazdag francia műgyűjtő megrendelése, soha nem készült el teljesen. Pontosabban szólva kilencvenszázalékos készültségű lett, és az is maradt.

Ezt egy műkereskedő mondta jóval később.

Sokáig bizonytalan volt a festmény sorsa. Merthogy eltűnt.

Valaki ellopta.

Aztán évek múlva bukkant fel ismét, Párizsban.

A megrendelő, Yann Lebel, aki addigra majdnem magatehetetlen öregember lett, egy bolhapiacon vásárolta meg saját magának.

Hogy hogyan is alakult a festmény sorsa korábban, Pierre eltűnése után? Hosszú ideig ott volt, abban a lakásban, amit Nika és Andraž adott kölcsön Pierre-nek és Daniellának, hogy legyen hol lakniuk.

Aztán egy napon onnan, abból a lakásból lopták el. Rejtélyesen, ahogy Pierre eltűnése is mindenki számára megmagyarázhatatlan rejtély maradt.

Annak az évnek a decemberében, néhány nappal karácsony előtt tűnt el a piranói csatát és Nikát ábrázoló festmény.

Nika, akkor, ezt sem értette. Hogy hogyan is vittek el egy ilyen nagy méretű vásznat? És hogy miért is?

Nem értette ezt senki sem. És ez is rendőrségi ügy lett.

Pierre eltűnésének az évében, december 20-án történt.

Valaki betört a lakásba, ahol a nyáron Pierre és Daniella lakott. Nika aznap este a lakás ajtaját felfeszítve találta.

Kihívta a rendőröket. Oda is a rendőröket.

Ez is természetes. A rendőröket minden ilyen esethez ki kell hívni.

A lakásban elképesztő állapotokat találtak. Minden felforgatva, minden szétdobálva.

De semmi nem hiányzott.

Csak ez a bizonyos festmény.

A piranói csata. Amin a hermafrodita Nika meztelen teste látható.

A rendőrség, persze, hiába is nyomozott. A befejezetlen festményről hosszú évekig nem tudott senki semmit.

HALOTTNAK NYILVÁNÍTTATNI VALAKIT, anélkül hogy a holttest meglenne, kockázatos.

Nika azóta, hogy kapott egy feladó nélküli levelet, hagyományos postai borítékban, erre gondol.

A borítékban csak egyetlen fotó volt.

A fotó valami tengeri fürdőhelyen készülhetett. Színes kép, éles napfény, homokos tengerpart.

Egy férfi és egy nő fekszenek összeölelkezve a parton, meztelenül. Alattuk valami ócska pokróc, felettük napernyő. A nő arca félig, profilból látható, ahogy a férfi mellkasán nyugszik.

Olyan, mintha Daniella lenne, Nika ezt gondolja, ahogy a fotóra néz.

A férfi egyértelműen idősebb. De nem lehet felismerni, csak a hófehér szakálla meg az öregedő, mégis erőteljes teste látszik.

Az arc teljes takarásban.

– Akár Pierre is lehetne – suttogja Nika, miközben nézi a fotót. – Igen, akár Pierre is lehetne, a festő. Aki így kezdett új életet.

SZÁRAZ
MIKLÓS GYÖRGY

| kisregény |

TIBETI SZÉL

Huszonöt

A leves illata. Az asszony meséje a szerelemről. A kisfiú álma az iszonyú lovasról. Gondolhatjuk, hogy ez a véletlen műve? Természetesen nem, hiszen egyetlen törvény létezik, és az úgy szól: ami megtörtént, annak meg kellett történnie. Tervezhetünk, akarhatunk, megpróbálhatunk a jövőbe látni, mindez nem számít: aminek meg kell történnie, az megtörténik.

Azon az éjszakán Alexander bég élete megváltozott. Mondhatjuk ezt? Természetesen, hiszen ahogy a születésünk pillanata távolodik, és a halálunké közelít, mindannyiunk élete pillanatról pillanatra változik. De azt is mondhatjuk, hogy soha semmi nem változik, a pillanat mozdulatlan és örök, csak a napok, hetek, évek és évszázadok röpülnek, mi pedig hajszálpontosan lépünk abba a lábnyomba, amit magunk előtt soha, mindig csak magunk mögött látunk.

Azon az éjszakán, amikor először találkoztak, Alexander bég és Dzsampal Gyaco ismét ráébredt arra, hogy a szavak nem érnek semmit. Dönkar elmondta a meséjét, majd szelíd, ám ellentmondást nem tűrő határozottsággal lefektette laposakat pislogó, el-elszunnyadó fiát. Amikor visszatért a másik szobából, csönd fogadta. A két férfi szótlanul ült, neki mégis az az érzése támadt, hogy az istenkirály és a világcsavargó székely szavak nélkül beszélgetnek. A láma derűsen fürkészte az idegen borús, csüggedt arcát, az asszony később mégis így emlékezett vissza:

– A konyhába minden csillagával bejött az ég.

Húsleves illata. Mécsesek rebbenő lángja. Tűz neszezése. Teavíz sustorgása. Dönkar csészéket vesz elő, tölt az istenkirálynak, tölt a messziről érkezettnek.

– Magadnak is – szól a láma.

Az asszony egy harmadik csészét is levesz a polcról. Tejet és olvasztott vajat önt a teához, ujjai közt szürke sót morzsol. Más nem történik, csak a szótlanság gazdagodik, hízik és sokasodik, rétegek rétegei terülnek egymásra, és amikor Lobsang Kunga visszatér ellenőrző körútjáról, és besurran az ajtón, az a nyugtalanító gondolat keríti hatalmába, hogy azok hárman nem léteznek, a testük ott van, de ők maguk valahol máshol járnak.

Huszonhat

A jádefényű hold magasról tűzött le a legszentebb városra és a folyóra, amikor Dzsampal Gyaco és embere elindultak vissza a Potalába. Alexander bég és Dönkar azon az éjszakán háltak először együtt.

Huszonhét

A láma mindent tudni akar, mindent el kell mondania neki, amit tanult, amit tapasztalt azokon a távoli tájakon, ahol megfordult, a fehér és fekete bőrű emberek országaiban, ahol más állatok, más lények és más istenek élnek.

– Mindent tudni szeretnék a népedről is. A csodaszarvas népéről.

Alexander bég csodálkozva pillant a fiatal lámára. Dzsampal Gyaco mosolyog, gyerekesen diadalmas.

– Megleptelek?

– Nem tagadom, tulku. De honnan…

A láma felemeli a kezét, tettetett komolysággal mondja: – Nekünk is megvannak az eszközeink itt a világ tetején, a sárkány, a hópárduc, a gonosz róka és a borjúorrú démon földjén. Te a csodaszarvas népéhez tartozol, én meg a fehér majoméhoz, akit a legelső test, Avalokitésvara, avatott be a tanba, aztán elküldte ide, a világ tetejére, hogy a Jarlung folyó völgyében szerelembe essen egy tündérrel, és a tibeti nép ősapja legyen.

A Potala legfelső teraszán ülnek könnyű törökülésben, egymással szemben, Alexander bég egy vastag szőnyegen, Dzsampal Gyaco pedig valami alacsony dobogófélén, ami egyben karszék vagy puritán trónus is. Köztük asztalkán tea, dió, mandula, mandaringerezdek. A távolban csupasz kőhegy roppant tömbje vöröslik a laposan tűző nap fényében. A palota fölött fiatal hollók bukfencet hánynak a levegőben. Korrogásukra Dzsampal Gyaco felpillant.

– Úgy játszanak, mint a kölyökfarkasok.

Felpattan, rászól a vendégére: – Maradj ülve, kérlek. – Az égre néz, két kézzel, nyitott tenyérrel integet a feje fölött: a fekete madarak pörögve-forogva hullanak alá. A láma a dióba markol, egyiket a másik után dobja fel, és a hollók lármázva, de ügyesen kapdossák el a szemeket. Ahogy a marka kiürül, Dzsampal Gyaco tapsol, és a hirtelen kerekedő szélben a madarak felszárnyalnak a magasba. A láma nem ül vissza. A terasz túlsó oldala felé, a szél lobogtatta függönyök felé fordul, jelt ad. A bíbor és narancssárga textilek lomhán hullámzanak, először nem történik semmi, aztán egy öreg gelugpa csoszog elő mögülük. Apró, töpörödött férfi, szinte elvész céklaszínű, bő szerzetesi köntösében. Olyan vén, hogy a

szél majd' feldönti. Két szolga gyámoltalankodik körülötte, ám az öreg ügyet sem vet rájuk, tör előre gyönge lábbal, de elszánt akarással. Dzsampal Gyaco az idős ember elé lép, tisztelettel üdvözli, közben a buzgó szolgák valamelyike összecsukható asztalt nyit, két másik a függöny mögül súlyos és terebélyes karosszéket hurcol elő. Dzsampal Gyaco leülteti az idős embert, teával kínálja. Az udvari asztrológus, mert ő az, a *cipa*, múlt és jövendő őre, a könyvtár felügyelője, fel sem pillant, azt hihetnénk, nem hall, nem lát. Míg köntöse száz redőjét elrendezve elfészkelődik, addig az egyik szolga bőrszíjjal átkötött, gesztenyevörös fatáblák közé szorított pergameneket helyez elé az asztalra. Dzsampal Gyaco visszaül a székébe, ő és vendége türelmesen várják, míg a cipa kibontja a hosszú, keskeny lapokból álló könyvet. A szolgák eltűnnek, egy marad csak, hogy segítségére legyen a tudós szerzetesnek. Pápaszemet nyújt neki, nyeles nagyítót tart készenlétben, éberen őrködik, nehogy a szél elsodorja a sárgult lapokat. Amikor az öreg készen áll, a dalai lámára emeli a tekintetét: okuláréja mögül élénk, figyelmes szem néz a világra. Dzsampal Gyaco leül, biccent, és az öreg olvasni kezd.

– Abban az időben, amikor az ötödik test, a nagy ötödik elrendelte a Potala építését, és amikor a disznó évében született gőgös dzsungár, a Kuku-nór mindenható ura, Güsi kán az összes többi fölé emelte a gelug sárga süvegét, abban a bizalommal és erényességgel teli időben Lhászába érkezett egy férfi. Északról jött, a Kunlun jégcsipkés hegyei mögül, ahol a Takla-Makán sárga homokját forgatja a szél. Nomádok adták kézről kézre, másképp soha nem jut át élve a Csangtang végtelen fennsíkjának téli hó- és jégtengerén, amikor fenékig befagynak a folyók, források, patakok, és a fekete sátrakat úgy betakarja a hó, hogy az emberek ásott árkokban közlekednek, ahol éjjelente farkasok portyáznak. Szerzetesnek mondta magát, és három arcban egyetlen urat imádott, akit atyaúrnak, fiúúrnak és szentléleknek nevezett. Aggnak és roskatagnak látszott, midőn először lépte át a szent város határát. Képét fehér, bozontos szőrzet borította, mutogattak rá, kinevették, azzal gúnyolták, hogy olyan, mint a *langur*, a Himalája szakállas, mogorva majma. Nyelvet öltöttek rá, tapssal akarták elűzni, de amikor rongyos göncei helyett rendes öltözetet adtak rá, haját és szőrzetét megnyirbálták, valósággal megfiatalodott. A nagy ötödik abban a kegyben részesítette, hogy a színe elé bocsájtotta, és érdeklődéssel hallgatta beszámolóját. Ezt mesélte magáról:

„Ó, bölcsesség végtelen óceánja, csöppnyi figyelmedért könyörög hűséges alattvalód. Hallgass meg, tekints rám könyörülő szemmel, ne feledd, te vagy maga az együttérzés, te vagy, aki minden érző lényt képes felruházni a félelemnélküliség ajándékaival. Fiatalon zabolátlanul éltem, mint a medrében rohanó hegyi patak. Országom száz éve harcban áll a rettenetes ellenséggel, a hatalmas birodalommal, melyben az istent Allahnak, a császárt szultánnak hívják, és aminek határai a Szahara sivatagától a Kaukázusig és az Eufráteszig húzódnak. Katonának álltam, láncinget és vassisakot hordtam, oldalamon kard és gyilkos tőr, amit használni nem haboztam. Nem tagadom: öltem. Öltem szablyával, muskétával, lándzsával. Öltem bástyafalon, csatamezőn, folyami naszádon. Öltem szemtől szemben és öltem lesből. Hiába. A haza kicsiny, az ottomán szörnyeteg nagy: minden megölt hódító helyébe ketten álltak. Harcban, csatában ellenség nem sebzett, sikátor homályában döfte hátamba fullánkját, mérgezett tőrét az ármány. Az ember semmi, hervadt virágszirom, szélfútta madártoll. Ami életét és halálát elválasztja, az vékonyabb, mint a tojáshéj. Álnok sebemből nehezen gyógyulva megtanultam félni az urat. Magamra húztam a szerzetesek fehér csuháját, és megtanultam szolgálni őt. Évek teltek, ahogy az órában pereg a homok,

és amikor megtanultam szeretni is, akkor a rendem generálisa magához rendelt Rómába, a keresztények legszentebb városába, hogy felkészítsenek a hosszú utazásra. Népem krónikái szerint Napkeleten létezik egy hatalmas, gazdag és erős ország. Ez a magas hegyek övezte, bő vizű folyók öntözte ország már ezer évvel ezelőtt is olyan népes volt, hogy királya megosztotta két fia közt a hatalmat. Az egyik herceg ott maradt az országban, a másik herceg a nép felével, hét nagy törzzsel felkerekedett, és elindult totemállatuk, a csodaszarvas nyomán, hogy máshol keressen új hazát magának. Hosszú vándorlás és száz vagy inkább ezer megvívott csata után a csodaszarvas népe, a herceg hét törzse elérkezett arra a földre, amit sok-sok emberöltővel azelőtt a rómaiak legelőjének mondtak, és amit azóta Magyarországnak hívnak. De ki tudja, meddig? Hiszen a földet és keresztény népét most halálos veszély fenyegeti. Ezért küldött engem Napkeletre a keresztények legfőbb papja, akit pápának neveznek. Hogy megtaláljam népem elveszett törzseit."

Alexander bég feldúltan és megbűvölten hallgatja a lassan, tagoltan olvasó öreg gelugpát. Dzsampal Gyaco tapintatos, hol a terasz földjét, hol a távoli hegy vörös tömbjét nézi, ritkán pillant vendége arcára. Az idős szerzetes elhallgat, köntöse bő ujjában megtörölgeti a szemüvegét, majd folytatja a felolvasást.

– „Ó, Csenrézi testet öltött mása, immáron hetedik éve vagyok úton. Tapostam Tunhuang éneklő homokját. Háltam az ősi mongol főváros, Karakurum lidérces romjai közt. Hűvös éjszaka volt, kemény a föld és vékony a köpeny, mégis úgy aludtam, mint a bunda. Pirkadatkor álom ébresztett. Felültem, társaim álomba merülve hevertek körülöttem. Feltápászkodtam, és elindultam az orrom után. A sivatagi hajnal sárgán derengett, sarumba hideg homok csorgott. Nem tudtam, hová botorkálok a halott városban, mentem, amerre vitt a lábam. Egyszer csak valami megálljt parancsolt. A szaracénok negyedében, a hajdani mecset romjai közt letérdeltem, magányos imába kezdtem. A sivatag rőt homokbuckái fölött laposan sepert végig a kelő nap sugara, amikor egy rég elporladt fejedelem kísértő szelleme ezt az intő szózatot intézte hozzám: »Ha nyelveddel és nyelvemmel élőt akarsz találni, ott keresd, ahol nincsen, mert ahol van, ott sosem találod meg.« Nem értettem az intelmet, mentem tovább. Jártam Kambalik városában, amit Dajdunak vagy Pekingnek is neveznek, és láttam, amikor az utolsó Ming császár leszúrta kedvenc ágyasát, majd a Szép Kilátás dombján kék selyemköntösben és piros nadrágban felakasztotta magát. Többet utaztam, bölcsesség óceánja, mint a híres velencei, akit füllentései miatt Marco Milionénak csúfoltak velencei kortársai, és aki Kubiláj nagykánt, a mongolok fejedelmét szórakoztatta meséivel. Mesélt az álomvárosról, Isidoráról, amelynek kapuján csak álomban léphetsz be. Mesélt Nálandáról, a szomorú asszonyok városáról, ahol tilos a hangszereket megérinteni, és ahol a házak tetején éber darvak ácsorognak. Mesélt a perzsák halott városáról, Kasgárról, ahol vak baglyok röpködnek, és a sárga házak közt sárga porban gázolva keresik elveszett szerelmeiket a férfiak. Mesélt Dargavadról, ahonnan még senki sem jött ki élve. Ordon, ahol Livius és Strabón szerint az ökrök lassan ballagnak, mint az idő. Anand Nagar, a leprások városa, ahol az egészségesek csuklya mögé rejtik az arcukat. Korang, ahol suttognak a falak. Ninua, ahol nem ismerik a páratlan számokat. Quiquendone, ahol minden ember szíve ötvenet ver. Kapilavasztuban tűzből építik a falakat. Záva, ahol égetettcserép csövekben vezetik az időt. Mesélt a tevehajcsár Doroteájáról. Mesélt Zoráról, melyet nem tudsz kitörölni az emlékezetedből. Zongzulongról, ahol táblák figyelmeztetnek a tilalmas cselekedetekre, például a sikátorokban a falra vizelni, vagy ősszel és tavasszal énekes madarakra horgászni

a vörös bástyákról.

Bölcsesség óceánja, ne sújts haragoddal és megvetéseddel, ha kimondani merészelem: Marco Polo akkor is sokat látott, ha csak minden tizedik története igaz, de én többet láttam nála. Nem nyugodtam, újra és újra felkötöttem sarumat, és kerestem, kutattam tovább. A Karakurumból nyugatnak tartva átvergődtem a Góbi vörös homokján, és azt hittem, végre megkönyörül rajtam a Mindenható, megengedi, hogy elérjem célomat. A Lop Nur sós vize végtelen holt tengerként terült el előttem, ám mögötte, úgy sejtettem, az ősi törzsek rejtett földje, a járhatatlan hegyekkel övezett őshaza vár rám. Shambala. Némely tudós lámák errefelé így hívják. Erőt gyűjtöttem, kivártam egy népes karaván, majd reménnyel teli szívvel nekivágtam az útnak. Hiába reméltem, az úr még nem akarta, hogy véget érjen a küldetésem, nem akarta, hogy meglássam a valóságot, az ígéret földjét. A három dervis sivatagában homokviharba kerültünk, és a karaván ura, egy dzsungáriai despota, Mahomet Záhír maga elé rendelt. Azt parancsolta, hogy mint Polo a nagykánt, úgy mulattassam én őt mesével, míg a vihar el nem vonul. Ha nem tudom elterelni gondolatait a viharról, levágatja a fejem. Én pedig, a fehér barát, akit Georgius Pannoniusnak hívnak, és aki nem gazdagságra vagy hírnévre vágyva bolyongtam esztendők óta a világban, hanem hogy felkutassam elveszett népem, meséltem és meséltem és meséltem, nyolc, tíz, tizennégy órán át tartottam szóval a tatárt. Először a harcokról meséltem neki, amikben részt vettem. Lesvetésről, lovas portyákról, bajvívásról, várostromokról. Amikor ezekből kifogytam, meséltem a Bábel tornyáról, piramisokról, Trójáról és a falóról, Hektorról és Akhilleuszról, Attiláról és Árpádról. Amikor már semmi nem jutott eszembe, akkor Velencéről beszéltem neki, ahol vízből épített utakon közlekednek az emberek. Florentiáról, ahol nincs éjszaka, mert utcáin és terein örökmécsként világító lámpák hintenek nappali fényt a falakra. Meséltem Rómáról, ahol a kalmárok és az utazók folyton eltévednek, mert a város falai szüntelen mozgásban vannak, estéről reggelre új és új utcák, terek, sikátorok keletkeznek benne.

A sok beszédtől már feldagadt a nyelvem, és a vihar is csendesedett, amikor Mahomet Záhír így szólt hozzám: »Mit keresel te itt? Kinek a kémje vagy? Kiről és mit remélsz megtudni? Végezetül ezt meséld még el nekem. Ha őszintén beszélsz, lehet, hogy megtarthatod az életed.« Én pedig, bölcsesség óceánja, mindent elmondtam neki. Égig érő fáról, csodaszarvasról, két testvérről, a járhatatlan sivatagokon túl, hóborította hegyekkel körülvett csodálatos földről, az őshazáról, Shambaláról. A tatár figyelmesen hallgatott, aztán megkérdezte: »Hol akarod megtalálni a népedet?« A Lop Nur sós tengerére mutattam, és azt mondtam: »A holt vízen túl, a jeges Kunlun lábainál, a Taklamakán kietlen homokdűnéinek mélyén. Ott rejtőzik az aranykert.« Nevetett. »Nincs ott semmi, öregember. Csak a táncoló és síró homok. Sok-sok homok. Alatta pedig romok. Romok és csontok.« Akkor már nem nevetett. Intett, egy eunuch kupát tett elém, és Mahomet Záhír saját kezűleg töltötte színig borral. »Allah azt parancsolja, hogy szánjuk és tiszteljük az együgyűeket és tudatlanokat. Ha nem vagy bolond, és igazat beszélsz, még szomorúbb. Menj, és lásd a valóságot a saját szemeddel.«

Sokat láttam, bölcsesség óceánja, de a Mindenható úgy ítélt, hogy még nem eleget. Tizedmagamban, kilenc elszánt társsal keltem útra. A társak mind elhagytak: látod, mostanra egyedül maradtam. Egyiket forró láz ragadta el, másikat kígyó marta, harmadiknak nyílvessző verte át a torkát. Akadt olyan, akit lábánál fogva, kötéllel húztak fára. Volt, akit krokodil falt fel, midőn éhségtől félőrülten, négykézláb túrta teknőctojásért a bűzös homokot. Megint másikat démonok kergettek halálba. Mindezt láttam, és mégsem láttam semmit,

amíg a semmit nem láttam. Mahomet Záhír nagylelkű volt, adott mellém embert és állatot, akik elvittek oda, aminek jugar vezetőm szerint a neve: »Bemész, és nem jössz ki«. Oroszlántrónus ura, én kijöttem, köszönhetően a dzsungár nagyúr és még inkább Isten kegyelmének. Most itt vagyok a világ tetején, a sárkányok, gonosz rókák és borjúorrú démonok földjén, és nem tudom többé, hogy mit tegyek."

Huszonnyolc

– Akkor velünk maradsz? Miért kelnél útra?

Alexander bég nem válaszol Nala kérdésére. Dzsampal Gyaco szavai járnak a fejében:

„A nagy ötödik azt írja, hogy aki nem ismeri származását, erdőben eltévedt majomhoz hasonló. Aki nem ismeri nemzetségét, hamis türkizből készült sárkányhoz hasonló. Aki nem olvassa az őseiről szóló krónikákat, az a gyermekeit elvesztő apához és anyához hasonló."

(Folytatás a következő számban)

TOMAJI ATTILA

MESE A SÖTÉTSÉGRŐL

Fölül ágyában egy ismeretlen, ásít,
üldögél kicsit, sóhajt, majd sóhajt megint,
ki vagyok én, kérdi, szemébe világít
az utcalámpa, nem az, ki voltam. Legyint.

Az átkozott hold se süt már, nap se kél még,
a hideg konyhába megy, lassan, mezítláb,
kiönti a kanna vizét. Csak sötétség
marad a helyén. S ha azt a nőt felhívnám?

Ez még nem a végső kudarc. A gyerek
sír a szobában, fázik, rossz álma gyötri.
Nem éhes. Csak sír, mindig és örökre.
Hogy játszana vele valaki, de nincs ki.

Lódulj, lelenc! Takarodnál innen máshova,
anyád itt hagyott nekem, üres a manézs.
Nem a pokol, csak másolat, a körvonala.
(Reszket az öreg kredenc, fiókban a kés.)

Vágya lüktet. Nézi az ébredő falut,
az ég karikáját, ahogy élete körül
fordul egyet. Gyors eső veri a zsalut,
összes kusza álma ágyékába tömörül.

Száján szárad a hab. Mit tehetne zaciba?
Marokra fogja magát (látja szép lány ölét),
mi vagyok én, motyogja, elgurult karika.
Ledől matracára. Testéből sperma, sötét.

RAGYOG ÉS HALLGAT

Séta a parton, kagylók roppanása. A folyón
növekvő vízgyűrűk kerengő dervistánca.
Guggol ott egy kisfiú, arca még csak vázlat,
pár odadobott vonal. Séta, kagylók ropogása,
rövidnadrágos fiú a fénylő háttér előtt. Felém
fordul arca, szemén áttör, mintha vádolna.

Pedig.
Kamaszon fiókba dobtam megörökölt karórámat.
Ceruzával írom a verseimet.
Reggelente kiolvasom a napi sajtót.
Havonta átnézem a folyóiratokat a Japán helyén.
Pesten dolgozom, falun élek.
Nem nézek tévét.
Sosincs pénzem, ha mégis, elköltöm az utolsó fillérig.
Sose bonyolódtam szokások és megszokások hálójába.
Sokat gondolok a gyerekeimre.
Sokat gondolok a meg nem született gyerekeimre.
Sokat gondolok azokra, akik messze élnek tőlem.
Szeretem a feleségem.

Az erdőben lépteimet a fákéhoz igazítom.
Nem jutottam messzire, de azért gyarapszik
az út mögöttem.
Gyorsabban dobog a szívem, ha magasabbra
jutva leülök egy erős kőris mellé.
Itt az élet és a történet ugyanaz.
Itt minden ismétlődés, mint a művészetben.
Elragadtatással tölt el, hogy az élet még mindig
él és élni akar.

Megláttam a parton a fiú arcát, aki voltam.
Csalódott tekintetét nem felejtem.
Nem tudok elfelejteni semmit.
Nem tudom kiüresíteni magam.
Nem tudom, hogyan éljek tovább,
hiszen mégse azt várta tőlem, amivé lettem.

Valami ragyog és hallgat bennem,
só ragyog és hallgat így kenyéren s földben.

REGŐS MÁTYÁS

HORDALÉK

A dalmát öregember minden
reggel kihúzza kétkerekű

kocsiját a vízpartra, hóna
alatt fekhely gyanánt egy köteg

kartonpapír. Ősz fején szalma-
kalap, fehér vászonnadrágja

bokánál visszahajtva, hosszú
szárú, leharcolt alsó, ócska

zokni. Vetkőzik, pucérsága
senkit nem érdekel. Elalszik

egy félreeső sziklán. Régen
nem megy a vízbe, délelőttől

egész kora estig oldalvást
fekszik, az oldalfekvés jelzi,

hogy él. Rozogán öltözködni
kezd, hitvány ruháit magára

húzza, sós szemével hunyorog –
magába forduló hullám. A

vizet hallgatja, elbóbiskol,
végképp kint ragadt. Összeszedi

lassan rongyait, szekerébe
helyezi a hétköznapokat,

elindul. Szilánkos bokáin
vánszorog, egyszer megáll, félig

visszafordul, nem érti, hogy történt
az a délelőtt – marcangoló

napsütésben jöttek a partra,
ő tíz lehetett, kreol horvát

fiúgyerek, kiáltozott, *more,*
more, berohant a hullámok

közé, inas teste megfeszült,
aszalta a nap, só rakódott

rá, karcolták tengerfeneki
kövek, és álmatag idegen,

gyűrött állat lépett partra, a
fényben semmit se látott. Senkit.

Továbbindul, kocsiját húzza
a parton, hullámok vágódnak

elé. Rongyos hordalék.

HÉTKÖZNAPI ÉJSZAKÁK

Hétköznapokra, átlagos
éjszakáidra gondolok,
anyám.

Vacsora után az asztalnál
maradsz, poharadban
bor, dolgoznál, de ferde
képeket látsz, erek
hersegnek füledben –
idős álmokban matatsz.
Elalszol munka közben.

Napbarnított tested lenvászon
borítja, alkonyi utcácskán
sietsz, felbőg a tenger,
hiányolt a népes társaság,
integetnek – nyershús-
színű az ég.

Összerándulsz, rövid
levélben értesítesz
valakit, kézirata
elfogadható.

Szemhéjad riog, ernyed a
szád, fejed előrecsuklik.
Szép arcodon engednek az
izmok.

Álmodban nincsenek apák.
Olvasatlan irodalmi művek
fénye világít.

Horkolsz talán, csöndben és
szelíden, de nincs, aki nézze, hogy
alszol.

FILIP TAMÁS

ZÚGÁS

Mutasd meg, mit hoztál nekem.
Mutasd meg előbb
te a Cédrust, szeretném
egyszer az erkélyedről látni.
Sötét van már, csak zúgását hallani.
Nyisd hát az ablakot ki.
Álmomban egyszer láttam közelről
a kérgét, csupa seb.
Úgy elolvastam volna,
ami a sebek alatt van,
de azt csak költők érthetik meg.

LELTÁRHIÁNY

Hozzávalók? A vershez?
Sok könyv. Sok év életbörtön.
Tudni, hogy nincs múlt
és nincs múltabb,
hogy ami volt: van.

Ámulatlanul emlékezz
magadra: most is az vagy,
ki sziklákat tapint, akárha
ködöt, fázik, de sálja nincs,
és kesztyűt nem húz soha.

Titkok szolgálnak neki,
csapdáikból kiszabadítja
a válaszokat. Olykor
nekimámorodik, és
manifesztumot ír, de
összetépi, mielőtt
kiszögezné a falra.

Néha türelmét vesztő
zarándok, aki a terhét
dühödten a földre dobja,
máskor türelmes serpa,
aki a másikét is
a vállára kapja.

Láztalanság gyötri,
forró borogatásra vágyik,
szétszórja fényét, akiket
teremtett, azokra,
hogy mikor magába
roskad, visszakapja.

ILYEN MONDATOK

Kertek lázadása a vadon ellen.
Űriszapba süllyedő csillagok.
Szökőkutakról álmodó vizek.
Miért jutnak eszembe ilyen mondatok?

Egy perc nyugtom sincs magamtól.
Nem mintha kincs volna mindegyik,
de kikövetelik, hogy leírjam őket,
pedig szeretnék inkább elbújni előlük,
hogy azt se tudjam, hol és ki vagyok.

Ismeretlenként nézném magamat,
és talán elolvasnám, amit sok év
alatt összeírtam. Lehet, hogy büszke
lennék, lehet, hogy szégyelleném,
de miért is gondolnám, hogy
közöm van ahhoz, amit leírtam?

TÖRTÉNETÜNK

Nem írtunk magunkról
könyvet; más
fogja megírni,
mert megíratlanul
nem maradhat.
Ha megérem, hogy
könyv lesz belőle,
úgy fogom olvasni,
mintha nem velem
történt volna meg.

BALOGH ÁDÁM

| regényrészlet |

VÖRÖS

Nem azért lakkozom nyitott garázsajtónál az íróasztalomat, hogy ne fulladjak meg a lakkszagban, mondta Max, hanem azért, hogy aki erre jár, lássa, mit csinálok éppen, és jobb esetben nem kérdezik meg, vagy csak egyszer, azt is csak udvariasságból, hogy mit csinálok, hiszen látják, hogy lakkozom az asztalt, és ilyenkor csak annyit kiáltok oda vidáman, hogy lakkozom az asztalt, és tudom, legközelebb már nem kérdezik meg, hiszen láthatóan ugyanazt csinálom, mint előzőleg, méghozzá olyan szenvedéllyel és aprólékossággal, hogy rákérdezni, mégis miért kell ezt az asztalt állandóan lakkozni, hiszen még meg sem száradt az előző réteg, sértésszámba menne, és tudják, egy írót megsérteni annyit jelent, hogy könnyen a papíron végezhetik. Azt bezzeg nem kérdezik meg, hogy mikor jelenik meg új könyv, esetleg bele lehet-e olvasni valami készülőbe, mert nem vesznek kezükbe könyvet, mi több, nem is akarnak az olvasás gyanújába keveredni, hiszen nekik olvasni annyi, mint kitölteni a feleslegessé vált időt, amikor nincs mit csinálni, olyan pedig nem fordulhat elő. Talán örülnek is, hogy egy lettem közülük, végre nem írok hülyeségeket, mi több, róluk sem írok semmit, ehelyett valami hasznossal töltöm az időmet, és annak, hogy ennyiszer lekenem az asztalt, nem lehet más oka, mint hogy most tanulom meg hasznosan kitölteni az időmet, én, akinek kézügyessége láthatóan addig terjedt, hogy be tud gépelni egy mondatot, gyorsan és pontosan, mint ahogyan ők verik a szögeket a fába, s így az is megbocsátható, hogy után használom az ecsetet, mert ha szenvedéllyel csinál valamit az ember, akkor nem szabad megzavarni holmi oktató szóval, mert kizökkenhet a tevékenység lendületéből. Bezzeg amikor napközben írás közben láttak, mindig bekiáltottak az ablakon, érdeklődtek, mit írok, mert azt látták, hogy írok, de azt nem, hogy mit, amikor pedig nem voltam szem előtt, benyitottak a házba, és addig kerestek, amíg meg nem találtak, és amikor megtaláltak, nyújtották a tálcát, s mondták, hogy hoztak egy kis süteményt vagy gyümölcsöt, de valójában egy rosszalló fejrázáson kívül semmit nem akartak adni. Már megint csak az írás, mondták, és hangjukban érződött a sajnálat, hogy olyan dologra kárhoztattam, amelynek tényleg semmi értelme, mert ki olvas mostanában, nem lesz, aki kezébe vegye a könyvet, és valóban, kit érdekel, ha nem lesz új könyvem, hiszen így is több jelenik meg, mint amennyi olvasnivalóra szüksége van a világnak, tehát nemcsak a tevékenység értelmetlen, hanem maga a cél is, és porfogóba minek ennyi energiát ölni. Úgy fogok meghalni, gondolhatták, hogy egy tisztességeset nem dolgoztam, nem úgy, mint mostanában, amikor is lakkozom az asztalt. Ennek a tevékenységnek hasznosságát senki nem kérdőjelezi meg, pedig a folyamatos lakkozásnak sincs értelme, mert addig úgysem lehet használni az asztalt, amíg meg nem szárad a lakk. Persze nekik könnyű, mert amit ők idejük kitöltésének

választottak, az tökéletesen elfogadható, mi több hasznos és szükséges is, hiszen a fát meg kell metszeni, a tehenet meg kell fejni, az almát le kell szedni, s mindez nem választás kérdése, hiszen ezeknek idejük van, de könyvet írni, na azt aztán tényleg csak az engedheti meg magának, akinek nincs mit csinálnia. És ha nem is kell elvégezni semmit, ők akkor is elvégeznek valamit, nehogy gyanújába keveredjenek a semmittevésnek, és a kemény munka köntösébe bújtatják azt, amit valójában örömmel csinálnak, és azzal valóban nem lehet vitatkozni, hogy kézzelfoghatóbb két kiló alma, mint három fejezet.

BORSODI L. LÁSZLÓ

EGYMÁSBÓL

Túlságosan foglalt voltál hozzám,
mindig lekötött az aznap, az épp,
az esetleges, a csupa összevissza.
Arra vártam, egyszer belátod,
és azt mondod. De nem.
Így voltam veled nélküled.
Ráadásul nincs mentségem.
Hogy neked mi, nem tudom.
Emlékszel? Az üres ágy.
Emlékszem: a szobában hideg.
Emlékszel? A kutyával sétáltál.
Emlékszem: én félig máshol.
Így hullt ki belőlünk a múlt,
így hulltunk ki egymásból.
Most külön-külön tervezhetünk.
És szedegetjük a maradékot.

BEFALAZVA

Tévedésből voltam én melletted.
Sodort, mi utolért, szembejött.
A véletlent neveztük sorsszerűnek.
Mentegettük szánalmas hiányaink.
Nem engedtük, és elveszítettük.
Szétszállt, mi nem is volt miénk.
Ennek kellett volna nevet adnunk.
Ezt kellett volna át, újra. Ki tudja!
Tolat a mélyben az éjszaka, megáll.
Befalaznak fényérzékeny nappalok.

MAGADRA HAGYVA

Dobozolni kezdtem: előbb a könyveket,
a verseket, verseimet, a ruhákat, a cipőket,
a vállfákat, a vastag kabátokat szeles időkre,
a polcról a gyertyatartót, a falról a képeket.
Bedobozoltam a fényképalbumokat,
magammal hoztam a rajzaidat, az utazó macit,
amit felpakoltál, amikor messze mentem.
Hoztam magammal szobám rendetlenségét,
a félhomályt, a fényt, a félig nyitott ajtót,
becsomagoltam az illatodat, a mosolyodat,
az ölelésedet, amellyel mindig hazavártál.
Magammal hoztam első óvodai napodat
– ahogy az iskolából sírva jöttél haza –,
könyved kalandjait, amikor hosszan meséltél,
és a titkot, ami csak a kettőnké maradt.
Itt hullámzik bennem az együtt töltött nyár,
akkor még nem tudtuk, hogy az utolsó.

ÁTFÚJTOK RAJTAM

Mire kinyitottad volna kapudat
vagy legalább résnyire az ablakot,
én már a kijárati ajtót kerestem.
Gyermekeinknek életet adtál,
de halál lett belőle, mondtad.
Rád hagytam őket s a hiányomat.
Az utcán papírdobozokat fúj a szél.
Átfújtok rajtam hárman – – –

*

Azt mondtad, vissza, valahogy,
de nem bíztam benned, magamban.
Amilyen mértékű lesz a bűnbánat,
olyan lesz majd a megbocsátás.
Ezt ígérted. Ezt nem ígértem.
Ki tudná megmondani, hol van
a határ megbocsátás, elhallgatás,
fásultság és feledés között?
Ki tudta volna megítélni,
miként jönnek létre rések
szándékos megjegyzés, elszólás
és önkéntelen sóhajok között?
Ki tudná megjósolni, ki értené,

hogy engem öleltél volna,
vagy mást öltél volna bennem,
míg nyakig ér a menny,
és betömi fülem, szemem a föld – – –

*

Ebben az órában született,
tizenhét évvel ezelőtt.
Aznap is péntek volt.
Ma, napra pontosan,
a fiam születésnapján
arról beszéltünk, hogy
nincs – – –

*

Hányszor kértem! Hányszor kértelek!
Te csak ültél az ágyon, nem szóltál.
Azóta újrafestettem a hálószobánkat,
a konyhába új bútorokat vásároltam,
kicseréltem a fűtőberendezést,
a régi nem adott elég meleget.
Akkor csak a testem fázott – – –

*

Gyermeksírás, anyám panasza,
a régi udvaron lovak nyerítenek,
most fékek csikorognak, mentők sikoltanak,
az emeleten a szomszédok örömködnek,
a zene a vendéglőből felhallatszik,
az égen elhúz egy repülő, lehet, mi is rajta,
ahogy az asztal körül ülünk, nevetünk –
csak az éjszaka ne jönne, és ne ütne át
a falakon a csend, mint gézen a vér,
és ne hallanám a bőrönd kerekeinek
dübörgését, ahogy kihúzod benne
közös éveinket – – –

*

Tegnap távolról láttalak:
sovány voltál, és jól öltözött.
Siettél, nem néztél fel,
pedig tudom, hogy észrevettél.
A száladat fújta a szél,
kívül-belül cibált a szél –
téged a másik járdán,
engem itt – – –

*

Azt írtad: nem tartasz
igényt korábban megvásárolt
közös sírhelyünkre.
Külön ágy.
Külön karácsony.
Külön új.
Külön halál.
Külön feltámadás.
De ugyanaz a trombita.
És közös az, ami – – –

*

Ha egyszer, ha még egyszer,
ha csak egyetlenegyszer,
ha úgy lenne, ha tényleg,
ha minden átmenet (nélkül),
és minden végérvényesen,
ha te is, ha én is, ha ti hárman,
ha hasonlítana, vagy lenne ugyanaz,
ha nem kérnél és nem kérnék,
ha egyszer, csak egyetlenegyszer,
de tényleg, úgy, és most, valamikor,
ha nem fújna át rajtam
és nem fújna át rajtatok,
akkor, de csak akkor, ha – – –

BÚCSÚ, AJÁNDÉKFÉLE

Gyanítom, utólag sem. Kifogytam mindenből,
ami bennem visszakövetelne. Minden bizonnyal
hiába mutatnám bármelyik arcomat, mintáját nem,
te is csak a szőnyeg visszáját látnád. Valószínű,
csak arra lesz figyelmem, időm, hogy alaposan,
terv szerint szétszálazzalak magamban, külön
fiókokba rakjalak, külön polcokra, dobozokba.
És meg kell tanítanom magamnak, hogy ez a külön,
ez a sok külön nem állítható új konstellációba,
nem újrahasznosítható, örök fölösleg, ami úgy
marad velem, mint – – – de itt elakad, soráthaj-
lásba rándul a mondat, lemerül. Talán ez a leme-
rülés lehetne búcsú, ajándékféle, ha, feltéve, ha,
egyszer meglesz hozzá a módszer.

BENEDEK SZABOLCS

VÖRÖS PERNYE

Hetekkel vagy hónapokkal később, amikor akaratlanul is újra meg újra eszébe jutott ez a szilveszter, elsőként mindig az ugrott be belőle, hogy a Baross utcában megdobták petárdával. Nem tudni, ennek köze volt-e ahhoz, hogy valamivel korábban átment a piroson, s esetleg ez váltott-e ki indulatot. Bár úgy tűnt, indulatról, legalábbis ebben az értelemben, nincs szó, rosszindulatról annál inkább. A Baross utcának ez a szakasza majdnem néptelen volt, a távolból dudaszó hallatszott, de nem lehetett látni senkit. Talán már megérkeztek vagy elindultak a bulikba, az éjfél meg még odébb volt, a város egyelőre nem részegedett le csumáig. Igen, átment a piroson. Sokan csinálják, akkor is, ha van forgalom. Egyszer azt olvasta az interneten, hogy egyes országokban ez bizonyos helyzetben nem számít szabálytalanságnak, abból a feltevésből kiindulva, hogy az út szélén egyenletes tempóban haladó kerékpár mindenki számára biztonságosabb, mint az, amelyik imbolyogva elindul a piros lámpa miatt amúgy is türelmetlen sofőrök autói előtt. Magyarországon viszont szabálytalanság, és nem mentség, hogy mások is csinálják, mi több, azt is tudta, hogy az ilyesmikkel is csak tovább bőszítik az autósokat, akiknek zöme eleve a biciklisek ellen van hangolva és hangolódva. De most tényleg annyira kihalt volt minden, úgy volt vele, minek álljon percekig az üres utcán a lámpa előtt. Hallotta, hogy valaki érces hangon utánaordít: „Piros van!" Nem sokkal később sötét színű autó haladt el mellette, az anyósülésről kihajolt egy tagbaszakadt férfi, és röhögve kidobott egy petárdát, amely vagy fél méterrel előtte robbant föl. Ijedtében majdnem eldobta a biciklit. Még jó, hogy mostanában lassabban teker. Hosszú időn keresztül járta a várost különösebb gond nélkül, az utóbbi évben viszont kétszer is csúnyán elesett. Az elsőnél majdnem, a másodiknál ténylegesen otthagyta a fogát, legalábbis az egyiket. Azóta óvatosabban hajt. Ez lehetett az oka, hogy nem az ölébe kapta a petárdát, de így is elég ijesztő volt. Hosszú perceken keresztül csengett a füle, s még jó, hogy megúszta ennyivel. Egy eltévedt szikrától lángra kaphatott volna a ruhája, vagy mondjuk nem bírja tartani magát, megint elesik, összetöri valamelyik végtagját, beveri a padkába a fejét. A sofőr gázt adott, a sötét autó villámgyorsan eltűnt a helyszínről. Szó se róla, annak meg a sebessége nem volt túl szabályos. Ráadásul nem működött a rendszámtábla-világítás, ha akarta volna, akkor se tudta volna megjegyezni a rendszámát. De mit is kezdene vele? Az minek számít, ha egy kerékpárost megdobnak petárdával? Szabálysértés vagy bűncselekmény? A kerékpáros nem sokkal korábban figyelmen kívül hagyta a piros jelzést. Lehet, hogy már akkor, a lámpánál egymás mellett várakozva megdobták volna petárdával? Lehet, hogy jobban is járt azzal, hogy áthajtott a piroson, így legalább menet közben nem tudtak pontosan célozni? Vagy nem is akarták eltalálni, csak megijeszteni? A rutinjának és az óvatosságának köszönhette, hogy ezúttal nem esett el a biciklivel.

Utólag úgy találta, bármennyire is ijesztő volt a jelenet, tökéletesen illett a szilveszter hangulatához. Mármint az ő szilveszterééhez. A srácok már délután elhúztak

valami buliba a haverokkal, a felesége a szeretőjénél búcsúztatta az óévet, az ő szeretője pedig a férjével. Mintha egy novella vagy egy regény eleje lenne. Pedig nincs benne semmi regényes. A szerető pejoratív szó kábé azóta, hogy a népdalok a mindennapokból átkerültek az ének-zene tankönyvekbe. Legyen hát így: a feleségének barátja van, neki barátnője. Pár hete megbeszélték, hogy mostantól nyíltan lehet. Elég az átlátszó hazugságokból, a hülye mellébeszélésekből. Tudom, hogy te is, tudod, hogy én is. Egyszer élünk, ez már a B oldal, hamarosan lejár a lemez. Van épp elég stresszelni- és dühöngenivaló, legalább emiatt ne csináljuk ki egymást és magunkat. Vége a képernyővel lefelé fordított és lehalkított telefonoknak, a folyton változó passwordöknek és a szaporodó munkatársi összejöveteleknek. Ne nyomasszuk tovább az amúgy se idilli légkört az őszintétlenséggel. Még jól is járhatsz vele, lehet, hogy idővel mérsékelheted a napi vérnyomáscsökkentő-adagodat.

A petárdán túl hetekkel vagy hónapokkal később az a tény is elég gyakran eszébe jutott, miszerint ez volt az első óévbúcsúztató – vagy újévköszöntő a másik irányból nézve –, amelyet egyedül töltött. Ahogy jobban belegondolt, rájött, hogy nemhogy hosszú idő óta, de úgy az életében egyáltalán. Inkább nem gondolt jobban bele. Pedig soha nem szerette a szilvesztereket. Érdekes módon egy csomó ismerőse és barátja mondta ugyanezt, mégis szinte mind magától értetődően megy ilyenkor bulizni. Ő nem is emlékezett olyanra, amikor igazán jól szórakozott volna. Soha nem volt egy partiarc. Amikor a gyerekek még kicsik voltak, kifejezetten élvezte, hogy szilveszterkor is lefeküdtek velük együtt jó korán. Megbeszélték, hogy ha majd elaludtak, felkelnek, és megvárják legalább az éjfélt. Aztán ők is úgy elaludtak a gyerekek mellett, hogy csak a durrogásra ébredtek fel. Akkor meg már nem volt kedvük kikászálódni az ágyból. Majd koccintunk reggel. Amúgy se szereted a pezsgőt. Szeretsz te bármit is egyáltalán? Meddig akarsz még különc lenni? Ami kamaszként jól állt, és menőnek látszott, őszülő borostával, kopaszodva már ciki. Emlékszel? Valamelyik évben a szemközti, tiszavirág-életű ázsiai étteremből színes rakétákat lövöldöztek, és arra ébredtünk, hogy éles fények cikáznak a szobában, a redőny résein át bevilágítottak. Reggelre vörös pernye borította a járdát, az úttestet és a parkoló autókat. Mint valami apokaliptikus filmben atomháború után.

Bárhogy is erőlködött, nem tudta fölidézni a szilveszter minden mozzanatát. Akkor se, amikor még viszonylag friss volt az emlék, amelynek meglévő foszlányai hónapokkal később sem halványodtak el. Egyetlen csepp alkoholt se ivott. Egy darabig a tévét kapcsolgatta, az egyik adón kora délután óta folyamatosan Bud Spencer – Terence Hill-filmeket vetítettek, nevetgélni már nem tudott az ezerszer látott poénokon, de azért jólesett bámulni. Csak a reklámok ne lennének ilyen kurva hosszúak, ráadásul érdekes módon minden adón egy időben mennek. A felesége ott hagyott a konyhaszekrényen egy tálat. Miután fölemelte az alufóliát, hosszú pillanatokig szemezett a még langyos, illatozó sós és szezámmagos rudakkal, végül egy darabot elrágcsált, majd gondosan visszaigazította a fóliát. Maga sem értette, most akkor mire van megsértődve. Félretolta a hűtőszekrény polcán a virslit, és kihúzott mögüle egy megkezdett csomag sonkát. A srácok ezt a fajtát szokták a melegszendvicsbe tetetni. Egyidőben megpróbálta kicserélni olcsóbb fajtára, de nem lehetett átvágni őket. Kivett két szeletet, Medve sajttal megkent pirítósokra rakta. Utóbb, amikor próbálta összeszedni a furcsa módon hiányzó emlékkockákat, úgy rémlett, hogy a pisztáciás Bud Spencer-poén után ment le az utcára, azzal a szándékkal, hogy tesz egy kört a városban. Régebben is csinált ilyet, mintha céltalanul tekerne mindenfelé, közben igyekezett rendet tenni az érzései és a gondolatai között. Egyszer, megint csak sok évvel

ezelőtt, amikor a gyerekek még kisebbek voltak, és valamelyik nagyszülőnél vakációztak, este veszekedtek a feleségével, majd miután az ingerülten közölte, hogy most már szeretne elmenni zuhanyozni, ő fölült a biciklire, és órákon át keringett a városban. Időnként megállt, és nézte a mesterséges fényben időérzéküket vesztett sirályokat a kivilágított hidak körül. A telefonját szándékosan otthon hagyta, és amikor hazament, a felesége az ajtóban zokogott, hogy már mindenfélét gondolt, nagyon megijedt, de közben rájött arra, hogy őt szereti.

Rémlett, hogy miután lekanyarodott a Baross utcáról, az egyik aládúcolt épület előtt tűzoltóautókat látott. Lehet, hogy itt is petárda durrant? Néhányan a szemközti járdáról fényképezték az eseményeket, neki is eszébe jutott, hogy csinál egy fotót, és elküldi a családi csoportba, aztán úgy volt vele, úgyse érdekel senkit, meg hát minek zavarni a bulit. Később az ágyban feküdt, tekergette a búékos posztokat, és az járt a fejében, hogy addig, amíg nem kezdődik el az éjféli égszakadás-földindulás, úgyse bír elaludni, mert tudja, hogy arra biztosan fölébredne majd. De vajon végül mégis elaludt, és csak álmában hallotta a részeg dajdajozást meg az eszeveszett durrogást, vagy valóban ébren volt még akkor is? Két Xanax és három Valeriana után ki tudja ezt megmondani? Hetekkel vagy hónapokkal később arra is gondolt, ha regényt vagy novellát írna ebből az egészből, lehetne az a címe, hogy „Különös szilveszter". Csak hát ez már foglalt.

BODÓ GERGELY

ISZAP

Géza úszott az árral. Egy körül járt
az idő, fél liter bor már leszaladt.
Sosem volt sovány, akkor mégis légies,
könnyed. Tekintete, mint mindig:
remélt. Az ócska budi tetejére mászott.
Ili már nem élt. Méhnyakrák. Nem ment
orvoshoz. Akkor sem, amikor Géza
bokszzsáknak használta. Van egy lányuk,
Vera, akinek megfogtam a mellét, mert
nem akartam buzi lenni. Jó melle van,
de buzi lettem. Géza egyedül tengődött
évek óta, csak a cimborái hívták ide-
oda iszogatni. Trógernek mégsem
nevezném, ötkor kelt, s telente, ha esett
a hó, az egész közt kitakarította, mire
mások dolgozni indultak. Régóta
úszott az árral, de akkor másként. Püffedt
testét ellepte a vörös hab. Autók és

döglött libák hömpölyögtek mellette.
Ő is elmerült néha, mint az életben
annyiszor, de arca akkor nem bortól
vöröslött. Szemét marta a lúg, félszárú
szódásüveg-szemüvege örökre
elkallódott. Hunyorított, pislogott,
levegőért zihált. Házunk előtt a fenyőfa
alsó ágába akart kapaszkodni, de
magába rántotta egy örvény.
Napokkal később a kórházban találkoztunk.
A szemészetre tették, másutt nem volt
szabad hely. Onnan ki-kiosont csikkezni.
Te, nincs nálad egy kurva cigi? Nem volt.
Egy ezres volt az összes vagyonom, a többit
elvitte az iszap. A kezébe nyomtam.
Visszaadta a pénzt, és bevánszorgott
az osztályra. Köpenye a földre lógott,
összesöpörte a sok mocskot, amit
a látogatók behordtak. Vörös
lábnyomok ugráltak mindenfelé, aztán
elkenődtek a sántikáló talpak alatt. Gézát
akkor láttam utoljára.

TOROCZKAY ANDRÁS

ÉHES, ÉG

„Istennek is jobb, ha nem hiszünk benne, s ha minden erőnkkel a halál ellen harcolunk, és sohasem emeljük fel tekintetünket a felé az ég felé, ahol ő hallgat."
A. Camus: A pestis *(Győry János fordítása)*

Éhes az eget kémlelte. Szürkéskék volt, mint a szomszédban a vak kutya szeme. Mindig megugatja Éheséit, azok persze visszaacsarkodnak. Éhesnek korcs kutyái vannak. A szomszédé kedves labrador. Egy öreg, bajszos bácsi sétáltatja, aki a szomszéd ház kertjét szokta gondozni. Éhes vidéki gyerekkorából ismerős arc. Vitális. Talán ez volt a neve, s már biztosan halott. Ennek a bácsinak is óriási daganat nőtt a nyakán. Szomorúan néz nagy kutyaszemeivel, mint egy jóságos isten. Vagy Vitáris. Éhes már nem emlékszik pontosan.

Temple of the Dog. Ez egy zenekar, amit fiatalemberek alakítottak, mint ahogy a zenekarokat általában fiatalemberek szokták. Ezek a fiatalemberek egy közös isme-

rősüket gyászolták ebben a zenekarban, és csak egy lemezt adtak ki. Később Pearl Jamként lettek ismertek, kivéve egyiküket, aki a Soundgarden énekeseként már akkor híresség volt. Valamelyest. Pár éve akasztotta fel magát egy hotelszobában.

Temple of the Dog. Éhesnek ez volt a beceneve egy internetes fórumon, ahonnan kitiltották. Azt jelenti: a kutya temploma. Milyen lehet a kutya temploma? Nyilván egy nagy kutyaól. Éhes ezen morfondírozott magában kutyasétáltatás közben. Aztán meg azon: vajon a kutyák hisznek istenben? Imádkozni biztos nem tudnak, a mancsuk nem nagyon alkalmas rá. De valami közük csak van a valláshoz, ha az angol dog visszafele olvasva azt jelenti, isten. Persze, ez hülyeség. Éhesnek támadt egy ötlete. Magyarul a kutya visszafele olvasva: atyuk. Ezek szerint a magyar kutya úgy viszonyul a tyúkokhoz, ahogy az angol istenhez? A tyúk németül Huhn, és csak egy hangra van a Hundtól. Ami magyarul kutyát jelent. Tessék!, gondolta Éhes. De hogy ebből mi következik, azon már nem gondolkodott. Csak bámulta az eget.

Arról a fórumról kitiltották Éhest, újra kellett regisztrálnia, ezúttal nem templeofthedog néven tette meg, hanem godofthetemple-ként. Persze, így kevésbé vicces. Éhes úgynevezett megosztó személyiség. Épp, mint a kutyája. Folyton kitiltották mindenhonnan. Épp, mint a kutyáját. Nem találta a helyét a társadalomban. Épp, mint a kutyája. Folyton ugatott, pedig talán csak barátkozni akart.

Az apja is ilyen volt, jut eszébe. Éhes épp olyan, mint az apja.

Csak pár ember és kutya képes elviselni a folyamatos ugatást. Más helyekről is kitiltották Éhest a túl nagy pofája miatt. Felsorolni sem érdemes. Vajon a mennyországban van kiközösítés? Ez jut eszébe, miközben immáron felfelé, a vakkutya-tekintetbe néz lakásának erkélyén. Egy tűzoltóautó szirénája úszik be tudata nyitott ablakán. Ég a pofája, ha azokra a helyekre gondol, ahova nem teheti be a lábát. Levelezőlistákra, fórumokra, kocsmákra, városokra. Mindig igaza volt, és mindenhol meggyűlölték érte. Legalábbis ő így gondolja. Senki sem kíváncsi az igazságra.

A reménykék színű ég töredezett, ősrégi márvány, gondolja Éhes. A háztetőket nézi. A templomtetőn fagyott, februári hó – mint viharvert, rongyosra olvasott Rejtő-regények borítóján a kopás. Piszkos Fred közbelép, Vesztegzár a Grand Hotelben, A láthatatlan légió. Soha nem olvasott el elejétől végéig egyetlen Rejtőt sem, pedig édesapja bibliája a Rejtő összes volt. Amelyikbe belekezdett Éhes, az tetszett neki, és mégsem. Valahogy nem akart teljesen olyan lenni, mint az apja. Az öreg a kórházba is csak péhovardokat kért. Mikor rákkal operálták.

A reménykék hasonló, gondolja Éhes, mint a csecsemőkék, de halványabb, talán hidegebb is. A reménykék nem feltétlenül kék. Egy kevés rózsaszín, egy kevés szürke, talán még fekete is, de nem az dominál, nem feltétlenül nyugalomkék, csak az ígérete annak. Isten embereknek tett ígérete. Aztán arra gondol, hogy százalékban kifejezhető esélye van annak, meglátjuk-e a következő napfelkeltét. De ez a százalék soha nem változik. Mindig ötven. Örökké ötven. Ez nem először jut eszébe, és mindig megnyugtatja.

Felnéz az égre. Többször hitte az eget szemgolyónak, mint falnak. Hitt Istenben. Számára az ég Isten volt, egyúttal a mennyország is, és egyúttal egy szemgolyó. Nem zavarta, hogy ennek semmi értelme. (Miért, minek van?)

Például ha szemgolyó az ég, akkor miért nem pislog az a szem, és miért csak egy golyó, miért nem kettő. A másikra vak?, el lehet képzelni egy félszemű istent? Ez, gondolja Éhes, nyilván neveltetés dolga is. Talán vannak, akik szerint Isten, habár létezik, félig-meddig vak.

Persze, az is az igazsághoz tartozik, hogy amikor Istent szemnek látta, nem volt mindig teljesen meggyőződve róla, hogy a szem tulajdonosa gondol is valamit arról, amit lát, vagy esetleg csak nézi a fejleményeket. És ha gondol, akkor az agya, amibe továbbítódik az információ a világról, amit ő teremtett, az – mármint Isten agya – hol van? Az űrben? Próbált nem gondolni az űrben lebegő teljhatalmú agyra, ami nyilván nincs. De akkor, fűzte tovább a gondolatot, ha nincs az űrben, és van, akkor hol van? Jó, talán emberi szem előtt láthatatlan, mint a szél, ami a kopasz fákat fújja, és csak a következményekből rajzolódik ki. Érezte, hogy olyan komolyan vehető gondolatai vannak, mintha az ő agyával az utóbbi harminc évben nem történt volna semmi.

Mondjuk, jutott eszébe, a saját agyát sem látta még soha. Lehet, hogy nincs is. Hogy úgy született, hogy neki tényleg nem osztottak. Ezzel hergelték egymást az óvodában.

Miért kell mindent látni ahhoz, hogy létezzen.

Talán érdekli Istent az, amit lát? Mondjuk a Donnál megfagyott bakákat nézi. Vagy a haláltáborokban a... De ha így van (és érdekli), akkor: mi van? Van-e valami? Vagy ha nincs semmi, akkor: mi van? Mármint: ha nem csinál semmit (láthatatlan végtagokkal...), csak néz, mint a napszemüveges, szakállas voyeur a motelban abban a netflixes sorozatban... Ha csak szemlélődik, akkor mi értelme van jónak lenni, imádkozni. Miért nem vágjuk el a szomszédunk torkát, vagy miért nem vágjuk fejbe egy baltával, miért nem lökjük metró elé a babakocsit, vagy ugrunk elé mi magunk.

Éhes elmosolyodik, mikor idáig jut a gondolatmenetben. A baltáról eszébe jutott, milyen jót nevetett azon a srácon a színházi büfé kerthelyiségében (nyár volt, fehér kavicsok a földön, zöld leveleket rezegtetett a forró júliusi szél), aki azt mondta a Ki vagyok? játékban: Tolsztojevszkij. Éhes azt hitte, viccel. Aztán már nem volt benne biztos. Ha nem viccelt, vagyis nem volt tudatos, akkor az szomorú. Ő is lehetett volna ez a srác, sokan hiszik humorosnak, pedig csak megtanult jókor rejtelmesen mosolyogni, és nem leleplezni, hogy félreértik a kérdéseit.

Éhes szerette volna azt hinni, hogy nem részeg a szem és agy birtokosa, vagyis a Tulajdonos, mint ahogyan alkalomadtán Éhes az volt, mikor ilyesmikről gondolkodott. Hogy felelősségének teljes tudatában van. Sőt, talán irányít is bizonyos dolgokat (esetleg mindent). Jutalmat ad, büntet. De minden ötlete, elképzelése, vágya csak tovább bonyolította a már eleve bonyolult rendszert, ami fejében a feje fölött lebegő dolgokról kialakult, és amin olykor kénytelen volt elgondolkodni.

Néha úgy képzelte, hogy az ég felette az apja. Hogy olyan színe van. Az utolsó nagy egek leszármazottja az az ég, amit most nézett, ebben biztos volt. De aztán azt gondolta, hogy minden égről ezt tartják, és mindig jön egy újabb generáció, amiről kisül, hogy a következő egekhez képest Nagy Ég, még ha az előzőekhez mérve kicsi is, és ha mindig jön egy újabb, akkor nyilván nincs utolsó sem, semelyik ég nem utolsó. Viszont...

Viszont ha nincs utolsó, akkor első sincs. Ha pedig valamelyik valóban az utolsó, akkor arra is van megoldás. Jézus azt mondta, utolsókból lesznek az elsők. Az egész egy körforgás. Éhes elgondolkodik ezen, rákeres. Soha nem olvasta el a Bibliát, csak részleteiben, de egy ideje bele-beleolvasgat nagymamája (ahogy ő hívta) agyonolvasott, lapjaira szétesett, bőrkötéses példányába, amelyben levelek első vázlatait őrizte Éhes öreg apjának még öregebb anyja, akit az öreg édesanyámnak hívott és magázott. Levelek, amik arról az időkről beszéltek, mikor a férfi még nem született meg. Máté evangéliuma. Gazda, szőlők, dénár,

vincellér stb. Éhes érdeklődve bámul a monitorra, miközben olvas: „Én pedig az utolsónak is annyit akarok adni, mint neked. Hát nem szabad-e nekem azt tennem a javaimmal, amit akarok? Vagy a te szemed azért gonosz, mert én jó vagyok? Így lesznek az utolsókból elsők, és az elsőkből utolsók." Talán arról van szó, gondolja Éhes, hogy mindegy, mikor leszünk jók. Ha őszintén tesszük, Isten nem méricskél. Jézus aztán megjósolja, hogy meg fogják ölni. Éhes sosem értette, miért nem menekült el. Persze, nem Jézus lett volna, ha elmenekül. Nem menekülhetett. Vannak helyzetek, amikor nem menekülünk, és nem azért, mert nincs hova, gondolja. De már csak azért is. Tovább olvas: „Amikor elindultak Jerikóból, nagy sokaság követte őt. És íme, két vak ült az út mellett, és amikor hallották, hogy Jézus arra megy, felkiáltottak: Uram, Dávid Fia, könyörülj rajtunk! A sokaság azonban rájuk szólt, hogy hallgassanak el, de ők még hangosabban kiáltották: Uram, Dávid Fia, könyörülj rajtunk! Jézus megállt, megszólította őket, és ezt kérdezte: Mit akartok, mit tegyek veletek? Ők így feleltek: Azt, Uram, hogy megnyíljék a szemünk. Jézus megszánta őket, megérintette szemüket, és azonnal visszanyerték látásukat, és követték őt."

Éhes arra gondol, ha Isten vak, Jézus vajon vissza tudta volna adni a látását úgy, hogy megérinti az eget. De aztán belátta, hogy ez képtelenség. Talán csak ő maga vak, de a vaksága olyan, mint egy fekete, bálna alakú felhő, ami előbb-utóbb eltűnik az égről, beleúszik a láthatáron túli semmibe. Vagy a vaksága olyan, mint belenézni a fekete felhő mögötti napba, ahogy arannyal festi meg a fekete felhő hátát; belenézni, és reménykedni bármiben, például hogy az apja lekerül a lélegeztetőgépről. Reménykedni ok nélkül, vakon.

Éhes mindig úgy tekintett Magyarországra, mintha a sajátja lenne. Az ő birtoka volna a szántás, a köd felette, a falu határa, és a sajátja lenne a falu is, benne minden porta, jószág, fűszál, fa, veteményes, ugráló, hinta. Az összes ház és benne minden ember az övé. Nem csak ez a falu, de az összes, és minden város és minden városban minden lakás. Az egész, az utak, bankok, boltok, kávézók, kocsmák, hivatalok, múzeumok, parkok, repterek, minden. És az ő családtagja lenne benne minden ember. Alle Menschen werden Brüder... A többi országgal is így volt, neki a szomszéd az az, akire tekintettel vagyunk, figyelünk rá. Mert neki mi vagyunk a szomszéd. És néha átmegyünk, gondolta. Meglátogatjuk őket, és adnak reszelt sajtos, szalámis szendvicseket meg vaníliás karikát, papucsot és pogácsát. Meg kólát. Ha szerencsénk van, Coca-Colát. Éhes ezt komolyan hitte. Éhes szemét végighordozza mindazon, amit ő Magyarországnak tudott világéletében, amit ő szülőhazának nevezett. Aztán egyszer csak ráeszmél: tévedett. Semmihez nincs köze, még a semmit sem birtokolja, az sem az övé. Nem rendelkezik felette. Még csak kölcsönben sincs nála, nem adhatja át senkinek, még az igazi Tulajdonos háta mögött sem. Éhes majdnem negyvenéves volt, mikor ráeszmélt árvaságára. Későn. De sosem lett volna nem késő.

Ekkor a huzat becsapja az ajtót. Ha lenne rajta kilincs, nem lenne baj. Eddig kulccsal zárták-nyitották. De az asztalost elnyelte a föld, mikor a kilincsek beszerelésére került volna a sor, Éhes pedig nem az a barkácsolós fajta. A huzat becsapta az ajtót. Nincs ezzel baj, ha az ajtó jó oldalán tartózkodik az ember. Ha azon az oldalon tartózkodik, ahol a kulcs van. Így viszont a szél, mikor becsapta az ajtót, egyúttal elzár tőlünk egy szobát. Vagy az egész világot. Hogy juthattak idáig. Éhes az édesapjára gondolt, aki a kórházban feküdt.

Éhes a csillagtalan, sötét égre néz. A sötét égre, ahogy körbeöleli a garázs fényét. Jászol, glória, kezdet, jut eszébe. Elmosolyogja magát. Nézi, ahogy a sötét megpróbálja elnyelni a nemrég vásárolt garázst. Éhes garázsát, amiben feloltotta a neont, és amelyben a falat az apósától örökölt, szürke Opel Astra felkapcsolva hagyott fényszórói világítják meg.

Kívülről nézi saját magát. Mostanában jobb szereti így.

Látja magát, ahogy a kocsiban ül, percekig, némán. Nem történik semmi, csak nézi a megvilágított falat. Vajon miért szereti ennyire nézni ezt a képet. Megnyugtatja. Szomorúvá teszi. Kikapcsolja. Egy másik fal jut az eszébe, amit egy másik fényszóró pár világított meg. Vidéken volt az is, de egy másik vidéken. Akkor az tűnt az ország közepének. És az ország a világ volt. Húsz év múlva megint nyugatabbra költözünk, és ott lesz a közép. Ebben a pillanatban úgy érezte, mintha halálos diagnózist közöltek volna vele. Az élet is ilyen. Mindig magunkkal húzzuk a közepét, mint valami lecsatolhatatlan utánfutót. Miközben valójában a vontatóhorog rég meghibásodott, és sodródunk tőle el.

A gyerekkor garázsai, apa garázsai.

Éhes nagyszülei talán vezetni sem tudtak. Minek is tudtak volna? Elsétáltak, elbicikliztek, elvonatoztak oda, ahova menni akartak. Vagy lovas kocsira szálltak. Volt olyan is. Mikor az egyik vesztes háború után Éhes nagymamájának a férje szolgálati fegyverén kellett ülnie, hogy ne találják meg az angolok vagy oroszok valami igazoltatásnál. Senkitől nem tudja megkérdezni már az ostoba unoka, pontosan hogyan is volt ez a Kockázat című lengyel tévéfilmsorozatba illő eset. Milyen fegyver, milyen lovas kocsi, milyen igazoltatás? Talán csak ideiglenesen nem tudja megkérdezni, gondolja Éhes kissé bátortalanul. De nincsenek illúziói. A sötétre gondol a saját agyában, és a megfeketedett dióra a régi kertben.

Apa saját garázsa, gondolja Éhes. Nagy szó volt, mikor lett saját kertes háza, hozzá garázs. Addig mindig több portán tárolta a dolgait, gombával teli gödröt, nyulakkal teli ketreceket, szerszámokat, kutyát, az apósáék garázsában tárolta a piros Wartburgot, meg talán a fehéret is. Amit az egyik nagynéni, Marika pénzén vett, és csak az volt a kikötése a csúnya, csupa szív vénkisasszonynak, hogy ha mennek valahová kirándulni, vigyék el őt is. Éhes már csak akkor ismerte őt, mikor a Parkinson felismerhetetlenné rázta. Amikor a kötelező búcsúpuszit kellett adnia, az olyan volt, mintha éjjel valami hínáros tóba parancsolnák bele szülei.

Apjának szerelőaknás garázs kellett, ám az folyton tele volt vízzel, mióta kiásták. Hiába minden. Az apja nem hitt a károgóknak, hogy tele lesz, jön a talajvíz, hiszen régebben mocsaras terület volt az, ahová építkeztek. Hiába álmodott oda szerelőaknát, és hiába építette meg mégis, végül – ahogy mindig is – a károgóknak lett igazuk. Valahogy mégis boldognak képzelte apját, hogyha ránézett arra az aknára.

Legalább megpróbálta.

A garázsba beállni. Ülni a kocsiban, hallgatni a szomszédot, ahogy a kutyákat hívja (Fickó!, Picúr!), elintézni egy telefont, amit odabent nem akar az ember. Itt nyugalom van, mint egy körtefa tetején, a tengerfenéken vagy temetőben. Nincsenek kérdések, számonkérések. Megszámolni a pénzt, számlát írni, németet tanulni, relaxációs kazettára horkolni. Nem félni a betörőktől, nem félni a részegen hazatántorgó Angyal Banditól, nem félni senkitől, hiszen otthon van, a szülővárosában. Mi történhetne vele? Megsimogatni a kutyát, aki a viszontlátás extázisában odanyomakodik a nyitott kocsiajtóhoz. Nem bánni, ha összekoszolja a saras mancsával.

Az estékre gondol Éhes, mikor elkísérte apját gázfeltöltő, videófilm-beszerző, rokonlátogató, cigivásárló útjaira. A lényeg a mozgás volt, a menetszél, az alkonyatban ide-oda sietők emberek, az autómagnó vagy épp a beszélgetés, a hazaérkezés, a kertkapu, a garázsajtó kinyitása, a fényszóró fénye, a fényszóró fénye a garázsfalon. Egy másik fényszóró fénye, egy másik garázs falán.

Elfordítja a kulcsot.

Mindig rám néz, miközben csinálja, szerintem azért, mert büszke rá, hogy már ilyen ügyes, mondja Éhes valakinek vagy csak saját magának. „Ilyenkor együtt könnyebbülök meg vele. Empátiát érzek, és ahogy olvasom, ez a művelt görögöknél eredetileg a műalkotások megértését jelentette. A kutyám műalkotásként tekint a fűben gőzölgő produktumára? Ha így is van, látszik rajta, hogy nem érdekli a *dolog* további sorsa, néha a kedvemért tesz pár kotró mozdulatot a levegőben, mintha elásná, de látszik: legszívesebben rögtön menne tovább. Ő az a regényíró, aki soha nem olvassa el a saját regényeit. Hogy úgy mondjam, szarik rá. Mint egyébként Jean-Paul Sartre, a nagy egzisztencialista filozófus és regényíró szart az állatokra, s mikor azt írja, hogy a *másik tekinte* (olvasom Darida Veronika egyik tanulmányában), soha nem számolt az állatokkal, mintha ők nem tudnának nézni! És ezzel Sartre nincs egyedül, más okos filozófus is csatlakozott ehhez! Pedig a kutyáknak igenis tekintetük van, még ürítés közben is. Akkor van csak igazán! Büszke, már-már kivagyi, fölényeskedő."

Nem akad meg a segged lyukán, mondták Éhes szülei, ahogy nekik mondták a szüleik, stb. Akkor mondták, hogyha leejtett a földre valamit, vagy romlott volt a gyümölcs. Ne foglalkozz vele, nem lett koszos. Nem romlott! Nem lesz bajod!

Sajó kutyát, Éhes családjának első kutyáját el kellett altatni. Éhes apja csontot adott neki. Világéletében bánta. Neki megakadt a segge lyukán (mármint Sajónak). Honnan lehet tudni, mi akad meg és mi nem? Minden csak utólag egyértelmű. Éhes gyerekként sem tudta meggyőzni magát, hogy nem lesz belőle baj, nem hal meg egy mosatlan gyümölcstől, egy hajszálat le lehet fújni a kifliről, a tojáshéjat kipiszkálni a rántottából. Nem akadt meg semmi a segge lyukán végül. (Mint a felhőkarcolóból kizuhant ember, nyugtatgatom magam: eddig minden rendben van.) Éhes fél a vértől. Kis üvegcsében kellett leadni a székletet, abban találták. Nem látszódott szabad szemmel. Okkult vér, az egyik kenőcs leírásánál ezt a szót olvasta. (Ezért tanult meg olvasni – ugrik be Pilinszkytől az Apokrif.) Minden orvoshoz elment, ahová csak beengedték, amire csak pénze volt. Egy proktológusnál is járt (dr. Nyúl Bélának hívták, tényleg!), aki intimtornát írt fel. Mikor először nyúlt Éhes ánuszába orvos. Furcsa volt, de nem gondolta volna, hogy furcsább a *saját* ujja körül érezni a záróizma szorítását-ernyedését. De furcsább. Később jött rá: így aggódott apjáért, aki közben vastagbélrákos lett. Az egész erről szólt. Empátia-hisztéria. A Magvető Café vécéjében négy órán keresztül szart.

Éhes nézi, ahogy a kutyája szarik. Mindig nézi. Ilyenkor azt képzeli, a Jurassic Parkban tudós, a kutya pedig egy beteg triceratopsz. Vizsgálgatja a szarát, miközben valami zacskóval felszedegeti, és örül, ha jól néz ki. A kutya szerencsére általában nem beteg. Erre gondol, miközben a szarral teli zacskóval kukát keres. Eddig minden rendben.

Mi ez a nyugalom. Örülni kellene neki, hogy nyugodt. Vagy féljen? Ül egy kandallónál, nézi a tüzet. Hihetetlen, hogy saját kandallója van. Az is éppilyen hihetetlen, hogy apja végül meghalt. Vajon ha csak az egyik torony dől el, mi változik. Bush nem támadja meg Afganisztánt? A laptop képernyőjén a fekete betűk úgy terjeszkednek, mint a sírok vidéki város temetőjében. Minden temetőben. Vagy ahogy az a virág, aminek mindig elfelejti a nevét, molyhos madárhúr!, vagy ahogy az angol mondja, snow-in-summer (hó nyáron). Amit anya sírjáról szedett Éhes az apja élettársával, mikor összegyűjtötték a koszorúkat.

A mosogatógép periodikus zajait, a fahasábok körül táncoló tűz pattogását hallgatja. Feleségét, ahogy az ajtó mögötti szobában tanít valakit angolra. Nem megy Éhes fejébe az sem, hogy pár nap múlva lehet, hogy háború lesz a szomszédban. Talán érdemesebb volna oroszt tanulnia annak a valakinek. És neki is! A szomszéd kocsonyát hoz át. (Egy kis Duna menti faluba költöztek a járvány, a hangos város és a gyász elől.) A szomszéd az apjára emlékezteti. A kocsonya is. A hasára, amin egy helyen nem volt szőr. Tisztásnak hívta Éhes. Apa szerette a kocsonyát. Éhes undorodott tőle. A szomszéd szőke, kék szemű, ötvenes. Éhes apja meg hatvankilenc éves korában barna szeműként, ősz hajjal halt meg. De mindkettőjüknek lételeme a segítés, a szomszéd is olyan, hogy megtesz mindent mindenkiért. Éhes apja is nehezen fogadta el, ha visszautasították a segítséget. Miért utasít vissza bárki például egy mikrót. Éhes nem akarta, hogy az apja hülyének nézze (ahogy nyilván a szomszéd is kicsit annak nézi), hogy a gondoskodása által uralkodjon fölötte (ahogy a szomszéd is óhatatlanul ledominálja a segítségével). Érzi, szeretik, Éhes pedig csodálja őt. Őt és a feleségét. Nyugalmat, méltóságot árasztanak. Sváb oroszlánok. A szomszédnak fogalma sincs, hogy a jelenlétében Éhes folyton az apjára gondol. Például ahogy az eredményességről kissé lemondva tanít bármire, mondjuk fát vágni. Éhes apja is sokszor legyintett, nem volt türelme elmagyarázni dolgokat. Vagy amikor lett volna türelme, Éhes nem figyelt rá. Micsoda hülyeség volt hisztizni, folyton elhárítani a szeretetének áramlását, gondolja. Miért érezte kínosnak, ha másoknak dicsérte, ha „marketingelte" Éhest, bármit is csinált a kisfia?

Hogy elmúlt a görcsös sírás időszaka, annak örülni kell, vagy félni? Isten apával halt meg, mondja Éhes egyik fele, aki szerint apa volt Isten. A másik abban bízik, hogy az apa Istennel... (Mit csinál?) Van, létezik, énekelgetnek, furulyálgatnak, muzsikálgatnak. Talán Istent is fel tudja bosszantani Éhes apja, ahogy olyan sok embert. Szeretett kötözködni, hergelni, ugratni, mint valami kobold. Talán csak Éhesnek nincs Isten. Csak ő istenszegény, apaszegény. Talán önzőség volt, hogy azt akarta, éljen még. Hogy többet lehessenek együtt (még ha fizikailag ritkán is voltak együtt a vírus miatt). Talán jobb túlesni az ilyesmin. A szenvedéstől így menekült meg. (Persze, ha leszámítjuk az öt év kemoterápiát.) Talán apja most az ő apjával van. Éhes nagyapjával. Minden felmenőjével.

Amikor meghalt Toroczkay papa, akkor Éhes apja éppen annyi idős volt, mint most Éhes.

Belenyugvás. Beletörődés. Amikor tudatosul benned, mondja valakinek Éhes, vagy épp csak saját magának, hogy elkerülhetetlen, hogy semmit nem tehetsz. Milyenek lehettek az utolsó éber percei? Ezzel kínozza magát, mert nem vállalhatta át a szenvedését. Ha nincs értelme az életnek, és nincs Isten, akkor is úgy kell élni, mintha lenne értelme az életnek, és lenne Isten. Ha vége is van az életnek, úgy kell élni, mintha soha nem lenne vége. Úgy kell élni, mintha mindig volna holnap. Úgy kell élni, mintha nem volna holnap. Apa úgy élt, gondolta Éhes.

BÉRCZES LÁSZLÓ

CSEREPAD

Te ki is vagy, kérdezi a gyereket Karcsibá. Marci vagyok, már a múltkor… Mi az, hogy Marci, bemutatkozni se tudsz rendesen, fiam?! Karcsibá nem cicózik, szigorú, de jó edző, a srác ezt már a múltkor megállapította. A foci nem babázás meg habfürdő, az ember tegye oda magát, ezeket is megjegyezte, mert Karcsibá sokszor elmondta az előző edzésen, ami a gyereknek az első volt. Tedd oda magad, fiam, vagy lezavarlak a pályáról, rekedt, kásás, éles hangján behasított a pályára Karcsibá edzői krédója. A fiú el is büszkélkedte ezt az anyának, aki a múltkor elkísérte, és aki a pálya szélén didergve végigvárta azt az első edzést. Nem különösebben szerette a focit, de tudta, hogy a gyerek ügyes, a múltkor a suliban a tornatanár mellett állt az udvaron, és hallotta, hogy az egyik kollégának egekbe dicsérte a fiát. Nem szólt, hogy az én fiam, de majd elolvadt. Akkor határozták el otthon, hogy klubot kéne keresni Marcinak.

Szigorú, de jó edző, ismételgette a srác az első edzés után, oda kell tenni magadat, tette hozzá a hazafelé úton, érted, anya? Most igyekvőn elhadarja teljes nevét az edzőnek, elhadarta a múltkor is, bemutatkozásként bizonytalanul nyújtaná a kezét,

de Karcsibá már fordul el, nem veszi észre a felé mozduló satnya kéznyújtást. Hát igen, oda kell azt tenni, gondolja magában a fiú, oda kellett volna, nyugtázza, nem baj, majd a következő alkalommal. Hátradől, mindkét karjával a szegényes lelátó első sorát védő korlátra támaszkodik, azt markolja, és nézi a többieket, ahogy felsorakoznak a pályán.

Ma meccs van, nyilván nincs a kezdőben, ez természetes, a múltkor volt először, Karcsibá nem ismeri még. Ő azért tudja, hogy szerinte hol lesz a helye a csapatban. De türelmes, nehogy már ő mondja meg, ki kezdjen. Kemény világ ez, és ő odateszi magát, amint sanszot kap. Most vár a sorára, így van ez rendjén. A csapat nem túl jól teljesít, azaz nagyon rosszul, eddig még csak vereség, de minden sorozatnak vége szakad egyszer, ezt is Karcsibá mondja kezdés előtt, és a csapat hisz neki. Körbeállnak, összehajolnak, kiáltják a csapat nevét, a fiú szája is mozog némán, miközben a korlátot szorítja. Szurkol, kiáltani nem mer, némán áll, de belül üvöltve buzdítja a fiúkat, és közben mozdul a lába, becsúszna, passzolna, lőne, és egyfolytában Karcsibát nézi, segítséget keresve hátha hátrafordul, hisz vesztésre állnak, de nem, nem néz hátra. Így telik az első félidő.

A szünetben összegyűlnek a pálya szélén, kortyolják az otthonról hozott innivalót, és Karcsibá instrukcióit hallgatják. Ez neked becsúszás, bazmeg, hogy lemaradsz, mert lassú vagy, apám, és akkor eljátszod a nagyhalált?! Meg az a labdaátvétel, faszikám, hát kilométerekre pattan tőled a labda! Inkább ne nyúlj hozzá, az a labda hamarabb megszelídíti magát, mint te azt. Karcsibá nevet. A gyerek rég odaóvatoskodott, a körbe nem fér be, de leül a kör mögé, közvetlenül az edző lábához. Észre fogja őt venni, nem kérdés, és becseréli, aztán már nincs mese, az ő becsúszásával pattan a gólba tartó labda szögletre, az ő átvételével indul a támadás, és egy visszapassz után az ő lövésével egyenlítenek. De ha nem is, azt mindenki láthatja, Karcsibá is, hogy helye van a csapatban. Különben kezdéskor egyszer azért hátraszólt, hogy beállsz majd, Bercikém, ha úgy hozza a helyzet. A helyzet az, hogy vesztésre állnak.

Na gyerünk, hajtsátok meg, faszikáim, mondja az edző, vagy inkább üvölti, és röhög, talán eszébe jut, amikor ezt neki mondták, és ő meg is hajtotta, ha az a sérülés nem jön, ki tudja, meddig jutott volna. Lenéz, kicsit hátrafelé, ezeket inkább magának morogja, ne lássák ezek a kispöcsök, mi jár a fejében. Tekintete találkozik a gyerek kéredzkedő tekintetével, de Karcsibá most nem a gyereket látja, hanem azt a pillanatot, amikor az ellenfél szabálytalan becsúszása, és még csak le se fújta a bíró, az ő végzetes sérülését okozta. Rég volt, igaz se volt, mondja félhangosan. A gyerek meghallja, egy pillanatra azt hiszi, a megszólalás neki szól. De nem, az edző visszanéz a csapatra, a picsába, mit ültök még itt, köszörüli rekedten, a fiúk feltápászkodnak, a vizespalackokat a fűbe hajítják, indulnak a második félidőre. A srác feláll, hátrálva lépked a lelátó felé, közben el is taknyol egy fűcsomóban, körülnéz, nem látta senki. Igaz, csak néhány szülő üldögél a padokon, ők meg az okostelefont böngészik, vagy saját gyereküket keresik a pályán a pislákoló villanyfény homályában. A jövő héten el is marad majd az egyik edzés, mert a klubnak nincsen pénze a naponkénti világításra. De ezt a gyerek nem fogja megtudni, mert a jövő héten ő ide már nem fog jönni. Most még bizakodva hátrál, sőt, fogja magát, és a salakon elindul egy körre. Nagyon fázik.

A meleg holmit az öltözőben hagyta, nehogy eltakarja a Messi-mezt. Abban feszít, az első edzés után kapta az anyától. Most boldogan rávenne egy melegítőfelsőt, ebben a novemberi párás hidegben rettenetesen átfagyott. Ha itt lenne az anyja, megkérhetné, menjen be érte. Ő nem mehet, nem kockáztathatja a becserélését. Még csak az kéne: Karcsibá szólítja, Berci vagy Marci, vagy mi is a neved, gyere, mutasd meg ezeknek a falábúaknak,

mitől döglik a légy. Ezt mondaná, ő meg nincs sehol. De hát otthon, indulás előtt összeveszett az anyjával, ne gyere, anya, kurvára ciki, elmúltam tizenkettő. Majd a végére odamegyek, kicsim, szól utána az anya, amikor csukja az ajtót, de ezt a gyerek nem hallja, boldogan söpör le a lépcsőn, sprintel a járdán a metró felé, ma meccs lesz, és megmutathatja magát.

Most mindenesetre fut egyet, az mindenképpen jó lesz, mert felmelegszik. Nagyon nem hajtja meg, nehogy pont a cserére fáradjon el, hanem csak úgy, komótosan. A túloldalon le is lassítok, gondolja, és akkor szemből biztos észrevesz. Fél szemmel a meccset nézi, vesztésre állnak, és alig mennek át az ellenfél térfelére. Megvan egy kör, megvan a második. Megáll, visszatámaszkodik a korlátra. Feje nem mozdul, az edzőt nézi. Rettenetesen fázik. Nincs nála óra, de érzi, nem sok lehet hátra. Elindul lassan a pálya felé, morzsolgatja a szavakat, Karcsibá, itt vagyok, idáig jut, ezt ismételgeti, mindjárt odaér. Sípszó, vége a meccsnek. Az edző dühödten rugdos egy fűcsomót, magában ezt az impotens, számítógépes generációt szidja, meg hogy nem teszik oda magukat, ez utóbbit már hangosan, nekik, a lógó orrú gyerekeknek. Legalább a kapukat vigyétek a helyükre, basszátok meg, most ér oda a gyerek, te is, fiam, hogy is hívnak, mit lazsálsz itt jó dolgodban. A gyerek becsatlakozik a többiekhez, cipelik a kaput a helyére, aztán lógó orral poroszkálnak az öltöző felé. Karcsibá áll, nézi a vert sereget, szart se értek, gondolja magában, és marad a pályán, a kezdőkörben, gurul felé egy labda, belebikázik, és keserűen hozzáböfögi, a faszomba.

A gyerek némán, dacosan baktat, kemény és elszánt, odateszi magát. A korláthoz ér. Megáll, felnéz. Anya, mondja, és kicsordul a könnye.

KÓRTEREM

Az asszony az elhúzott függöny mögött várakozik, ez itt az intenzív, szigorúak a szabályok, és amikor az orvos és az ápolónő bejönnek a beteghez, neki kint kell várnia. Nyugodt és türelmes, tudja, a férje jó kezekben van, bár ahogyan a főorvos úr mindennap elmondja, csekély az esély a túlélésre. Meglazítja a védőruhát meg a maszkot, sétálgat óvatosan, nehézkes testének jólesik a mozgás, napok óta odabent üldögél az ágy mellett. Néha azért ki-kilép a városba meg persze haza, hogy levest főzzön, amit aztán a férfi szívószállal beszürcsöl. Míg a konyhában matat, odadob egy-két szót az öreg pulinak, na meg egy-két csontot is, bár a kutya azokkal nemigen boldogul. Az asszony megsajnálja, önt a tálkájába jó kis tyúkhúslevest, közben odadörmögi, jó, hogy szívószálat nem kérsz, te dög. Szigorú, jó asszony.

Jólesik meg-megállni az ismerősökkel az utcán. Kórházba, Margitka, kérdezik, vagy kórházból, Margitka. Ő bólogat, nem kezdeményez, úgyis kérdezik, hogy van-e változás. Erre ő zárt szájjal, fegyelmezetten mondja, nincs. Tartja magát, és az érkező sajnálatra, hogy neked is kijutott a bajból, Margitkám, meg hogy legalább a gyerekek itthon lennének, és segítenének, eltartja magától az elvárt összezuhanást, és ilyen az élettel vagy megsegít az istennel körbezárja magát. Azt is pontosan tudja, mi jár egyik-másik fejében, ahogy részvéttel öleli az asszonyt: nem kellett volna a Ferinek annyit inni meg kurválkodni. Nem meritek kimondani, de ez jár a fejetekben, gondolja az asszony, mellesleg ő is mindig ezt gondolta, mondta is, amikor a férfi napokra-hetekre eltűnt, aztán visszakéredzkedett, hogy újra elszökjön. Nem bírt a férfival, aki még így, öregen is küldözgette az esemeseket erre-arra. Tudja ezt az asszony, az öregember telefonja már az ő zsebében van, és minden bizonnyal ott is marad.

Tessék csak visszamenni, súgja neki halkan a kilépő orvos. Bemegy, az ápolónő az infúzióval bajmolódik, hagyja, drága, szól oda az asszony, majd én megcsinálom, van magának elég dolga. A nővér megkönnyebbülten kisiet, és nem hallja, ahogy az asszony odasúgja a férjének, nem engedem, hogy összevissza szurkáljon, mert kapkod, nem figyel oda, meg én ezt úgy csinálom, hogy teneked jó legyen. A férfi bólogat, motyog valamit, néha érteni, amit mond, néha nem. Az asszony érti. Az infúzióval is jól bánik, mindennel jól bánik, a férfival is. Az hálásan bámul rá, bár nehéz eldönteni, tekintete a felé hajoló személybe vagy a végtelenbe kapaszkodik. Kicseréljem a kacsádat, kérdezi, és már csinálja is a nő, félrebillenti, majd visszailleszti az összetöpörödött péniszt, ezzel a satnya semmivel vitézkedtél te annyit tegnap még, átsuhan a mondat, éppen hogy el is neveti magát, a férfi is felderül, jólesik neki, hogy az asszony rámosolyog. Felülnél talán, édesem, és már húzza fel a testet, erős az asszony. Így, most jó lesz neked. Ülnek. A lenémított telefonra sandít, három nem fogadott hívás. Sokan érdeklődnek a férje felől, nem ebből a kisvárosból, inkább fentről, Pestről, végül is ismert, kedvelt muzsikus. Volt. Nemigen veszi ő már kezébe a hegedűt. Van, akit visszahív, van, akit nem. Nőt egyet sem. Egyik-másik hívásról beszámol a férfinak, mert az kérdezi, amikor sikerül kérdeznie, keresték-e. De többnyire hallgat az asszony, minek zaklassa fel az urát. Egy feleség mégiscsak jobban el tudja dönteni, ki keresi, meg ki nem. Ennyi, a döntés joga, neki most kijár.

Csend van a kórteremben. Az asszony az életükön gondolkodik, sok rossz történt, de most jól van minden. Ezt a mondatot ki is mondja hangosan, a férfi valószínűleg nem hallja, üresen bámul előre. Kiszolgáltatott, akár egy csecsemő. Jobb kezét leejti az ágyról oldalra, a nő felé, az megfogja a finom ujjakat, ezekkel az immár erőtlen ujjakkal fogta a vonót ez a férfi, és játszott, gyönyörűen. Minden úgy szólalt meg a keze alatt, legyen az Vivaldi vagy magyar nóta, hogy azonnal felismerte az ember, ez csak ő lehet, ez a… sokszor mondták rá, őrült zseni. Az ördög lakott benne, ezt gondolta az asszony, az muzsikált, meg az szökdösött tőle egy életen át. Szorítja magához azt a jobb kezet, a jegygyűrűt forgatja, amit sok év után újra felhúzott a férfi hüvelykujjára. Arra tudta, arról nem csúszott le. Sokat fogyott azalatt, hogy belül egy ideje rágja már a rák. Fogják egymás kezét, újra együtt vagyunk, újra az enyém vagy, ez jár a nő fejében. Együtt vannak, és ez már így is marad. A férfi lecsukja a szemét, szuszog, nem szól már. A többi szoba zaja, az élet csörömpölése ebbe a kórterembe nem jut be. Itt csend van, minden a helyére került. Az asszony feje kicsit félrebillen, mosollyal az arcán lassan ő is elalszik.

REKE BALÁZS

STÉG

Olcsón jutott az ingatlanhoz. Az apróhirdetések között volt, és nem tudta, hogy a furcsán alacsony ár vagy pusztán az építmény funkcionális mivolta riasztotta el a lehetséges vevőket, de ez nem is igazán számított. Örült neki.

A férfi elmúlt hatvan, és egész életében vágyott egy ilyen kis házra. Messzebb a várostól, de nem annyira, hogy elérhetetlen legyen. Üdülőövezet, holtág a háztól pár száz méterre. Mikor először elindult, hogy megnézze a házat, már eltervezte, ha az övé lesz, akkor szép lassan az utolsó munkaévei alatt berendezi, elhelyezkedik ott, és amikor nyugdíjba vonul, bőven lesz ideje hosszabb időszakokra kijárkálni, tud majd horgászni, bográcsban hallevet főzni, meg üldögélni a teraszon.

Még mielőtt a megbeszélt időpontra odaért volna, körülnézett a környéken. Másképpen nem is vett volna ingatlant.

Szebb napokat látott üdülőövezet volt, a szocializmus alatt kedvelt hely. Mostanra az üdülők nagy részét eladták, vagy éppen „Eladó" tábla csüngött rajtuk. A hobbikerteket benőtte a gaz, húsos szárú bogáncs és katángkóró, az udvarok elvadult fáin apró, férges gyümölcsök lógtak.

Látott néhány faházat, ahol anno kocsmák üzemeltek, a nap halványra szívta őket, és fájukba tekervényes vájatokat fúrt a szú. Rozsdás vaskeretekben színtelen Pepsi- és Kőbányai-cégérek lógtak a bejárati ajtók felett. Az egyik kerítésen üvegvitrinben még ki volt függesztve a régi árlista, megsárgult papírlap, amit parafára tűztek, és az alakjukat vesztett rajzszögekből vörös rozsdalé csorgott a lapra.

A férfi a Keszeg utcán lesétált a holtághoz. Minden utca valamelyik halfajról kapta a nevét. A környéket beborította a víz, a kesernyés iszap és a hal szaga.

Magasra nőtt nádas ölelte körbe a holtágat, a parton néhány öreg fa állt. Szomorúfüzek hajoltak a víztükörre, bele a félig elsüllyedt ladikokba, szilfák, vadalma- és körtefák, amiknek ágain apró, szürkésfehér, penészes gumók csüngtek. A fák leveleit már megcsípte az első fagy, mind bebarnultak, és úgy néztek ki, mint amik bármelyik pillanatban lehullhatnak.

Váratlan, gyenge fagy jött két nappal korábban, éppen csak belerondított az indián nyárba. Most megint melegen sütött a nap, és a halak mocorogtak a vízen. A nád alját amurok tépázták, apróhalak jeleztek a felszínen, néhol lecsapott valami rablóhal. Csuka vagy talán süllő.

A férfi megnézte a házat, majd azt mondta a tulajnak, egy megözvegyült asszonynak, hogy szüksége van egy kis időre, hogy átgondolja a dolgokat.

Beszállt az autójába, elhajtott a városba, és beült egy kifőzdébe ebédelni. Olcsó menüt evett; májgaluskalevest és krumplifőzeléket sertéspörkölttel. Miközben a tányér széléről kanalazta a főzeléket, ő maga sem tudta eldönteni, hogy valójában gondolkodik-e a vásárláson, vagy csak az időt húzza, hogy jobb alkupozíciót tudjon kiharcolni. Nézte a fehér habarásban terjedő vörös pörköltpacát és a benne úszó kockahúsokat. Mindegyik falaton vaskos kövérje csüngött, és a gőz szinte egyenes szálként emelkedett fel belőlük, ahogy a kanálra kerültek.

A legzsírosabb falatokat a tányérban hagyta, eltolta maga elől a tálcát, és hívta az özvegyasszony telefonszámát.

Viszonylag gyorsan lezavarták az adásvételt. Az ingatlan a földhivatali bejegyzés szerint teljesen tehermentes volt, az asszonynak gyorsan kellett a pénz, a férfinak gyorsan kellett a ház. Ha már így alakult a dolog, semmiért sem akarta kihagyni az őszi csukaszezont.

Amikor megállt a ház előtt, a kulcsok még egy borítékban voltak, ahogy az özvegyasszony átadta neki az ügyvédnél. Feltépte ujjával a papírt, markába ejtette a kulcsokat. Kis ezüstszínű nyitotta a lakatot, amivel a kaput tartó láncokat lehetett eloldani, egy rézszínű, kopott, az oldalán apró bevágással, pedig a ház ajtaját.

Minden ugyanolyan volt, mint mikor először látta: enyhén vizes falak, néhány helyen hámló vakolat, öreg fotelágy a sarokban, zörgő rugókkal, előtte dohányzóasztal, dohos és zsíros főzőfülke, falba ütött szögekre akasztott, levert zománcú vájdlingok, egy préslapból rögtönzött ajtóval elválasztott helyiségben zuhanytálca és vécé. Az özvegyasszony otthagyta azt a néhány berendezési tárgyat, amit a férje még régen odahordott.

A férfi az első napon apróbb munkákat csinált. Glettel bejavította a fal hibáit, alaposan kitakarított, szellőztetett, és a sarkokból levadászta a vaskos, legyekkel tömött pókhálókat.

Amikor ezekkel végzett, lesétált a vízhez. Szinte minden horgászhely stég volt, a part többi részét sűrűn benőtte a nádas. Kisétált a nyitott stégekre, körülnézett, alaposan szemügyre vette a vizet, az oldalról belógó nádast és a vízben fekvő kidőlt fákat. A holtág nem volt túl széles, úgy hatvan méteresre saccolta. Így járta végig az egész partszakaszt.

Mikor visszafelé sétált, elővett a kézitáskájából egy köteg papírt. Fénymásoló szalonban nyomtattatta őket, mindre az volt írva: „Eladó stéget keresek a környéken", és hozzá a telefonszáma.

A következő napon kifestette belül a házat, az ereszből kikotorta a faleveleket, kicsit rendbe szedte az udvart, kicsapkodta az elvadult facsemetéket, és visszament a városba.

Két hét is eltelt, mire jelentkezett valaki. A telefonban egy mély hangú férfi azt mondta, hogy ő szívesen eladná a stégét. Az ár, amit bemondott, elfogadhatónak tűnt, és az elmondása alapján a stégen sem kell túl sokat javítani, akár azonnal használható.

A férfi hétvégén leautózott a holtághoz, hogy megnézze.

Öreg stég volt, a telefonbeszélgetés alapján rosszabbra számított, csupán a vízfelszín felé vezető fahídból hiányzott néhány deszka, és a stégen kellett egy-egy korhadtabbat cserélni, de amúgy nagy gond nem volt vele.

Október végén, egy hűvös hétvégén használta először a stéget.

Vékony ködsáv úszott a víz fölött, a levegő hideg volt, és szinte állt. Egy műanyag flakon néha nekikoppant az egyik tartóoszlopnak, majd kicsit odébb úszott, hogy hamarosan megint nekikoppanhasson. A fák csupasz ágairól apró, fehér jégcsapok csüngtek.

A férfi letett egy fedeles vödröt a stégre, majd a hátáról leemelte a horgásztáskát, kinyitotta a székét, és leült. A zsebéből elővett egy laposüveget, meghúzta kétszer, majd elrakta, és hagyta, hogy az erős szilvapálinka átfusson a tagjain, miközben a vizet nézte.

Először a horgászbotot rakta össze, majd megigazgatta a nagy piros úszót a damilon, ellenőrizte a drótelőkét és a rákapcsolt háromágú horgot. A fedeles vödörben ujjnyi méretű kárászok keringtek, fürgék voltak, gyorsan elsiklottak, ahogy a férfi keze feléjük nyúlt. Végül elkapott egyet. A horoggal lekapart néhány pikkelyt a hal egyik oldaláról, és a bőrén keresztül átszúrta az acélt, kicsivel a hátúszó alatt. A kishal szája kerekre nyílt, tétova rángásokba kezdett. A férfi meglendítette a szereléket, és az egy bedőlt fától nem messze becsapódott a vízbe.

Mikor az úszó beállt, a férfi leült a székébe, keresztbe fonta a lábait, fejére húzta a kabát kapucniját, majd mereven nézte a vizet. A gömbölyű, piros úszófej lassan mocorgott oldalra, amennyire a kis kárász terelgetni tudta.

Ez így ment órákon keresztül. Nem történt semmi. Egyszer öt percig szemetelt az eső, de az éppen csak arra volt jó, hogy a stég deszkái megdagadtak, fényessé és csúszóssá lettek.

Délben a férfi elővette a táskájából a szendvicseit, leszedte az egyik zsömléről a fóliát, és harapott volna bele, mikor meglátta, hogy az úszófej elindul oldalra. A hal nem sokat játszott vele, fél perc múlva már a víz alá süllyedt a piros gömb.

A botspicc és a damil ütemesen csikorgott, ahogy a férfi már a stég felé terelte a halat. Nagy csuka volt, tökéletes mintázatú, vérpiros uszonyai idegesen remegtek a víz alatt, és ahogy közeledett a parthoz, egyre többször ugrott fel a levegőbe. A férfi legalább ötkilósra saccolta, a kis kárász véres maradványa a horog szárával együtt csüngött csontos szájában. Már nagyon közel volt a stég lábához, és a férfi a vízbe merítette a szákot, hogy bármikor alá tudjon meríteni.

Egy pillanat alatt történt. A hal ugrott még egyet, a horog kiszakadt a szájából, és elakadt a mederfenéken, pár méterre a stégtől. A férfi leengedte a horgászbot spiccét, másik kezével idegesen a combjára csapott.

Beletelt vagy egy percbe, mire rászánta magát, hogy kitekerje a szereléket. Ellenállást érzett. Nem átlagos mederfenéki elakadás volt, mert a horog viszonylag könnyen hozta magával kifelé. Először halványbarna iszapos lé kavargott felfelé, majd egy nagy, ázott és összegömbölyödött kék anyag. A férfi közel húzta a stéghez, lenyúlt érte, és kiemelte. Hosszú, szakadozott, prémes gallérú kabát volt, zsebeiből és az anyag hasadásaiból csurgott az iszap, és az egész átható hal- és hínárszagot árasztott. A férfi morgott magában, majd egy nejlonszatyorba csomagolta a kabátot, hogy ki tudja dobni, amikor megy haza.

Végül bőséges szezont zárt. A februárban kezdődő tilalmi időszakig húsz csukát zsákmányolt, néhány süllőt és vagy tucatnyi balint.

Márciusban, amikor először kiment a holtághoz, a nagy hirdetőtáblán a horgászegyesület hivatalos nyomtatványa fogadta. Március közepére beütemezték a holtág lecsapolását, nyárra a mederkotrást és mindkét oldal partszakaszának felújítását, őszre a víz újbóli felengedését a halak telepítésével együtt.

A férfi bement az egyesülethez. Ott azt mondták, hogy erre az évre nem tudnak engedélyeket kiadni a holtágra, mivel munkálatok kezdődnek hamarosan, amelyek talán elhúzódnak majd a következő évig is. Így mondták. Ahogy a dolgok zajlani szoktak, akár másfél év is lehet belőle. A férfi nem is igen értette az egészet, bámulta az asztal túloldalán terpeszkedő kövér alakot, aki mindenféle támogatások elosztásáról és a vízminőség meg az életterek javításáról beszélt neki, aztán feltette a valódi nagy kérdését, amiért odament.

– És mi lesz azokkal, akiknek stégjük van? Nekem van – tette hozzá.

A kövér férfi megigazgatta a szemüvegét, majd kattintgatott a számítógépen, és utána egy nagy, műbőr kötéses füzetbe mélyedt, amiben különböző színű filctollal jelzések voltak. Lapozott párat, s az ujját nyálazgatta, hogy könnyebben szétválassza az oldalakat. Végül megtalálta, amit keresett, rábökött a mutatóujjával: – Igen, látom, egy vízjog az ön nevén. Ez rendben van – mondta, és felnézett a férfira.

– Hogyhogy rendben van? – kérdezte a férfi.

– A vízjogot nem veszíti el senki. Sajnos, mivel mederkotrást és partfelújítást is fognak végezni, a stégeket le kell bontani, de a vízjogot nem veszíti el, ne aggódjon.

– Ezt értem, de a stégemmel mi lesz utána? Magamnak kell saját költségből újraépítenem? Mert az nem igazán lenne fair.

– Egy pillanat – mondta a kövér férfi, és feltartotta a levegőbe az ujját, majd egy másik ajtóhoz gurult a székével, és bekiáltott a helyiségbe. – Marika! Mi lesz a stégekkel a holtágnál?

Közben egy kávéfőző hangosan felszisszent, amikor leengedte a forró gőzt. Friss kávéillat terjengett mindenfelé. Egy női hang pár pillanat múlva válaszolt: – Hát mi, elbontják őket, hogy tudjanak dolgozni a gépek. Hát mit gondolnak, hogy majd csak úgy magától az egész megcsinálódik?

A kövér férfi köhintett egyet, majd az asztalánál álldogáló férfi felé bökött a fejével: – Van itt egy úr, aki a vízjoga meg a stégje iránt érdeklődik.

Tejszínhabspray sziszegése hallatszott. Kisvártatva egy virágos ruhás nő lépett ki a hátsó helyiségből. Egyik kezében fehér porceláncsészét tartott, másikban kávéskanalat. Csavaros formájú, magas tejszínhabtorony ült a csészéjében, és lassan merült bele a kávéjába.

– Jó napot, tessék mondani, miben segítsek? – kérdezte az asszony, és kavart egyet az italán.

– Igen, szóval van a holtágnál egy stégem, még az ősszel vásároltam, de nem tudtam ezekről a dolgokról, amik most jönnek, és nem tudom, hogy mi lesz vele. Ezért jöttem – mondta a férfi.

– Semmi gond, ne tessék aggódni, a vízjogot nem veszíti el – hadarta el a nő, és a szájához emelte a csészét.

– Igen, ezt említette az úr is. Én pusztán a stég miatt aggódom. Mivelhogy lebontják, és utána nem tudom, hogy lesz. Ki fogja újjáépíteni? Mikor? Nekem kell?

– Az egyesület jelenleg tárgyalásban van a támogatások folyósítójával. De nincs ok aggodalomra, biztosan meg fognak egyezni. Viszont meg kell érteni, hogy ez egy

többmilliárdos beruházás, nem megy minden egyik napról a másikra. Fogunk értesítést küldeni, amint tudunk valamit.

– Értem – nyugtázta a férfi.

– Köszönjük a megértést, jelentkezni fogunk – mondta a nő mosolyogva, belekortyolt a kávéjába. A kövér férfi oldalra hintázott a székével, közben próbált ő is mosolyogni, megvillant sárgás fogsora.

A férfi kilépett az egyesületi iroda ajtaján. Ferdén sütötte végig az utcát a nap, az öreg platánok gyökereikkel felpúpozták a járdákat, megrepesztve az aszfaltot. A férfi elindult, közben lefelé nézett, nehogy felbukjon a nagyobb résekben.

Két hónappal később megnyitották a holtág zsilipjeit, és markolókkal kisebb levezető csatornákat is vágtak, hogy minél gyorsabban le tudják engedni a mederből a vizet. Előtte egy csapat halász végighúzta a hálóit, hogy a legtöbb halat át tudják vinni más vizekbe.

A meder leürülése után pár nappal csörgött a férfi telefonja. A stégével kapcsolatban hívták. Elsőre biztos volt benne, hogy amiatt keresik, hogy a szervezetnek sikerült megegyeznie a támogatások ügyében, és végre választ kap arra, hogy mikor kapja vissza a helyét. De a vonal másik végén az erős dohányosnak tűnő hang nyomozó hadnagyként mutatkozott be, és a kapitányságra hívta be a férfit.

Aznap száraz idő volt, és a holtág medre már nagyjából kiürült, és az aszályos tavasz miatt négyzetrácsosra repedezett, sok helyen feltört belőle a gaz. Csak foltokban voltak még kisebb-nagyobb pocsolyák, azokban felpüffedt haltetemek lebegtek, és a csontozatukról lassan lemálló húsból gázlómadarak lakmároztak.

A nyomozók megmutatták a férfinak a helyet, ahol a tetemet találták. A stégétől pár méterre szalaggal elkerített területen helyszínelők pepecseltek. Azt mondták, nem kell félnie, nem gyanúsítják, mivel az első vizsgálatok szerint a test már jóval korábban odakerült, mint hogy a férfi megvette volna a stéget. Az előző tulajról kérdezték, de a férfi olyan izgatott volt, hogy szinte semmi sem jutott az eszébe. Enyhén dadogva beszélt. A hadnagy végül adott neki egy névjegyet, hogyha bármi eszébe jutna, hívja bizalommal. A férfi még mindig le volt dermedve, magában mégis azt gondolta, hogy tényleg minden úgy történik, mint a filmekben. Egy ügy, egy ártatlan, aki belekeveredik, és egy nyomozó, aki névjegyet ad azzal, hogy hívja fel, ha eszébe jut még valami.

Már hazaért, amikor eszébe jutott a kabát, amit hónapokkal korábban fogott ki a vízből. Szorongatta és gyűrögette kezeiben a névjegyet, de nem tudta eldönteni, hogy mi legyen. Ha elmondja nekik, hogy megtalálta, biztosan kérdezni fogják, hova lett, és akkor be kell vallania, hogy a kukába hajította egy bűneset bizonyítékát. Ha viszont hallgat róla, egyszer úgyis kiderül. Mint a Columbóban, eljön érte az igazság.

A nyomozó hadnagy nem volt meglepve a kabáttal kapcsolatban. Annyit mondott, hogy igazából, ha az ő horgára akad, valószínűleg ugyanezt tette volna. Egyszerűen a legtöbb ember nem szereti a szemetet maga körül. Egy horgász meg főleg nem. Ezzel le is zárta a dolgot, és megnyugtatta a szabadkozó férfit, hogy semmi baja nem származik majd ebből.

– Tud esetleg valamit arról, hogy mikor kaphatom vissza a helyemet? – kérdezte a férfi kis hallgatás után.

– Nehéz lenne megmondani, a fiúk még dolgoznak a helyszínen. Valószínűleg át fogjuk nézni a környéket is, meg a meder többi részét, ha kiürül.

– Miért, mást is találtak?

Rövid csönd.

– Erről nem mondhatok semmit – szögezte le határozottan a hadnagy, és krahácsolt egyet. – Ne haragudjon, mennem kell, majd hívni fogom, ha tudok valami biztosabbat. Minden jót magának! – és letette a telefont.

A férfi lerakta a telefont az asztalra, a tévéújság tetejére.

Nyitva volt az erkélyajtó, szél lengette az átlátszó függöny szárait.

A férfi kilépett az erkélyre, rátámaszkodott a korlátra. Innen, a hatodik emeletről meszszire el lehetett látni. Kora délután volt, és a forgalom lassan kavargott lefelé a körúton. A város határában a gyárak kéményei a magasba nyújtóztak, és feketés füst szivárgott belőlük. A mellette lévő erkélyen a szomszéd kislány macskája panaszosan felnyávogott. Valahol alatta az egyik lakó éppen kirázta a frissen mosott lepedőt, mielőtt kiterítette.

FECSKE CSABA

SPIRÁLFÜZET

zöldfülű poéta koromban meghívtak egy
író-olvasó találkozóra legyen inkább
szerzői est amire szívesen vállalkoztam
a szomszéd faluról volt szó ahol nevünket viselő
rokonok éltek apám unokatestvérei
és leszármazottaik akikkel ha máskor nem is
búcsúkor mindig találkoztunk aranykarikás
tyúkhúslevesekre jókedvű borospoharakra
emlékszem és a búcsús forgatagra ami úgy elnyelt
mintha nem is lettem volna a világon

bizakodva mentem hát ebbe az ismerős faluba
kicsit tartva is attól hogy megrohannak a rokonok
kérdéseikkel ám amikor kezdés előtt pár perccel
átléptem a könyvtár küszöbét
balsejtelmem támadt zsibongás helyett
síri csend fogadott odabent csak a könyvtárosnő
és a takarítónő tartózkodott meg egy bódult légy
melyből kifogyott a nyár mondhatom szép kis
rokonok vagytok és kezdtem még durvábbakat gondolni
amikor észrevettem az asztalon a halom meghívót
sajnos elfelejtettük kiküldeni lagzi volt a háznál
azt se tudtam hol áll a fejem hát igen más az élet és
más az irodalom próbáltam túltenni magam az egészen
vártunk hátha jön valaki mozdul a kilincs de az bizony
meg se moccant végül a könyvtárosnő
gondolt egy nagyot te Mari szaladj át a szomszédba
János bácsiért ő biztosan eljön pár perc múlva jött is
nagy spirálfüzettel a hóna alatt ami
gyanút ébresztett bennem és a gyanú hamarosan
igazolódott leült mellém az öreg lapáttenyerével
felütötte a füzet fedelét ezt hallgassa meg kedves öcsém
és belekezdett és mondta mondta olyan lendülettel
aminek nem lehetett gátat vetni hiába is próbálkoztam
elsodort magyarázatot is fűzött a verseihez ezt
sarjúkaszáláskor írtam egy fűzfa alatt a hajnali harmat
kicsit el is áztatta a papírt ezt a szerelmeset meg akkor
amikor a fonóból hazatérőben először öleltem meg
a szerelmemet aki most a feleségem ez a
legkedvesebb verse azt mondja szebb
mint a Szeptember végén és János bácsi élve
az alkalommal felolvasta összes versét ha már
megírta őket és szakértő közönség is adódott
és én éreztem a versek fűszagát hajnali hűvösségét
az élet lüktetett a kacskaringózó sorokban
nem kétséges hogy János bácsi költő
és amit művel az költészet feltör a mélyből
utat váj magának a sziklába is

REGGEL HÉTKOR

sietek korán nyit a bolt
már szerda van jóllehet
még hétfő és kedd se volt
nem én az idő siet

álmos szemekkel baktatok
szél kuszálja gyér hajam
egy rigó buzgón nekifog
s fütyörészik boldogan

nem bír magával már a nap
bezúz minden ablakot
egyik mögött – csupasz falak –
kedves barátom lakott

a boltból cipekedve jön
az ismerős sánta nő
meglát és miután köszön
gondjaival áll elő

mosolyáról mely ráragadt
már rég megfeledkezett
mindig is úgy viselte csak
mint valami bélyeget

látni ahogy rásüt a nap
ráncok vannak arc helyett
mennyi ránc egy élet alatt
és ki tudja mennyi seb

LÁZÁR BALÁZS

AZ AUGUSZTOT JÁTSZÓ ÖREG BOHÓC DALA

Nekem már csak a cirkusz maradt:
csillogó manézsmagány.
A soha-fel-nem-növés illúziója,
két bukfenc között is hazug mosoly.
– – – – – – – – – – – – – – – – –

Én vagyok a csetlő-botló vagány,
belül poénban-karakterben,
de kívül a jelenlét téridején,
s míg tótágast állok, hirtelen
összenő szívemben valóság és vágy.

Gúnyolnak ripacs-szerelmesnek,
mert színes rongyaim s piros orrom
miatt bugyuta Maszknak hisznek,
míg ukulelémen vallok szerelmet
vödör vizet fejemre húzó nőknek.

Szegény Auguszt! Buta Auguszt!
– így kacag rajtam az egész világ;
a Fehér Bohócot tartják Művésznek,
ki a fingáson is komolykodik,
és túltolja a melankóliát.

Röhögjetek rajtam, semmi gond!
Végül én akartam, hogy így legyen:
bolondságomban bölcsebb leszek talán,
mint a porond hősei s a nézőtéren
figyelő ezerfejű szörnyeteg!

Néhány régi viccem játszom újra,
az évek csak üres rutingyakorlatok,
jutalmam őszülő halánték, rossz gyomor,
rozsdás ízület, szétkiabált torok
és didergő, csupasz öntudat.

Hogy az utolsó fellépésem ez?
Lüktető kettőspontok után
mozdulatlanná dermedt, néma pont,
ahonnan kifordíthatom a semmit
a mindent jelentő üres színpadon.

Mikor felharsan majd utolszor a taps,
megértem – bár hittem hiún és naivan,
hogy belőlem válhat nagybetűs bohóc –,
ó, jaj, csak átvezető szám lehetek
élet és halál mutatványai közt!

KÖTTER TAMÁS

ADATHORDOZÓK

A vizsgálat során együttműködő, kommunikatív. A feltett kérdésekre igyekszik pontos, szakszerű válaszokat adni, ami kissé merevvé teszi a beszélgetést. Ő ezt a munkájával magyarázza: ügyvéd.

Az explorációból: Kérdésre válaszolva elmondja, hogy harmincöt éves, pénzügyi és jogászi képzettsége van, három éve az apjával közös ügyvédi irodában dolgozik. Érződik, hogy a közös munka fontos szerepet játszik az életében. Mivel a szülei kiskorában elváltak, az anyja nevelte, az apjával való kapcsolata sokáig felszínes volt. Az előző munkahelyét (egy tanácsadó cégnél volt könyvvizsgáló) anyagi okból hagyta ott. „Úgy láttam, hogy itt többet lehet keresni, anyagi szempontból jóval nagyobbak a lehetőségek", vall döntése motivációjáról. „Ez tulajdonképpen egy családi vállalkozás, apámmal ketten vagyunk benne ügyvédek. Egy titkárnő meg két-három ügyvédjelölt dolgozik nekünk, attól függően, hogy mennyi a munka, illetve mikor jár le a jelölti idejük. Most kevesebben vagyunk." Érezhetően fontos számára a pénz, amit részben a felesége „vágyainak" tud be. A felesége (Petra) korábban szintén egy multinacionális vállalatnál volt alkalmazásban, de otthagyta az állását, ám vele ellentétben ő nem dolgozik, „jelenleg útkeresésben van". Kávézót szeretne nyitni, és az ehhez szükséges kereskedelmi iskolát végzi, illetve „a vendéglátóhely koncepcióján dolgozik". A nyitáshoz szükséges tőkét megállapodásuk szerint a páciensem fogja biztosítani, mely vállalás feszültséget okoz az életében, mivel „az utóbbi időben gyengébben megy az üzlet, kevesebb a bevételünk, így nem tudom, hogy miként fogom előteremteni a nyitáshoz szükséges pénzt".

A beszélgetés későbbi szakaszában enged a merevsége, megnyílik. Elárulja, hogy szerette egykori munkahelyét, az elegáns környezetet és a „fiatal, dinamikus csapatot", ugyanakkor a feleségét is szereti, „boldoggá akarom tenni, csak ezért csinálom ezt az egészet". Gyerekük még nincs, de terveznek. Kettőt szeretnének, „ami nem olcsó mulatság, ha az ember a legjobbat akarja nekik". Ez újabb indok számára az ügyvédkedés mellett. […] További kérdésre válaszolva elmondja, hogy azért van itt, mert retteg a kudarcélménytől, ami nála – ez a későbbi beszélgetésből kiderül – szorosan összefügg a tervezett kávézóval. A javaslattól, hogy anyagi helyzetét beszélje meg a feleségével, mereven elzárkózik: „Nem akarok neki csalódást okozni."

– Természetesen ott helyben megfellebbeztem.

Ifjabb Alpár László a délelőttöt a bíróság egyik sötét, udvarra néző, még a forró nyári hónapokban is hideget lehelő tárgyalótermében töltötte, ahol elszánt igyekezettel, ám hasztalanul próbálta elérni, hogy üzletszerű kerítéssel megvádolt védencük szabadlábon védekezhessen a nyomozás későbbi szakaszában.

„Nem tudom, mi baja van az öreglánynak", értetlenkedett néhány perccel korábban a rossz hírt flegma ajakbiggyesztéssel nyugtázó apjának. Az ügyet Varjasiné, apja egykori szeretője tárgyalta. Klárikáról idősebb Alpár László szép emlékeket őrzött, és sosem mulasztotta el, hogy a név- vagy születésnapjára egy-egy csokor virággal, bonbonnal vagy likőrrel kedveskedjen. Varjasiné a figyelmességeket korábban enyhe ítéletekkel, míg az utóbbi időben – most, hogy nem túl fényesre sikerült bírói pályája végén, közel a nyugdíjhoz és a teljes elhülyüléshez, a bíróság vezetője már csak az ügyészséghez futószalagon érkező előzetes letartóztatás elrendelése iránti indítványok elbírálását bízta rá – szabadlábra bocsátásokkal honorálta. Ám ezúttal – habár a szokásos Klára-napi likőrt és virágcsokrot éppen néhány napja adta át sűrű teátrális kézcsókok közepette idősebb Alpár László – nemcsak elrendelte az Alpár család védencének harmincnapos előzetes letartóztatását, de még a rosszindulattól bűzlő, rámenős ügyészt is meglepve szinte át is vette tőle a vádló szerepét, amikor gyűlölettől tajtékozva válogatott dörgedelmeket szórt a megszeppent ügyfél fejére: „Maga a társadalmunk szégyene!", vagy: „Amit maga művelt, az nem más, mint modern kori rabszolgatartás", és hasonlók.

„Gondolom, beijedt az újságíróktól, és bizonyítani akart", lamentált tovább ifjabb Alpár a bírónő szokatlan viselkedésén, mely feltételezésnek rendes körülmények közt, tekintettel az ügyet már a letartóztatástól kezdve kísérő fokozott médiafigyelemre, talán lehetett is némi alapja. Ugyanis K. Lajos, ahogy a különféle újságok és internetes hírportálok emlegették az Alpár család védencét, nem egy közönséges, piti bűnöző volt. A hatvanas éveit taposó férfi idősebb Alpár azon kevés ügyfele közé tartozott, akik kiléptek a Józsefváros homályzónájából, és igazi bűnözői karriert csináltak; ezt az egyik, bűnüldözői körökben bennfentes bűnügyi magazin informatív, minden részletre kiterjedő módon, igaz, szakújságírói zsargontól sem mentesen így foglalt össze: „Anyagi haszonszerzés végett rendszeresen »szervezett« ügyfeleinek magyar nőket, hogy velük szexuális kapcsolatot létesítsenek. Amikor a férfiak különböző szexuális igénnyel fordultak hozzá, ő egy általa vezetett fényképes adatbankból, mely nyilvántartás a fotók mellett egyéb, az adott hölgyre és szexuális szokásaira is kitérő összefoglalót tartalmazott, megkereste az igényeiknek leginkább megfelelő partnert, majd egyeztette velük a szolgáltatás részleteit is: így a titkos légyott helyét, idejét és a tarifát. Az »üzletfelek« bemutatására egy budai villa alsó szintjén berendezett elegáns bárban

került sor. A »szolgálataiért« cserébe a lányoktól vagy leadót kért, vagy ingyenes szexuális szolgáltatást magának, mely kérésének a lányok többsége eleget is tett." Az ügy, amellett, hogy nagy nyilvánosságot kapott a bulvármédiában, azonnal felkeltette a feminista körök érdeklődését és persze haragját. „A magyar államnak és bűnüldöző szerveinek kötelessége fellépni a modern kori rabszolga-kereskedelem ellen", szólította fel a rendőrséget és az ügyészséget határozott fellépésre a Nők a Nőkért Magazin, miközben újabb kereszteshadjáratot hirdetett a gyengébb nem rendszerszintű elnyomása ellen.

Sem a médiavisszhang, sem a feministák őrjöngése nem vonta volna maga után szükségszerűen a gyanúsított személyi szabadságának ilyen súlyos korlátozását; főleg akkor nem, ha az illető az Alpár család védence, és az ügyet Varjasiné Klárika bírói tanácsa tárgyalja. Egy hatvanas éveinek derekán járó, gyomorpanaszokkal és érrendszeri problémákkal küszködő férfi esetében bőven elég lett volna a házi őrizet – ezzel ifjabb Alpár is tisztában volt. Védőbeszédében a „tisztázatlan körülmények" és a szexuális áldozatból koronatanúvá előlépő, az adatbázisban Kitty néven futó tizennyolc éves lány megkérdőjelezhető szavahihetősége mellett – „ebben az esetben ön sem ártatlan, legalábbis erkölcsi értelemben ugyanolyan bűn terheli, mint amivel ügyfelemet vádolja" – az előzetes letartóztatás ellen érvként hozta fel K. Lajos „megrendült egészségi állapotát", amit különféle, sebtében beszerzett orvosi igazolásokkal és receptekkel próbált bizonyítani.

De minden igyekezet hiábavalónak bizonyult; érvei ugyanolyan hatástalanok voltak az ügyész bizonyítékaival és Varjasinénak a semmiből feléledő jogászi ethoszával szemben, mint a parittyából kilőtt kövek a harckocsi páncélja ellen.

A meghallgatás végén a tompa unottságáról és az ügyek iránti teljes közönyéről ismert Varjasiné, mint akit teljesen kicseréltek, őrült fúriaként olvasta fel a végzést, amelyben továbbra is a társadalom szégyenének bélyegezte K. Lajost, mert olyan megátalkodott bűnelkövetőt vélt felfedezni benne, „aki szabadlábon hagyása esetén vélhetően még a rendőrségi nyomozás ellenére sem fog felhagyni bűnös tevékenységével", éppen ezért „fennáll a reális veszély a bűnismétlésre". Mindezek okán harminc napra el is rendelte az Alpár család védencének előzetes letartóztatását, egyben utasította a jelen lévő rendőröket, hogy azonnal szállítsák K. Lajost az egyik erre a célra fenntartott büntetés-végrehajtási intézetbe.

Nem volt mit tenni, maradt a remény, hogy a fellebbezés nyomán a másodfokon eljáró bírót jobb belátásra térítik ifjabb Alpár jogi és a jó orvosok egészségügyi érvei.

– Sajnálom – tárta szét a karját ifjabb Alpár. – Talán ha te is ott lettél volna, másként alakul.

– Semmi baj – pillantott fel az apja két falat közt a tányérjából.

Idősebb Alpár László szokásához híven a délidőt, de ha tehette, akár az egész napot is az irodája alatt lévő Zóna étterem hátsó, a törzsvendégek és a személyzet által kis túlzással csak szeparénak nevezett helyiségében töltötte.

– Pont így terveztem – folytatta idősebb Alpár, miután lenyelt egy újabb falatot. – Én kértem meg rá Klárikát.

– Ezek szerint tudtál róla, hogy nem fogja kiengedni?!

Dühös volt, amiért az apja eljátszatta vele ezt a kutyakomédiát, bár sejteni vélte az okát; pénzt szagolt a háttérben, s mivel szerette is a pénzt, és szüksége is volt rá, rögtön meg is enyhült az öreg iránt.

Általános vélekedés ügyvédi körökben, hogy minél kétségbeesettebb az ügyfél, annál könnyebben nyílik meg a pénztárcája. A polgári ügyekben zömében elég, ha az

ember szembesíti őket már-már reménytelen helyzetükkel, amelybe természetesen a saját hibájukból kerültek, és felvillantja az ügy anyagi szempontból legalábbis számukra kedvezőtlen végkifejletének lehetőségét; a büntetőperekben – hacsak nem dörzsölt, sokszoros visszaeső bűnözőről van szó, aki szinte hazajár a különböző börtönökbe – a már elrendelt előzetes letartóztatás meghosszabbításának a lehetősége szolgáltat nyomós érveket a folyton emelkedő ügyvédi díj megfizetésére. „Néhány hétig pácolod őket cigányok és nehézfiúk közt, és úgy fizetnek, mint a katonatiszt", okította az irodába való belépését követően idősebb Alpár László a fiát az olyan fehér-, vagy legalábbis szürkegalléros ügyfeleikkel – mint amilyen K. Lajos is volt – kapcsolatos üzletpolitika fortélyaira.

– Azért szólhattál volna! – mondta szemrehányóan ifjabb Alpár. – Akkor nem tépem annyit a számat.

– Tudom, hogy mennyire lelkiismeretes vagy – hízelgett a fiának idősebb Alpár. – Éppen ezért nem mondhattam el az igazat. Így tökéletes volt az összjáték közted és Klári közt.

– Jól van, semmi baj, megértelek – bocsátott meg egy sóhajtás kíséretében apjának ifjabb Alpár. – Természetesen megfellebbezem – tért vissza az ügyhöz. – Gondolom, ha fizet, Robi majd kiengedi.

Dr. Kalmár Róbert másodfokon eljáró bírónak az volt dolga, hogy fellebbezés esetén Varjasiné és még néhány hasonszőrű társa végzéseit felülbírálja: helybenhagyja vagy megváltoztassa, ez utóbbi esetben szabadlábra helyezze a delikvenst, most éppen K. Lajost.

– Nem – rázta a fejét somolyogva idősebb Kalmár –, nem fogja.

– Akkor ő van beszarva a médiától?

– Dehogyis! – legyintett, mint valami szamárságra, a fia felvetésére idősebb Alpár. – Egy ilyen vén hülye nem szarik már be semmitől, legfeljebb a pörkölttől, amit itt eszik, főleg amikor ráissza az üveg vörösborát – sütött el egy otromba tréfát egykori egyetemi évfolyamtársa és jelenlegi ivócimborája rovására.

– Meg fogom kérni rá, hogy utasítsa el a fellebbezést, amit majd te írsz meg – adott magyarázatot Kalmár jövőbeli döntésére idősebb Alpár.

– További pácolás? – tapogatózott apja K. Lajos személyi szabadságát illető terveiről az ügyvéd.

– Nem érdekel a Lajos pénze – lepte meg a fiát ezzel a jellemétől nagyon is idegen kijelentéssel idősebb Alpár. – Nagyobb tétben gondolkodom.

– Miben, apa? Mégis, ki fizetne a Lajos helyett?

– Hozza meg Robi azt a nyomorult végzést, aztán majd beszélünk róla. Addig írd meg a fellebbezést.

– Komolyan mondom, nem értelek!

Ifjabb Alpár egyszerre volt dühös és csalódott: az apja, noha társak voltak, titkolózott előtte, ami korábban még sosem fordult elő. Ő számított Lajos pénzére, s bár tudta, hogy nem lesz nagy összeg, szüksége volt minden fillérre, ugyanis vészesen közeledett Petra kereskedelmi tanfolyamának a záróvizsgája, egyben a kávézó megnyitásának ideje.

– Fiam, csak annyit kérek, hogy bízz bennem. Hidd el, ez lesz életed egyik legnagyobb dobása – nyugtatta idősebb Alpár a fiát, aki hiába faggatta, továbbra sem volt hajlandó részleteket elárulni a tervéről, amelyről az imént oly sokat sejtetően beszélt.

– Rendben – adta fel a próbálkozást ifjabb Alpár, hogy legalább valamilyen apró részletet kiszedjen az apjából; valamit, ami életben tartja a reményt, hogy pénzt lát Lajos ügyéből. – Akkor most megyek, és megírom a fellebbezést.

– Menj csak – engedte útjára a fiát idősebb Alpár, hogy azonnal meg is állítsa. – És még valami!
– Igen? – fordult hátra kelletlenül ifjabb Alpár.
– Tisztességesen írd meg azt a fellebbezést! Ügyelnünk kell a látszatra.

– Jöjjön csak, Józsikám, jöjjön bátran – intett oda az asztal mögül idősebb Alpár a szeparét az étteremtől elválasztó, bizonytalan tisztaságú bársonyfüggöny két összehúzott szára között bekukucskáló férfinak.

Az invitálásra egy ötven körüli, alacsony, vékony, hamuszürke arcú, fénytelen tekintetű férfi lépett be a helyiségbe. Az ökleit széldzsekijének zsebeibe rejtette, nyakát behúzta, mintha váratlan támadástól akarná megóvni a tarkóját. Tett még egy lépést, aztán megtorpant, és körbeszaglászott, mint egy örök veszélyben élő rágcsáló: előbb ifjabb Alpárt mérte végig bizalmatlan tekintettel, majd az idősebb családtagra vetett kérdő pillantást, mintegy magyarázatot várva tőle a harmadik személy jelenlétére.

– A fiam – biccentett ifjabb Alpár felé az atya, kielégítve a Józsi névre hallgató férfi kíváncsiságát, egyben bemutatva őket egymásnak.
– Örvendek – köszönt ifjabb Alpár.
– Jó napot! – lépett az asztalhoz a férfi.
– Józsi a bűnjelraktárban dolgozik, és hozott nekünk valamit – adott magyarázatot a férfi jelenlétére idősebb Alpár. Majd félig viccesen, félig komolyan a bűnjelraktároshoz fordult. – Hozott nekünk valamit, ugye, Józsikám?!
– Itt van nálam – húzta ki a zsebéből a jobb kezét a látogató, és egy pendrive-ot tett le a két férfi elé az asztalra.
– Nos – dobolt mindkét kezének az ujjaival idősebb Alpár az asztalon –, ha az van rajta, amiben megegyeztünk, akkor – nyúlt bele a szék lábához támasztott aktatáskájába, és letett az asztalra egy vastag borítékot – mi is hoztunk magának valamit, Józsikám.
– Ahogy megbeszéltük, mindent lementettem ide, majd töröltem őket a gépről, kivéve a harminc felettieket, azokat rajta hagytam.
– És a telefon?
– Ugyanígy jártam el.
– Helyes – bólintott idősebb Alpár, és felnyitotta az előtte fekvő laptopot. – Akkor már csak ellenőriznem kell a tartalmat, és ha minden rendben van, akkor, Józsikám, maga már kezdheti is elkölteni a pénzt.

– Örülök, hogy ezek szerint jó fordulatot vett az élete – osztozott a pszichológus ifjabb Alpár üzleti sikere feletti örömében, amit a páciense röviden csak így foglalt össze: „Adódott egy anyagi szempontból nagyon jó üzleti lehetőség." Mivel a terapeutát különösképpen nem érdekelték az Alpár és Alpár Ügyvédi Iroda ügyei, megelégedett ezzel az információval, és rögtön más irányba terelte a beszélgetésüket: „Jól van, és most fordítsuk a tekintetünket a gyerekkorára."

Pedig ha egy kicsit is érdeklődőbb lett volna, és veszi a fáradságot, hogy rákérdezzen a páciense által említett üzleti lehetőség mibenlétére, ifjabb Alpár ezzel a közte és az apja között lezajlott párbeszéddel lepte volna meg a gyanútlan terapeutát:

„Tudok valakit, illetve valakiket, akik be szeretnének lépni Lajos piacára, és hajlandók százmilliót fizetni a most már a mi tulajdonunkat képező információkért", adott magyarázatot a bűnjelraktárossal kötött üzletre idősebb Alpár, egyben össze is foglalta a terveit az előbb

megszerzett adathordozó, pontosabban a rajta található információk további sorsát illetően. „Ha levonjuk a Józsi hárommilláját, amit én befektetésnek tekintek", tért rá a jövőbeli üzlet pénzügyi részére, „még mindig marad fejenként negyvennyolc és fél. Remélem, örülsz?! Meglepetésnek szántam." „Szóhoz sem jutok", felelte némi malíciával a hangjában ifjabb Alpár. „Komolyan mondom, apa! Nagyon köszönöm!", tette hozzá egy lélegzetvételnyi szünet után, látva apja megrovó tekintetét, de most már vigyorogva.

„Ez nekem elég is lesz a következő négy évre", közölte a rá váró összeg további sorsát illetően idősebb Alpár. „Egy-két fagyiba még belenyalok", kacsintott bajtársiasan a fiára, mint férfi a férfira, akik ismerik az életet, miközben a frivol megjegyzést tette. „Aztán", folytatta sóhajtva, már egy jóval szomorúbb és unalmasabb jövőt vizionálva magának, „lehúzom szépen a rolót, kiadom a villát Budán, és leköltözöm a Balatonra áztatni a lottyadt tökeimet; nyáron a tóban, télen meg Hévízen. Az irodát és a klientúrát természetesen megkapod. Ha ügyes vagy, abból szépen eléldegélhetsz", folytatta immár a fia jövőjét tervezve idősebb Alpár.

Sokra megyek vele, gondolta ifjabb Alpár, de nem mondta ki, hogy mit gondol az apja irodájáról és a rá váró ügyfelekről.

A Zóna étterem felett béreltek irodát, de az ócska lakás csak nyűg volt: hol ez romlott el benne, hol az; az utóbbi időben egymásnak adták a kilincset a legkülönfélébb szakiparokban bütykölő öreg szakik. Az ügyfelekre is kár lett volna szót vesztegetni, mivel szép lassan eltűntek. Nem az ügyvédi munkával vagy a hozzáállással voltak elégedetlenek, Varjasiné, Robi és még néhány hozzájuk hasonló öreg, kiégett motoros, ha felmentésre nem is, de az enyhébb ítéletre garanciát jelentettek; a csip-csup polgári ügyeket az apja már régóta ifjabb Alpárra testálta, aki könnyedén és jól el is látta őket. A gond az idővel volt; minden megváltozott körülöttük. Nem ma kezdődött a lassú lebomlási folyamat, amely újra és újra megtizedelte az egyre fogyó ügyfeleket, akik – ifjabb Alpár úgy látta – lassan végleg el is tűnnek. Itt volt például a két uzsorás, Zöld Márton, az egykor Zöld Marci néven futó magyarnóta-énekes és Kiss Tamás, akit csak Tömítéses Tamásként ismert az utca, mivel a napjait, ha éppen nem az adósait vegzálta, egy sötét, utcáról nyíló, poros kirakatú, csőszerű helyiségben berendezett, autótömítéseket áruló boltban töltötte, amit fedőtevékenységként használt bűnös üzelmeire. Zöld Marci ingatlanfedezetre, Tömítéses Tamás anélkül adott kölcsönt. A két pénzember üzleti modellje ugyan sok mindenben különbözött, ám abban közös nevezőn voltak, hogy mindketten sok munkával látták el az Alpár családot. Egykor. Ám mára már egyik sem volt a piacon. Ahogy a hozzájuk hasonlókat, őket is elsodorták a gyors kölcsönt kevés adminisztrációval kínáló, ráadásul legálisan működő cégek; és ha mindez nem lett volna elég, az adóhatóság sötét fellegei is egyre gyakrabban gyülekeztek a szürkezóna felett.

Egy üres, kimerült bányát szándékozott ráhagyni az apja, és ezen még a rá váró jókora összeg sem változtatott. De erőt vett magán, és úgy döntött, nem adja át magát a csüggedésnek. A kávézó most már rendben lesz, és ezzel Petra is. A többivel meg ráér később foglalkozni, mondjuk akkor, ha az apja beváltja a fenyegetését, és leköltözik vidékre.

– Nagyon szeretem a feleségemet, és nem akarok csalódást okozni neki.

A következő ülésük alkalmával ifjabb Alpár ezzel a kétségbeesett segélykiáltásnak is beillő mondattal lepte meg a változatlanul a gyermekkora iránt érdeklődő pszichológust.

– Miért gondolja, hogy csalódást fog neki okozni?

– A kávézó miatt.

– Miért, mi a probléma a kávézóval? Legutóbb – nézett bele a jegyzeteibe a terapeuta – még azt mondta, hogy támogatja a felesége… – újra a füzetébe pillantott – útkeresését. És… – lapozott a füzetében – és, ahogy ön mondta, „adódott egy anyagi szempontból nagyon jó lehetőség" – idézte a páciense korábbi szavait. – Netán valami változott azóta kettejük között, vagy az anyagiakkal támadt gondja?

– Nem. Kettőnk között semmi sem változott. Továbbra is feltétel nélkül támogatom Petrát a terveiben. Nekem ő a mindenem. Nekem senkim sincs rajta kívül – fakadt ki a sírás határán álló hangon ifjabb Alpár.

– Ezek nagyon őszinte, és éppen ezért nagyon szép érzelmek – jegyezte meg a pszichológus.

– Tudja, Petra a legfontosabb az életemben – folytatta a vallomását ifjabb Alpár, biztatásnak véve a terapeuta dicsérő szavait. – Ő volt a legszebb lány, aki valaha is szóba állt velem. Mindig visszahúzódó alkat voltam, amit arra vezetek vissza, hogy a szüleim elváltak, és apámmal sokáig rendezetlen volt a kapcsolatom. Az anyám nevelt, így apakép és férfiminta híján nehezen igazodtam el a nők világában. Petra mindig jó volt hozzám, a legnehezebb időkben is kitartott mellettem. Amikor a fejembe vettem, hogy a jogot is elvégzem, ezért nem tudtam teljes munkaidőben dolgozni, akkor is végig támogatott, és sosem követelőzött, és most… nem is tudom…

– És most úgy érzi, önön a sor – segítette át a pillanatnyi elakadáson páciensét a terapeuta. – Hogy törlesszen.

– Igen. Igen, rajtam a sor, és félek, hogy kudarcot vallok… – motyogta szinte magában ifjabb Alpár.

– Ezek szerint pénzügyi problémák akadtak? – találgatott a terapeuta, hogy kimozdítsa a megrekedt beszélgetést a holtpontról.

– Igen – vallotta be ifjabb Alpár. – Kicsit megugrott a kávézó költségvetése.

– Valóban? Ha nem tart tolakodónak, megkérdezhetem, hogy mennyivel?

Hogy mennyivel? Ifjabb Alpár is pont ezt kérdezte abban a rövid beszélgetésben, amelyet a feleségével a kávézónak kiszemelt helyiségben folytatott. Az egykori édességbolt az V. kerület egyik, akkoriban trendinek tartott környékén várta, egyelőre üresen, hogy hasonlóan az elődjéhez, némi átépítés, bútorcsere, majd rövid, ám anyagi szempontból annál dicstelenebb működés után elnyelje a bérlő, jelen esetben az Alpár család pénzét – de ezt már csak ifjabb Alpár gondolta magában, miután a felesége megmutatta a helyiséget, a belsőépítész és a lakberendező terveit, valamint a tervekhez igazított „korrigált költségvetést". „Ötvennel", felelte Petra. „Ötven mivel?", kérdezte ifjabb Alpár, bár kérdés nélkül is tudta a választ. „Millióval", mondta Petra, majd optimista hangon, mintegy biztatásként még hozzátette: „A számításaim szerint gyorsan behozza." „Nyilván."

– És most mihez kezd a helyzettel? – kérdezte a terapeuta.

– Nem tudom. Annyira lelkes, annyira szeretné ezt a kávézót, hogy képtelen vagyok megmondani neki, erre már nincs fedezet.

– Pedig attól tartok, kénytelen lesz beszélni vele.

– Értse meg, nem akarok csalódást okozni neki.

– Szóval fifti-fifti. Ötven neked, ötven meg nekem.

Idősebb Alpár két pénzköteget tett az asztalra, egyiket a fia, a másikat saját maga elé. Elégedett volt, a terve sikerült, a pénzt bevasalta.

– Többet is kérhettél volna – szólalt meg a még mindig az előtte fekvő pénzköteget bámuló ifjabb Alpár. – Ráadásul ezektől!

Az utóbbi megjegyzése már nem az apja árképzésének szólt, hanem a bűnjelraktáros által leszállított pendrive, illetve a rajta szereplő adatok vevőinek kritikája volt.

– Szerinted mit tudnak ezek a kiöregedett strigók a finom dolgokról, a nőkről, a romantikáról, Lajos vendégeiről, akik nem garniszállóba akarják vinni a lányokat. El fogják baszni az egészet! – szidta tovább a triumvirátust, akik arra készültek, hogy az K. Lajos letartóztatásával megüresedett piaci rést betömjék.

Az idősebb Alpárral közel egykorú, nem túl bizalomgerjesztő megjelenésű férfiak kétségkívül legfeljebb akkor láttak szépségszalont belülről, amikor kirabolták, és az öltözködésük is hagyott némi kívánnivalót maga után, legalábbis ahhoz a kifinomult olasz stílushoz képest, amelyet ifjabb Alpár még a tanácsadó cégnél tett magáévá, s amelyhez még a Józsefváros legsötétebb bugyraiban is márkavédjegyként ragaszkodott. Nem véletlenül hívták a Zóna pincérei a háta mögött „hercegnek". És az aznap a homokszínű lenvászon öltönyt felhőkék, kevert anyagú inggel és barna hasítottbőr mokaszinnal viselő „herceg" a vevőkről alkotott kissé sarkos, bár a látványt kétségkívül visszatükröző véleményét ezek távozása után nem is rejtette véka alá:

– Baszd meg, apa, honnan exhumáltad őket?! Úgy néznek ki, mint a Zámbó Jimmy.

– Mit kellett volna csinálnom? Hirdettem volna meg az interneten?! – tárta szét a karját idősebb Alpár, majd bosszúsan, mintha egy pillanatra ő maga is belátta volna, hogy hibázott, legalábbis az árképzés tekintetében, már magát felmentve így folytatta. – Ezeket ismertem, baszd meg! Ezek meg ennyit ajánlottak. De most már mindegy, elmentek! – csapott a levegőbe, mintegy elsöpörve az orra előtt láthatatlan szemtelen légyként cikázó kétségeit.

A nyomozó pont az ellentéte volt a bűnjelraktárosnak. Jóval fiatalabb volt nála, nagyjából ifjabb Alpárral egyidős. Hideg, szúrós fegyveracélkék szeme, oldalt és hátul felnyírt

sportolófrizurája volt, márkás teniszpólót viselt, amit majd szétrepesztettek dagadó izmai. A megjelenése, a megfontolt hang, a magabiztosságot árasztó mozdulatok energikus, nagyravágyó férfi benyomását keltették – éppen ezek miatt a tulajdonságok miatt figyelt fel rá ifjabb Alpár, és választotta leendő társául.

Egy korábbi ügyben találkoztak, és mivel koruknál fogva egy nyelvet beszéltek, rögtön megkedvelték egymást, és ahogy ez már a rendőrök és az ügyvédek sajátos viszonyából következik, kölcsönös szívességeket tettek, amelyek mindkét fél megelégedésére szolgáltak: hol a főhadnagy hagyott ki valamit a jegyzőkönyvből, hol meg ifjabb Alpár beszélte rá az ügyfelét, hogy javítandó a nyomozó felderítési statisztikáját, valljon be néhány bűncselekményt, vagy dobjon fel valakit.

De ezúttal nem néhány piti bűnözőről és a felderítési statisztika kozmetikázásáról folyt a szó.

– És a te szisztémád működni fog? Úgy értem, hogy ilyen árak mellett lesz rá kereslet? – tette fel a kérdést a nyomozó, miután ifjabb Alpár rövid, de annál szakszerűbb kritikával illette a természetesen még mindig előzetes letartóztatásban lévő K. Lajos üzleti modelljét, amelyet egyszerre tartott amatőrnek, elavultnak, alulárazottnak és fejlődésképtelennek.

A Zóna különtermében ültek, és az ebéd végén jártak.

Idősebb Alpár nem volt jelen, éppen Varjasinéval egyezkedett a bíróságon, igaz, nem is tudott a találkozóról. „Később majd tájékoztatom", válaszolta ifjabb Alpár a korábban az apja holléte felől érdeklődő rendőrnek. „Vagy nem", tette hozzá, de már csak magában az időközben üzletemberré avanzsált fiú.

– Természetesen működni fog – vágta rá gondolkodás nélkül ifjabb Alpár, aki ezúttal az apja helyét foglalta el az asztal mögött, a bejárattal szemben. – Ez olyan termék, amely teljesen unortodox módon viselkedik a piacon. Egyrészről soha nem esik az ára, másrészről nemhogy időnként csökkenne, hanem folyamatosan nő iránta a kereslet.

– Ez nekem kezd kissé bonyolult lenni, nehezen tudlak követni – szúrta közbe a nyomozó, kihasználva a lélegzetvételnyi szünetet, amelyet ifjabb Alpár a közgazdasági előadásnak is beillő fejtegetésében tartott.

– Semmi gond – mondta elnéző mosollyal az ügyvédből közgazdásszá visszavedlő ifjabb Alpár, hogy aztán türelmesen ismét belekezdjen. – Figyelj, elmagyarázom. Az internet, illetve a különféle oldalak és alkalmazások segítségével egyre több férfi lép be erre a piacra, ezért folyamatosan bővül, legalábbis nem lanyhul a kereslet, ugyanakkor – emelte fel mindkét kezének mutatóujját, hogy ezzel is jelezze, fontos ponthoz ért az okfejtésében – a rendelkezésre álló áru mennyisége, legalábbis ami a Lajos által prezentált első osztályú árut illeti – folytatta ifjabb Alpár, akit egészen felvillanyozott, hogy visszatérhet az üzleti világba, és tudását újra a piac szolgálatába állíthatja –, nem nő, hiszen a természet eleve limitálta a fiatal és szép nők számát. Ebben a piaci helyzetben túlkeresletről beszélünk, ahol az eladó diktál, vagyis mi választjuk ki a klienseket, és mi szabjuk meg az árat. Most már érted?

– Kapiskálom.

– Örülök neki. Egyébként neked ezzel nem is kell foglalkoznod – vette le a nyomozó válláról a marketing- és üzleti tervvel kapcsolatos munka terhét ifjabb Alpár, hogy egy képességeihez sokkal jobban illő feladattal bízza meg. – Neked az lesz a dolgod, hogy eltakarítsd az útból a Lajosunk helyébe lépő bohócbandát. Tessék – nyújtott oda egy vaskos dossziét a nyomozónak –, itt van az utóbbi idők összes disznósága, amelyet külön-külön vagy együtt elkövettek. Fiktív cégek, áfacsalások, számlagyár és hasonlók. Gondolom, ezekkel már rá tudod venni őket, hogy némi bűnbocsánat fejében lemondjanak a terveikről a javunkra.

– Ők véletlenül nem az apád ügyfelei? – kérdezte a nyomozó, miután átlapozta a dosszié tartalmát.

– Apám hamarosan visszavonul.

– Értem.

– Helyes – bólintott ifjabb Alpár. És ha nem haragszol – állt fel az asztaltól –, mennem kell. Most, hogy Lajossal együtt a bemutatóterem is eltűnt, ideje új helyszínről gondoskodnom.

– Látom, mindenre gondolsz.

– Ez egy komplex üzlet. És még valami – húzta szét a szeparét az étteremtől elválasztó függönyt ifjabb Alpár.

– Igen?

– Legközelebb a Belvárosban, a bazilika környékén találkozunk. Olyan büdös ez a hely – nézett végig apja királyságán, és az orrához emelte a zakója ujját –, mintha fáradt olajjal főznének. Hetente vihetem az öltönyeimet tisztítóba. Te nem érzed?

– Hm – nyomta az orrát a vállához a nyomozó. – Tényleg – fintorodott el ő is.

– Hogy fordulhatott ez elő?! – csapott az öklével az asztalra ifjabb Alpár.
– Nem tudtunk mindhármukon egyszerre rajtaütni, a másik kettő meg az adatok megléttek, de ennek valaki leadta a drótot, és sikerült meglépnie. Aztán, gondolom, összerakta a képet, és így jutott el az apádhoz – vázolta fel az idősebb Alpár halálához vezető eseményláncot profikhoz illő hideg, tárgyilagos hangon a nyomozó.
– Nem tudtam, hogy ilyen veszélyesek – ingatta a fejét az idegességtől fújtató ifjabb Alpár.
– Ezek régiek, a Boros, a Seres, a Prisztás idejéből valók. Ezeknek nem kell sok, hogy öljenek.
– És én biztonságban vagyok? – pillantott fel a nyomozóra ifjabb Alpár.
– Nyugodj meg, senki sem tud a mi kis üzletünkről.
– Rendben – fújt egy nagy levegőt ifjabb Alpár, aztán már nyugodtabb hangon így folytatta a nyomozó eligazítását: – Az apám neve semmiképpen sem merülhet fel az üggyel kapcsolatban.
– Nem fog. Ezt a kettőt már megdolgoztuk, nem lesz gond velük.
– És a harmadik?!
– Ő sem fog beszélni.
– Senkinek sem – tette még hozzá vészjósló nyugalommal.
– Rendben – dőlt hátra a székében ifjabb Alpár.
– Van még más?
– Drágám – lépett be ifjabb Alpár felesége a helyiségbe, de nem jutott közelebb a férjéhez, mert a rászegeződő komor tekintetek megtorpanásra késztették.
– Igen?!
– Zavarok?
– Nem, nem, dehogy – felelte egy rövid, de annál mélyebb csöndet követően ifjabb Alpár, miközben rendezte arcvonásait. – Már úgyis végeztünk – mondta, hogy egy pillantással már el is bocsássa a nyomozót.
– Csak mert a vendégek hiányolnak – magyarázta a nő jövetelének okát.
– Akkor én megyek is – mondta a nyomozó. – Bocsánat – oldalozott el a még mindig a bejáratban álldogáló Petra mellett.
– Laci, ki volt ez? – kérdezte a nő, miután összezárult a nyomozó mögött a Zóna különtermét az étteremtől elválasztó függöny.
– A rendőrségtől jött az apám ügyében – legyintett, mintha csak egy semmiségről lenne szó, aztán már egy kicsit határozottabban, ahogy egy parancsot adnak ki, még ezt tette hozzá: – Ne foglalkozz vele!

– Őszintén sajnálom, ami az apjával történt. Kérem, fogadja részvétemet.
– Köszönöm. Nagyon kedves öntől.
– Felfoghatatlan, hogy manapság még ilyen előfordulhat – tűnődött el a pszichológus idősebb Alpár tragédiáján.
– És most hogy érzi magát?
– Nem túl rózsásan – felelte ifjabb Alpár. – Azt hiszem, jobban kellett volna vigyáznom rá. Nem lett volna szabad hagynom, hogy ennyi idősen ilyen veszélyes emberek ügyeivel foglalkozzon.

– Ne emésszе magát, maga semmiről sem tehet. Az önvádat, amit most érez, a tragédia okozta sokk gerjeszti – nyugtatta a páciensét a terapeuta.

– És a felesége? – váltott témát rövid csend után a pszichológus.

– Mi van vele?

– Rendeződtek a közös dolgaik? Fontos, hogy most ön mellett álljon.

– Ezek szerint megoldódtak az anyagi problémái? – kérdezte a pszichológus ifjabb Alpárt, miután a páciense beszámolt neki arról, hogy „sikerült rendbe hoznom a pénzügyi helyzetemet", így elhárult az akadálya, hogy a feleségével közösen megnyissák a tervezett vendéglátóhelyet. Azt is elárulta, hogy végül a kávézónál jóval merészebb ötlet mellett tették le a garast, „úgy döntöttünk, hogy pezsgőbárt nyitunk". Majd ezzel fokozta a terapeuta meglepődését, amelyet az előbbi bejelentése váltott ki: „Személyesen is részt fogok venni a működtetésében." Mindezt már nem egy gyászoló, hanem egy tettre kész, alkotó ember magabiztos, optimista hangján közölte ifjabb Alpár, majd a pszichológusnak a hely jellege iránt feltámadó érdeklődését kielégítendő, így folytatta: – Kellemes férfiakra és nőkre számítunk, akik kulturált körülmények között ismerkedhetnek.

– És ezzel, ha jól érzékelem, abbéli félelme is oldódott, hogy csalódást okoz a feleségének.

– Igen, örülök nekik, hogy legalább Petrával minden rendben, és annak is, hogy végre elkezdheti megvalósítani az álmait.

– Én is őszintén örülök neki – nyugtázta a pszichológus a választ.

Ifjabb Alpár azon kevés páciense közé tartozott, akiket a terápia során őszintén megkedvelt. Minden alkalommal meglepte és meg is hatotta az a tiszta szeretet, amelyet ifjabb Alpár a felesége iránt érzett, a hangnem, ahogy róla beszélt. A munkája során ritkán találkozott a rajongás ilyen fokával, sőt szinte egyáltalán nem. A pácienseinek jelentős része gyűlölte a házastársát, és kimondatlanul is azt várta tőle, hogy erősítse ebbéli érzületében, s adjon erkölcsi felmentést, mintegy menlevelet a házasságtörésre, vagy hozza meg helyette a döntést a válásról. Meg volt róla győződve, hogy ifjabb Alpárnak eszébe sem jut megcsalni a feleségét, vagy elválni tőle, sőt valódi, mély érzelmekkel, szívszaggató módon szereti; ahogy tőle telik, minden erejével harcol érte, és mindent megtenne a házasságukért. És győzött, összegezte magában az elmúlt hetek eseményeit. Hosszú ideje nem volt része itt, a rendelőben hasonló felemelő, már-már katartikus élményben, s bár szíve mélyén tudta, hogy ebben nem kis szerepet játszott a pénz, megengedte magának azt az önzést, hogy részben, még ha kis részben is, saját sikerének könyvelje el, hogy páciense megszabadult a félelmeitől.

– A magam részéről azt gondolom, hogy a szerető család és az élvezettel végzett munka a legjobb terápia az önt ért tragédia feldolgozására – foglalta össze a pszichológus mindazt, amit az ifjabb Alpár előtt álló gyászmunkáról fontosnak tartott.

– És minden alkalommal, amikor belép a bárba, gondoljon az édesapjára. És arra, hogy milyen büszke lenne önre, ha látná, hogy mi mindent vitt végbe – mondta most már mintegy útravaló gyanánt a terapeuta.

– Igen – bólintott komoran ifjabb Alpár, hogy egy lélegzetvételnyi sarkvidéki csönd után még ezt tegye hozzá: – Azt hiszem, nem is tudnék másra gondolni.

KARAP
ZOLTÁN

AZ ÖREGEDÉS JELEI

1. Egyre kevésbé vagy képben az aktuális slágerekkel, több sajtkészítőt és kézműves borászatot ismersz, mint zenekart.

2. Ha kivágott farmerű vagy hasvillantó lányokat látsz az utcán, aggódni kezdesz, hogy megfáznak.

3. Régen az osztálytársaidba próbáltál belezúgni, hogy a hétköznapjaid színesebbek legyenek, mostanra szerelmeid többgyermekes, elhasznált anyukák. Magad sem hiszed el az érzelmeid; klisékben flörtölsz.

4. Akik felfoghatatlanul öregnek tűntek, azok nap mint nap a ráncok mögül mosolyognak rád. A legidősebb asszonyokban is észreveszed a nőt, a fiatal pincérlányok pedig magáznak, hiába kéred, hogy tegezzenek.

5. Ha kimarad egy hét szex, hezitálva nyitsz meg egy pornóoldalt, nehogy elpazarold a napok óta érlelt lelkesedésed egy esetleges, holnapi összebújás előtt, ami valószínűleg egyébként is eltolódna megint.

6. Egyre kevesebb zenét hallgatsz. Folyton a közéleti eseményeket figyeled. Mintha őrködnél.

7. A nagy metafizikai kérdések helyett olyan dolgok foglalkoztatnak, mint hogy melyik biztosítóhoz menj át, és kell-e új autóra vagy lakásfelújításra gyűjteni.

8. A szüleid korosztályában egyre több a temetés, a tiedben a gyermekáldás.

9. Ha nem is találkozol a régi barátaiddal, pontosan tudod, ugyanazon mennek keresztül, mint te, feltéve, ha szintén családosok. Akik nem, azok kerülnek.

10. Nem bírod már elviselni a másnaposságot és a kialvatlanságot. Ha iszol, törekedsz a minőségre. Így viszont az egész a mértékletességről és a spórolásról szól, nem pedig az extázisról, a tudat ellenpólusáról. Unalmasak a berúgások is.

11. Ha új kolléga jön, aki nem fiatal csaj, a puszta gondolatba is belefáradsz, akárcsak a legkisebb változásba a munkahelyen.

12. Egyre több pirulát és étrend-kiegészítőt szedsz. De ezekben sem tudsz kitartóan hinni, és folyton újakat próbálsz ki.

13. A gyerekedben látod az élet értelmét, a régi álmaid kamaszos naivitásnak tűnnek, amiket időközben kinőttél.

14. Őszülsz. És amire nem számítottál: mindenhol.

15. Már nem sármosít a borosta. Nem tudod eldönteni, jó ötlet-e meghagyni, de utálsz mindennap borotválkozni.

16. Nem érdekel a divat, mert már nem akarsz meghódítani senkit. Kerülöd a feltűnést, és az sem zavar, ha a feleséged nyírja a hajad.

17. Néha elkap a pánik, hogy mindent feltettél egy lapra, a tökéletes családra, és ezt bármikor elveszítheted.

18. Titokban folyamatosan készülsz a katasztrófára. Olykor a gazdaság, máskor a politika vagy a világűr irányából érzed közeledtét.

19. Méred a vérnyomásod, és a posztcovid tünetekről olvasgatsz a neten. Lehet, hogy te is rákos vagy?

20. Nem tudod eldönteni, hogy amit elértél az életben, az elégséges-e, és volt-e bármi értelme. Úgy érzed, talán még most belekezdhetnél valami újba, de lebeszéled magad.

21. Régi barátnőket, ismerősöket kukkolsz a neten, és magadhoz hasonlítgatod őket.

22. A halál gondolata kevésbé metafizikai, mint inkább praktikus szempontból érdekel: temetési előkészületek, hagyatéki eljárás, ilyesmik. És utánad mi marad? Néha elképzeled, ahogy egy folyóba szórják a hamvaid, máskor inkább koporsóra szavazol magadban.

23. A meglévő hiteleid csökkentése vagy bővítése a helyes döntés?

24. Horkolsz. És ezt folyamatosan a szemedre veti valaki.

25. Egyre kevésbé ízlik az éttermi koszt, és általában minden választék unalmas. Ami izgatna, azt aránytalanul drágának találod. Inkább nem eszel. Amikor eszel, nem is az ételt eszed, hanem az ételben összesűrűsödő emlékeidet őrlöd újra és újra.

26. Listával jársz bevásárolni, és büszke vagy magadra, ha akciós termékeket vásároltál.

27. A világ nagy problémáinak megoldását szégyenkezés nélkül átengeded a következő generációnak.

28. Semmi sem áll távolabb tőled, mint a forradalom. Nem akarod megdönteni a kormányt, és bosszantanak a tüntetések miatti közúti fennakadások. Megszoktad a rendet, alkalmazkodtál a körülményeidhez, mindemellett szívesen vallod magad rendszerkritikusnak.

29. Mindenről van már véleményed, és egyre kevésbé vagy meggyőzhető, ezért következetesen kerülöd a nagy eszmecseréket, vitákat. Jobban örülsz egy-egy praktikus tanácsnak, kertészeti tippnek, akciós repülőjegynek.

30. Egyre jobban szereted a szüleidet, de ők már csak az unokán keresztül mutatják feléd az érzéseiket. Azon tűnődsz, téged szerettek-e ennyire valaha? És hogy ez a sok szeretet nem válik-e kárára a gyerekednek. Félsz, hogy soha nem lesz olyan boldog, mint most. De attól is félsz, hogy amikor családot alapít, elfelejti, milyen jó dolga volt, amíg gyerek volt, és csak a rosszra fog emlékezni.

31. Szeretnél mindent jobban csinálni, mint a szüleid a nevelésben, de valójában fogalmad sincs, kinek van igaza. Nem hiszel a védőnőknek, a háziorvosoknak, a kollégáknak, és az interneten található cikkekben is kételkedsz.

32. Egyre kevesebben vannak, akikben igazán megbízol, nincsenek már valódi példaképeid, és néha azt érzed, tulajdonképpen senki sem lát annak, aki valójában vagy. Máskor meg tökéletesen kielégít a fizetésed, az életszínvonalad, büszke vagy a családodra, és magasról teszel rá, ki mit gondol rólad.

33. Ha elképzeled, hogy az életedet újra kellene kezdened, végtelen fáradtság önt el. Inkább kerülöd otthon és a munkahelyen is a konfliktust, és próbálod kihúzni, ami még hátravan. Tulajdonképpen nincs okod a panaszra. Kivel is cserélnéd el a sorsod?

PODMANICZKY SZILÁRD

| naplórészlet |

ÖRÖK ÉLET MEG EGY NAP

2023. október 17. – 101,7 kg

Tegnapelőtt volt az első őszi nap. Bekapcsoltam a fűtést. Nehéz kibújni a nyár hangulatából. Újra cipőt húzni, kabátot. Fázni. Kesztyűben biciklizni. Jegyzetelgetek. „Már nem születnek újabb emlékeim a múltról. Amire ezután emlékezni fogok, az a jövő." Halálhíreket szerkesztek az újságomba. Lezárt és lezárhatatlan életutak vége. Közben születésnapok, irodalmi információk, ünneplések. Úgy nézem az irodalmi élet képeit, mintha a túlvilágról nézném. Ez a vonat elment. De nem az orrom előtt. Én ugrottam ki belőle. És mégis evvel foglalkozom. Hát persze. Nem egyszerű ennyi év után kilépni valamiből, amiről azt hittem, hogy az otthonom, amiben és amiért tettem-vettem, sőt gondolkodtam. De eltűnt belőle minden otthonosság. Eltűnt belőle minden olyan lakó, akitől otthonos volt. Réz Pali, Esterházy, drága Misi bácsi már nem válaszol a levelemre. És már sokan nem tudnak. Felkértek, hogy nyissak meg egy Tandori-kiállítást Szegeden. Mert az a pár hónap, amíg a Délmagyar hétvégi irodalmi mellékletét szerkesztettem, a legnagyobb kötődése Tandorinak Szegedhez. Leveleztünk. És soha nem találkoztunk. Minden levélben küldött rajzokat. De már nem tudom, hol vannak. Nem gondoltam, hogy archiválni kellene a jövőnek a jelent, hogy múlt legyen. Nem gondoltam, hogy bármit is meg kellene őriznem abból, amit csinálok. A könyvek őrzik. De mit is? Egy-egy valóra vált mondatot, amiről csak én tudok. Talán harminc lehettem, mikor leírtam ezt a verset: „A Michigan pont olyan kicsiben, mint a Balaton, ahol veled a halakat falatom." A Balaton és a Michigan-tó. Semmi közük egymáshoz. És most tessék: én Balatonon lakom, a fiam pedig Chicagóba, a Michigan-tó partjára költözött. Hogy mennyi esélye volt ennek? Nagyjából nulla. Olyan ez, mint annak az esélye, hogy az idő végtelen tágasságában pont most élek. Egy a végtelenhez, tehát nagyjából nulla. És mégis itt vagyok, ami minimum ellentmondás. Tehát valami nem stimmel. Vagy én nem élek, vagy nincs idő. Tessék választani, de most, mikor ezt írom! Mikor ilyen tágas ősz van. Süt a nap, a fák még zöldek, és pizsamában gépelek, kócosan, mint aki visszamaradt az éjszakából, egy éjszakai bárból részegen hazatérve hirtelen mindent el akart mondani, és írja és írja, amíg a felesége rá nem szól: Ideje lenne felöltöznöd! Látod, komám, pont ilyen vagy, a nappal és a pizsama között lévő piciny térben élsz, ide húzódtál vissza, mert már nem születnek újabb emlékeid…

2023. október 20. – 101,7 kg

Egymás után sorjáznak a képek a háborúról. Sokszor azt sem tudom, melyikről. Egy nő lapul a kerítés tövéhez kifestett körmökkel, kezében telefon. Az arca koszos, a haja csapzott. Utolérte a valóság, hiába jön ímél a telefonra, vagy reklám. Mi biztosít arról, hogy a következő órában nem ugyanígy rohanok majd az életemért? Meleg ősz

van, tegnap még ezen az utcán jöttem haza a boltból, sajttal és édesburgonyával. Pár napja három vadászgép húzott el fölöttünk, mint a villám. A semmiből jöttek. Alig kétszáz méter magasan. Félelmet hagytak maguk után. Előtte éjjel atombomba robbanásával álmodtam. Láttam a gombafelhőt és a forró villanást. A fiam pár nap múlva nősül Chicagóban. A keresztanyjától az előbb köszönt el a feleségem, már nem látjuk egymást. Az utcán mentő szirénázik. A rádióban melódiák szólnak: Ott fogsz majd sírni, ahol senki se lát. A könnyek belepotyognak a reszelt almába. Az éjjel nekikezdtem írni: Éjszaka van. A szomszéd kutyája keservesen vonyít. Aztán kitöröltem, annyira keserves volt. Miféle emberek lehetnek azok, akik háborúkat indíthatnak el? Olyanok, akik nem állíthatnak meg háborúkat. Piros almák lógnak a kertben a fán, várom a szüleimet, hogy velük együtt szedjük le, vasárnap. Mindig beljebb és beljebb kerülünk a sűrűjébe. Másfél órája még kenyeret dagasztottam. Most újra rajtam van a mehetnék, de tudom, nincs biztonságos pontja a világnak, mert bárhol utolér a háború. Az ember önmagát pusztító, gyűlöletes pokla. Az ember ezért nem kerülhet a mennyországba, mert azt is pokollá változtatja. Sokszor le akartam ezt is írni: Ha váratlanul valami olyan történik veled, ami eddig még soha, akkor közel a halál pillanata. Most leírtam. Azt hiszem, maga a rémület is erről szól, a váratlan ijedség. A test tudja ezt. Kint meleg van. A fűtés nem kapcsol be. A szemetet elvitték a ház elől. A feleségem angolul tanul a neten. De lehet, hogy légzőgyakorlatokat csinál. És pár perc múlva bejelenti: Lett három új életem.

2023. október 30. – 101,4 kg

Hét évvel 56 után születtem. Először akkor hallottam róla, amikor megkérdeztem, mik azok a furcsa lyukak a napköziotthon oldalában. Golyónyomok, mondták. Nem tudtam elmenni az épület mellett, hogy ne a lyukakat néztem volna. Aztán néhányba közelről is belenéztem, hogy bent van-e a golyó. Mély, sötét lyukak voltak, golyót nem láttam. Az épület nagytermében volt a napközi, olajos, nyikorgó padlódeszkákkal, alatta hatalmas pincével, ahol sokan megbújhattak a lövések elől. Az épületben volt egy lakás is, egy szabó lakott benne, és a tolókocsiban ülő felesége. Amikor nadrágot próbáltam, ment a meccs a fekete-fehér tévén, csak egy kis asztali lámpa égett, egy másik szobából hangos sóhajtást hallottam. Aztán egy este, a feleségét tolva az út szélén, elütötte őket egy autó. Mindketten meghaltak. Súlyos terheket hordozott ez az épület. A házhoz tartozó kertben állt egy naspolyafa. Furcsa kis termése volt. Megkóstoltam, de nem ízlett. Néhány éve, mikor arra sétáltam, felidézve az ötven évvel ezelőtti képeket, már nem találtam ott a házat. Lebontották, a pincéjét betemették, a golyónyomokat talán csak az én emlékezetem őrzi. Azt hiszem, azokat a történelmi időket, amelyekről nincs saját emlékünk, nem érthetjük meg. Merthogy egy megemlékezésben mire emlékezünk, ha nincs róla emlékünk? Ha nem a mi bőrünkre megy?

2023. október 31. – (Elvitte a fiam a mérleget)

A konyhaablakon át néztem a Balaton fölött elnyúló alkonyi fényeket, Sztravinszkij Petruskája szólt a rádióban, és egy Tena nevű horvát lisztből dagasztottam kenyeret. Apró konyhai lámpa égett a kezem fölött, az eső újra eleredt. A Tena jó liszt, 14-es a sikértartalma, mégis pizzalisztet és olajat kíván, hogy ne ragadjon a kezemre. A Petruska melódiája bejárta a konyhát, a szomszédban óriási rönkökben hordták be a téli tüzelőt, a talicska oldalán kopogott a fa. Sokszor fölteszem, föltevődik a kérdés, hogy mégis hol élek én? Milyen tájban, utcákon, mik azok az elrozsdált lajtos tankerek az út mentén, és közöttük milyen gyomot legelnek a birkák? A villanyoszlopról miért lóg a szikrázó vezeték, és mit keres a sáros földhalom a járda közepén? Miért dobják ki az emberek terméssel együtt ősszel a paprikát és a paradicsomot, miért verik szét a frissen aszfaltozott utat? Miért kér a házunk előtt álló férfi a feleségemtől ágytakarót és élelmiszert, miért nem fogadják a köszönésem, mikor az ajtónál udvariasan félrelépek? Hát hol élek én, és hogy kerültem ide? S mégis, hogy képes otthont adni az alkonyi fény, a sülő kenyér és a rádióból sugárzó zene? Egyre kevésbé tudok választ bármire is, csak átélem, átengedem magamon, hogy folyjon el az idő végtelenjébe, ahol friss atomjaira szedi az univerzum tisztítótüze.

2023. november 1. – (Még mindig nincs mérleg)

Az éjszaka azt álmodtam, hogy a falusi házunkban ülök a fürdőkádban, és az előző nap vásárolt, mandala hangulatú indiai lábtörlőt tartom a kezemben. A lábtörlőből kimosódó kék festék lassan megfesti a hűlő fürdővizet. Ekkor a volt főiskolai csoportvezető tanárom, az analízis kiemelkedő oktatója lép a fürdőszobába, és azt mondja, szeretne tőlem szappant vásárolni. A polcra mutatok, ahol nagy halom becsomagolt szappan hever. A tanár úr megpróbál választani, de minden szappanra többféle árcímke van ragasztva: 235, 7814, 30.500. Így valójában én sem tudom, mennyi az áruk. Ekkor egy csupasz női láb lép be a kádba a lábaim közé, ami elvonja a figyelmem a szappanokról…

2023. november 6. – 3339 kWh áramtermelés

A nap legszebb része, amikor kora este végzek a szerkesztéssel, kikapcsolom a gépet, a konyhában bekapcsolom a rádiót, Eric Satie szól, öntök a szilvapálinkából, és előveszem a serpenyőt. Odakint az est sötét tömbje, az utcalámpa csak maga alá világít. Idebent árad a fény, a levegő melege nem elválaszt, összeköt a tárgyakkal. Előveszem a fokhagymát, két csilit és az olajat. A spagettit lemérem, 25 deka kettőnknek. 7,5 dl vizet öntök a tésztafőzőbe, vaj, só, saját tésztafűszer megy bele. Elindítom a folyamatot, amelynek mindkét végpontján egyenlő félként keringünk, a tészta épp annyira főz engem, mint én a tésztát, a csili épp olyan erős nekem, mint én a csilinek. Fölaprítom a petrezselyemzöldet, és kikészítem a parmezánt. A sajt ugyanazt érzi, amit én. Koccintunk: egészség meg a béke. A sarki fény nem termel áramot.

2023. november 18. – 101,9 kg

Tegnap temetésre ment a feleségem, egész nap egyedül maradtam. Odakint erős szél fújt, a kert fölásva, az udvart sárga levelek szórták tele. Szokatlanul nagy csönd telepedett a házra, csak néha roppant a szélnyomástól az ablakkeret. Bekapcsoltam a rádiót, és megnéztem a várható időjárást. Délutánra is esőt írt, bár most sem esett. 11-kor fölkaptam az esőkabátom, kitoltam a biciklit, és elindultam a drogériába. Egy éve volt rajtam utoljára ez a kabát, elfelejtettem, hogy nagy szélben hatalmas pofonokat tud osztogatni a rézszegecsben végződő széles gallérjával. A drogériában rám köszönt a biztonsági őr. Láttam, amint fölmérte, rengeteg zseb van ezen a kabáton. Több mint tíz éve ismerem ezt a fickót, ő viszont folyamatosan elfelejt. Megvettem az argánolajos szappant, és átmentem a borboltba, ami néhány hete nyílt a drogéria oldalában. Kaptam egy gyors tárlatvezetést, aztán elmerültem a sok ismeretlen palack látványában. Kistermelők, mondta a férfi, egészen kicsik, némelyikből csak néhány száz tétel készült. Kétezer fölött ritkán vásárolok bort, a legjobb italnak is limitált az élvezeti értéke. Ittam már több százezer forint értékű italt, és nem mondhatnám, hogy arányosan növekedett bennem a gyönyörűség. Ízlés és ízlelés kérdése. Amikor az első gerincműtétem után hazatértem, annyira megváltozott az orális kémiám, hogy az addigi kedvenc boraimat ihatatlannak éreztem. Egy ideig azt gondoltam, az idegrendszeremet vágták passzra. Végül négy tételt vásároltam, plusz a feleségemnek két spanyol ipát. Hogy legalább valami jó is legyen a temetési napban. Közben odakint a szél elvitte a csomagtartóm aljára szerelt filclapot, ami a tengerészzsákomat védte a kiálló csavaroktól, amik egyszer már összezúzták a telefonom kameráját. Még a biztonsági őr is kijött, hogy mit rohangálok én le-föl az utcán, mit keresek? Elszívott egy cigit, és mint valami bohózatot, figyelte, ahogy nem találom a filclapot. Hazafelé furcsa érzés kerített hatalmába. Mintha valami nagy veszteség ért volna, mintha megsebezték volna az emlékeimet. Ó, drága filclap, hogy fogsz ezután hiányozni, hisz évek óta velem tartottál, minden utamra elkísértél, és mostantól nem leszel velem többé. Azt hiszem, teljesen begolyóztam. Otthon föltettem melegíteni a bablevest, és a bundás kenyerek alatt is megmelegítettem a tányért, a kakaós csigát kiraktam egy tányérra. Amikor kiszedtem a levest, egy kanálhegynyi darált paprikát raktam bele a habaneróból. Ez maga a tüzes pokol. 300 ezer a Scoville-skálán az értéke. Ez azt jelenti, hogy csak 300 ezres hígításban veszíti el az erejét. A hagyományos erős paprikáé 1-2 ezer. Szólt ugyan a zene, hegedű és zongora, a házat mégis csend töltötte meg. Mikor befejeztem az ebédet, csak bámultam magam előtt a nappali padlóját. Üres voltam, mint egy zsák. Nem volt parancs, hogy elmosogassak, de még csak arra sem, hogy megmozduljak, vagy máshová nézzek. Megszűntem. Csak a látvány maradt, amit már nem is én néztem, hanem maga a látvány bámult bele az üres tányéromba. Ha most kisütne a nap, és fölragyogna a padló, talán visszaváltoznék. De nem sütött ki. A magány valójában a másik hiánya, amikor a Föld elveszíti az ő Holdját, pedig csak a felhők miatt láthatatlan.

VIDÉKI PÉTER

ÉN ELKÉPZELEM, TE ELKÉPZELED, MI ELKÉPZELJÜK

Harag Anita: Valakire gondolni kell. *Magvető, Bp., 2023*

„A barátnőm azt mondta, csak találkozni kell valahol valakivel, csak sétálgassak valahol, és találkozzak valakivel, csak menjek el valahová, és találkozzak valakivel, csak szálljak fel a buszra, és találkozzak valakivel a harmadik ajtónál, csak üljek be egy kávéra, és találkozzak valakivel, amíg a kávéra várok, nem olyan nehéz találkozni valakivel." *A hogyan kell találkozni (A kék szemű férfiak 7.)* című novellában a barátnő szerint ahhoz, hogy az elbeszélő találkozhasson valakivel, csak az kell, hogy valahol találkozni kell valakivel. A találkozás másik feltétele pedig az, hogy el lehessen képzelni, hogy találkozik valakivel. A Magnólia lakópark házaspárja elképzeli a még üresen álló lakásokban a lakókat és azok életét. Játszanak, hülyéskednek, unaloműző időtöltésből olyan beszélgetéseket imitálnak, amelyek akár az övék is lehetnének. A képzelt játékban vágyaik, indulataik, fájdalmaik és a jövőtől való félelmeik fogalmazódnak meg. A novellában zajló esemény az elbeszélők és a szereplők belső világában történik meg, vagyis elképzelődik. Pontosabban: a nyelv olyan valóságot teremt, amelyben létrejön a gondolatok, érzések, találkozások, érintések, elhallgatások és kimondások nyelv által uralt valósága.

Egy novellában persze minden adott, hogy az elbeszélő és az olvasó elképzelje, hogy valaki találkozik valakivel. Vagy az, hogy megérintsen valakit, vagy beszéljen valakihez, esetleg elutazzon valakivel. Megtörténhet minden, amire vágyunk, de az is, amit felejtenénk, vagy amitől szorongunk és félünk. De a kérdés az: ezzel valóban megvalósulnak-e vágyaink és valóban legyőzhetők-e a félelmeink? *Az agronómusnő* című novellában a címszereplő egy öregasszonnyal beszélget, az idős nő folyamatosan mást állít férjéről és gyerekeiről, és csak később derül ki, hogy demenciában szenved. A harmadik személyű elbeszélő elképzeli, hogy milyen egy agronómusnő, aki, úgy sejtjük, inkább az öregasszony lánya. A képzelet, a nyelv általi teremtés csak egy másik síkra tereli az életünket, de nem teljesíti ki, és nem ment meg bennünket. Reményt ad, másik perspektívát kínál, de közben ott van bennünk a fojtogató hiány, a kényszeresség szűkölése – mert semmi nem úgy volt, van és lesz, ahogy igazából szeretnénk.

Valahogy így vannak ezzel Harag Anita novelláinak önmagukat és a másikat megszólító elbeszélői és egymással felcserélhető szereplői. A megtehettem volna, de nem tettem meg, a megérinthettem volna, de nem érintettem meg, a megszólíthattam volna, de nem szólítottam meg helyzetei után marad a hiányérzet, a fájdalom, a párkapcsolati szorongás és a szűkölő magány. A *Legyél Sarah* című novellában az elbeszélő egy mesterséges intelligenciával él együtt, ami nemhogy nem tudja csökkenteni magányát, hanem az illúzió megteremtésével még tovább mélyíti azt. A *Látogatás* idős, olasz hölgye várja, hogy meglátogassák, és miközben nem jön senki, elképzeli, hogy kik látogatnák meg. A megszólaló hangokat áthatja a magányból eredő gyötrő féltékenység és mániákus vágyakozás. *Az e kérdőszócska (A kék szemű férfiak 2.)* a féltékenység mondattanilag is reflektált színrevitele. A kék

szemű fiú féltékennyé teszi az elbeszélőt, majd önironikusan pontosítja a féltékennyé tevő mondatot a novellák nézőpontváltó narrációinak megfelelően: „El tudom képzelni, hogy több lányba is beleszeressek egyszerre, mondja. Ez egy kijelentő mondat. Nincs benne sem talán, sem lehet, sem feltételes mód. A talán és a lehet bizonytalanságot, lehetőséget kifejező módosítószók. Talán több lányba is bele tudnék szeretni egyszerre." *A nővérek* elbeszélő hangjait a szexuális túlfűtöttség mozgatja, miközben nem jön létre semmilyen kapcsolat. *A harmincas évek öröme* című novellában kényszeres megszállottsággal keresi a nyelv a vágy tárgyát, hogy újra visszataláljon a nyelvhez: „Már megint rá gondolok. Azért gondolok rá, mert ő is rám gondol. Akkor jut eszembe, ha az eszébe jutok. Akkor képzelem el a kezét, ha elképzeli, hogy hozzám ér (…) Én arra gondolok, hogy épp gondol rám valaki. (…) Majdnem megcsókoltam tavaly azon a születésnapon, de volt a száján egy morzsa, azt előbb le kellett volna szednem." És fájdalmasan szép a zárlat: „Megérintem a számat ott, ahol neki a morzsa volt, most veszem csak észre, hogy mosolygok." A pillanat örökideje ez, amelyben a hétköznapok banalitásai az emberi létezés alapvető kérdéseit rejtik a nyelv valóságot megelőző, de attól elválaszthatatlan működésében.

A szerző már az első kötetében (*Évszakhoz képest hűvösebb*) is hasonlóan tematizált, de akkor magukban a történetekben mutatta fel azt, ami most a lehetségesben képződik meg. A *Június* című novella egyértelműen utal az előző kötet első novellájára (*Ásványvíz*): „Mit szólnak a barátaim, hogy róluk írok, felismerik magukat?" A beszélő álságosnak tűnő kérdése nagyon is mélyre ás: a novellák rólunk szólnak. Az elbeszélések ugyanis azokról a dolgokról beszélnek, amik nem történnek meg, de akár meg is történhetnének. A *Valakire gondolni kell* novelláiban megszólaló hangokhoz kapcsolható szereplők nem igazán a saját életüket élik – vannak beszélők, akik ezt észre sem veszik, és vannak, akik bár ezt felismerik, de a megszokott képzelgés és ábrándozás kényelmesebb alternatívát nyújt, mint a valósággal való szembenézés. A *Naptejet hozol* című novellában a beszélő elmeséli, hogy mit csinálnak az anyjával, ha elutaznának. Vagyis saját valóságunk valójában csak a képzelet játéka? A novellákat olvasva feltehetjük a kínzó kérdést: a saját életünket éljük?

A könyv első novellája (*Niels és Agnieszka*) az egész kötetkompozíció olvasási stratégiáját is kínálja: nyelvtanulás helyzetgyakorlatai egy olyan valóságot konstruálnak, ami egy másik életet is jelent, a valóság és fikció egymásba tükröződése eldönthetetlenné teszi a szituáció realitását. A szereplők arról képesek beszélni, amiről vannak szavaik, elmondani és kérdezni is meg kell tanulniuk: „Félek, hogy meghalt a gyereke, és én rákérdezek, ő pedig nem tudja elmondani, hogy meghalt, mert még nem tanultuk, hogyan van az, meghalni, csak azt, hogy születni". Szerepcserék, nézőpontváltások, a feltételes mód által indukált lehetséges helyzetek sora jellemzik a novellát. Azt történik meg, amit mondani tudnak. Vagy az történik meg**,** amiről utólag azt gondolják, hogy elképzelték. Mint ahogy a *Nyolcfogás*ban *(A kék szemű férfiak 1.)* egy Janek nevű fiú szerelmes vágyának az elbeszélői hangok kihagyásokra és elhallgatásokra (talán, mintha, eljátszom) építő kibontását látjuk. A *Minimum ígéretes*ben totálissá válik a feltételes mód, az elbeszélő arról képzeleg, mi lenne, ha… a nagyapja író lett volna, akkor milyen szövegeket hozott volna létre. A *Június*ban a mulasztásokból fakadó fájdalmak szédületes sűrűségét tapasztaljuk. A novellában egy írónő és nevelőanyja kapcsolata bontakozik ki, ahol a nevelőanya arra kéri a lányát, írja meg azt, amikor ő már meghalt, a lánya pedig már hatvanas nő.

A szerző prózanyelve csak látszólag szól a nyelvről, lényegében megőrzi az irodalmi megszólalás valóságleíró természetét, csakhogy a referencialitást az „elképzelés" aktusában lét-

rehozott valóságra érti. Az *Illik hozzá az Isztria* című novella első személyű elbeszélője kitalál egy névtelen szereplőt, egy nőt, és így harmadik személyben meséli el azt, hogy valakire gondolnia kell, arra a valakire, „akire nem kéne gondolnia, akire felesleges gondolnia, mert a férfi sem gondol rá". Az elbeszélői tudat reflektált eltávolításával nem tűnik el az én-elbeszélő, hanem mintegy megkettőződik, a nézőpontok távolodnak, közelítenek, majd egymásba csúsznak. És így válik elbeszélhetővé a vágy folyamata és a kielégületlenség tapasztalata. Később a szereplőknek nevük is lesz, idegen nevek, amiknek más a hangzásuk, és így már más a megszólalás is: a képzelet újabb perspektívát kap. A fantáziához társítható belső képek mellett a megszólaló hangok másik aktusa *a nézés*. A vágy tárgya, a férfi sem biztos identitás, neki is két neve van, és őt más nő is nézi. A férfiról azt is elképzeli, milyen volt gyerekként, illetve amikor elképzeli gyerekként, megpróbálja elképzelni férfiként. Mert valakire mindig gondolni kell. A férfinak a nőre, a nőnek a férfira. *A hangyák nem jönnek fel a másodikra* elbeszélője férfi, akinek sejtelmes erotikus vonzódása alakul ki a felesége barátnőjével: „Az előbb majdnem megkérdeztem a feleségemet, mi van Marina csípőjére tetoválva, de még időben észbe kaptam." A novella minden mondatában ott a feszültség: „Úgy jött be, mintha rajta akarna kapni minket, és sajnálja, hogy csak a sorozatokról beszélgetünk. Ha Marina itt van, alig ér hozzám." Mindent áthat a tekintet: „Marina tényleg szép nő. Nehezen tudom nem nézni. Marina is tudja, hogy szépnek látom." A *Megkérdezi, mi van rajtam* című novella kegyetlenül fájdalmasan szól a valódi intimitás hiányáról. A férfi szexuális vágyát kielégítő aktus közben egy nevetéssel fűszerezett szerelmeskedés hangjai szólnak a második emeleti lakásból. Az elbeszélő a *Family Guy* nézése közben, néha az alkoholhoz nyúlva képzeleg az igaz szerelemről és a vágyott együttlétről: „Elképzelem, hogy hozzám ér. Megsimítja a combomat, vagy átkarolja a vállamat. Benyúl a trikóm alá, kikapcsolja a melltartómat, lassan mindent levesz rólam. Elképzelem, hogy először a nyakamat, utána a számat csókolja, én nem csinálok semmit, csak hagyom, hogy csókoljon."

Egy Harag-novella elsőre bonyolult struktúrának mutatja magát a nézőpontváltások sokasága és egyidejűsége miatt, valójában azonban az elbeszélői tudat sokrétű működésének lehető legegyszerűbb nyelvi-zenei megoldását nyújtja. *A harmincas évek öröme* című novellában a felső szomszéd Arvo Pärtot és Satie-t hallgat. Pärt zenéje olyan, mintha az átszellemített természet folytatna párbeszédet a leírt hangjegyekkel. Mert a dolgok végül is mindig egyszerűek, de ennek az egyszerűségnek a kottázása és megszólaltatása az egyik legnagyobb alkotói feladat. Erik Satie *Vexations* című zongoradarabja pedig alig több mint féloldalnyi kotta, csakhogy nyolcszáznegyvenszer kell megismételni: nyomasztó, baljós hangulatú, lágy zene. Harag novellái olyanok, mintha Pärt és Satie zenéjének modalitására lennének komponálva. A *Befejezett jelen* című novellában az első szerelmi kapcsolat a befejezett jelen igeideje által idéződik fel, vagyis a kapcsolat a múlt egy pontján szétválik, és a lezáródása jelen idejűvé lesz, de mégsem végérvényesen, hanem bármikor újrakezdhetően. A szintaxisnak, grammatikának következménye van, nem mindegy, hogy múlt időben, főleg feltételes múltban, jövő időben beszélünk, és az sem, hogy valaki idegen nyelven beszél magyarként, vagy nem magyarként magyarul, de még az sem, hogy van-e neve vagy mi a neve, illetve hogy a nevének idegen nyelven milyen a hangzása.

A szépnek mondott nő elbeszélője azt mondja magáról, hogy „olyan nő vagyok, aki szereti a pasztellszíneket". Ahogy a szerző is szereti a pasztellszíneket, a nézőpontok között elmosódnak a határok, mint az említett novellában: a narrátor lehet akár Katyerina Ivanovna a *Karamazov testvérek*ből vagy a tulajdonos felesége. Az elbeszélő idegenek házára vigyázva

olyannyira azonosítja magát a feleséggel, hogy még az intimitás határát is átlépi: „Talán elmondja nekik, hogy ez a nő meztelenül sétált a lakásban, de hát én voltam az, mondja majd L., a szomszéd pedig elszégyelli magát, hogy leskelődött." A másik bőrében létezés a másik gondolatainak, érzéseinek a megfogalmazását is jelenti, az elképzelést, hogy mit jelent a másik. Az empátiának ez olyan foka, ami túlnő a megértésen, és valójában azt a radikális jelentést hordozza, hogy én vagyok a másik. A *Bocsánat, de összetévesztenek vele* narrátora egy minimálszövegben meséli el, hogy milyen helyzetekben keverik őt össze mással. A *Selymes, sima* elbeszélője miközben nem terhes, belemegy a helyzetbe, és eljátssza azt a szerepet, amit testvérével gyerekkorukban játszottak. A szerep betölti a gyötrő hiányt, kiteljesíti a vágyat. Nem az adott elbeszélő és a konkrét szereplők empátiája ez, hanem a megszólaló hangok közös eredője, valójában a szerző hangja.

A novellák párosításának lehetőségei (például: *Egy szépnek mondott nő – Magnólia lakópark*), és a rendkívül koherens motivikus hálózat (idegen nevek/nyelv, otthon-utazás, külföld, párkapcsolat, szép férfi és szép nő, öregek, a képzel és a néz ige ragozott alakjai, kutya, kutyasétáltatás, test, érintés, szépség, szexualitás, combok, meleg és hideg kezek, vágyakozás, televíziós sorozatok, szavak, írás, fürdés, kézmosás, film, alsóneműk, hervadás, növénylocsolás, kék) funkcionális jelenléte felveti a kérdést: novellafüzérrel vagy esetleg regénnyel van dolgunk? Egy teljes novellaciklus is elhelyezkedik a kötetben (*A kék szemű férfiak 1–8.*), amelynek darabjai motivikusan és bár nehezen szétszálazhatóan, de szereplőikben és történeteikben is kapcsolódnak egymáshoz. Az *Ahol abbahagyták (A kék szemű férfiak 4.)* beszélője elképzel egy történetet, amiben a kedvese, Janek azért találkozik a volt barátnőjével, hogy visszaadjon neki egy könyvet, majd újra elkéri, hogy találkozhassanak, mert valójában nem ért véget az a régi kapcsolat. Az *Örülök, hogy nem vagy egyedül (A kék szemű férfiak 5.)* című novellában pedig mintha megtörténne az, amire a negyedikben vágyakozik a beszélő: egy kölcsönadott könyv miatt találkozik a volt barátjával, aki elmeséli, hogy Németországba költözik az új nőjével. Azt hazudja, hogy neki is van új kapcsolata, de mégis várja, hogy a volt szerelme felhívja. A párkapcsolati téblábolások vagy üresjáratok témái egybekapcsolják a „kék szemű"-történeteket, egyfajta szövegszembesítésként, ritmizáló egységekként funkcionálnak. A záró novella (*Én lehetnék Berlin – A kék szemű férfiak 8.*) mintha a német romantika elvágyódáskultuszának finoman ironikus rajzolata lenne: a beszélő is volt Stuttgartban, ahol kiállításon járt egy férfival, a szerelmét pedig Janeknek hívták, akivel ha nem szakított volna, és Janek meghalt volna, „[a]kkor nem kérdeznék meg, hogy érted, hogy neki volt a legkékebb szeme, miért nem neki van a legkékebb szeme, találkoztam-e másvalakivel, akinek még kékebb a szeme, mint az övé". A motivikus hálózaton keresztül *A kék szemű férfiak* szétszóratott novellaciklusába a többi novella képzelt helyzetei és karakterei felismerhetően kapcsolódnak be. Persze csak akkor, ha az olvasó is úgy olvassa a szövegeket, mint ahogy az elbeszélői hangok is létrehozzák a saját mondataikat. A hangokat hallva egyre erősebb a vágyunk az olvasásra, gyorsítunk és lassítunk, és néha szorongunk a belső képeinken. És evvel eljutottunk azokhoz a kérdésekhez, amiért Harag Anita novellaművészetét nagyra kell értékeljük. Mi is a novella? És hogyan kell azt olvasnunk?

A KÖZVETÍTŐ

Bérczes László: Kötőszavak. *Európa Könyvkiadó, Bp., 2023*

Bérczes László *Kötőszavak* című könyvének utolsó lapjain az elbeszélő egy gyerekkori emléket idéz, miszerint Tiszanánán, a nagyszülők kertjében álló hatalmas diófán önfeledten olvas, amikor „megállt az idő. Senki sem vagyok. És nem is akarok valaki lenni. Miért is akarnék, amikor én én vagyok". A „regény" vagy „novellafüzér" szerzője-elbeszélője-főhőse saját sorsával való önazonosságát rögzíti. Már a könyv első lapjain kirajzolódik a főhős karaktere, a „sehova sem tartozás" és a „megfelelni akarás" kettőssége: „Sehová sem tartozásom vajon bújó, menekülő hallgatás, avagy a sokat emlegetett szabadság őrizése?" Ez a kettősség a fő mozgatórugója az elbeszélő személyiségének, aki önmagát fel- és megmutatva, önmagára reflektálva vagy mellékszereplőnek beállítva tűnik fel a könyv lapjain. Hősünk gyerekkorában „[m]inden jó volt, mert az volt adott és természetes", vágyai „a citrompótlós teától a vasárnapi kakaóig értek el". Tizenhét évesen angolórákat tart Hevesen, de a 68-as csehszlovákiai bevonulásról fogalma sincs. Eminens tanuló, mindig ötösre felel, hallgatja a *Tánczenei koktél*t és a Radio Luxembourgot. Egyetemi szakdolgozatát Georg Büchnerből írja, tehát németül, mert saját bevallása szerint az angolja gyenge. Szolnokon volt gimnáziumi angoltanár, itt született Anna lánya, aki ötéves, amikor elvált feleségétől. Jon Fosse az egyik kedvenc írója, az unokáját pedig Gazsinak hívják. Rendezett Kanada egyik legjelentősebb színházában. Terápiás jellegű, automatikus szövegáradás, szándékosan szerkesztetlen és pontatlan memoár vagy önironikusan reflektált és kommentált életrajzi regény? Talán mindegyik.

Ami biztos: a *Kötőszavak* történetei egy életpálya mozzanatai. Mert „[e]gy-két dolog mégiscsak általam született meg. Történetet kreálok belőlük, életem töredékeiből. Az éjszakai nézőtér hómezejéből, a leereszkedő csillárból, a színpad felé repülő kalapból, az egymásba fonódó ujjakból, ahogy összekapcsolódva futunk, hogy elérjük a hajnali kisbuszt." Ahogy az egész könyv a kisebb-nagyobb mozzanatokból variálódó élet értelmére kérdez, pontosabban arra, hogy a sors, amit élünk, a sajátunk-e, és ha igen, mennyire vagyunk képesek azt beteljesíteni. A válasz pedig nem más, mint maga a mű, amely önmeghatározása szerint „beszélgetőkönyv önmagammal", vagyis egy olyan énfeltáró párbeszéd, amely az élet megannyi történését az emlékezés és a felejtés egymást feltételező alakzataiban konstruálja. A történeteket kommentáló elbeszélő figyelmezteti az olvasót, hogy abból az életből, ami van, azért érdemes a legtöbbet kihozni: „A végtelen Idő egyszer majd, így hisszük, előhívja rejtett kincseit és igazságot szolgáltat. Egyszer majd. De az *egyszer majd*-ra nincs ideje az egyes embernek. Neki saját idejét kell megoldania, végigélnie. És nem akárhogy. Hiszen az az egy ideje van." A túlvilági reményekben kételkedő elbeszélő eltöpreng, mit is jelent az ima: „az *én*-ben gondolkodás természetes feladását, hiszen ez az *én* csak az Idő töredékéig létezik." Messzire és önmagában mélyre jut tehát, mert hősünk messziről és mélyről érkezik: „Magamról azt tudom, hogy mint a föld felé hulló tollpihét, még mielőtt talajt érne, a jó pillanatban érkező leheletnyi szellő a légben tartja, föl-fölrepíti, úgy dobott jó pillanatban jó felé a sorsom." A sors, vagyis a véletlenek hangsúlyozása alapvető jellemzője a narrációnak. Például

pár oldalon kapcsolódik egybe Tim Carroll személyében a távoli és közelebbi múlt, illetve a jelen: a foci, a készülő, majd legendássá váló Csányi-féle *Szentiványéji álom* és Niagara-on-the-Lake-ben a Shaw Festival Theatre-ben rendezett előadás. A mesélő nem kertel: „hogy a faszba kerülök én ide?!" Small talk, pízí, Black Lives Matter – hősünk megértő és elfogadó alapkaraktere sérül a korszellem ideologikus megnyilvánulásait tapasztalva. Mert érzékeli az árnyoldalakat: „a fehérek erőszakolt tapintatát és visszafogottságát, nehogy véletlenül is fensőbbséget mutassanak, a feketék erős tartását, karcos büszkeségét és a sárgák inas erőfeszítését és a folyamatos résen levést, hogy még véletlenül se kerüljenek alulra".

A szerző beszélgetőkönyveit olvasva (akikkel beszélget: Mucsi Zoltán, Szarvas József, Törőcsik Mari, Cseh Tamás, Kovács Lajos, Paál István és Tompa Miklós) már élt a gyanú, hogy a múlt dokumentálása részben múltkonstruálást fog jelenti: „Másvalakiről írok, és magamat akarom. Ok-okozati rendbe állítom az élet darabkáit, pedig azok nem *úgy* történtek." Vagyis, ahogy a beszélgetőkönyvekben a kérdező, úgy a *Kötőszavak*ban az elbeszélő én időnként háttérbe szorul a hős javára, máskor meg épp a mesélő tolakszik előre, hogy képes legyen más szereplőket is bemutatni, akár a kordokumentálás illúzióját keltve – napra pontos dátumok is megjelennek, de ha nem jut az eszébe az elbeszélőnek egy név, a szerző kikeresi a Google-on. Az egyes szám első személyű narrátor ide-oda bolyong az emlékezés által előhívott történetekben, a múlt egyes darabkáiban – előre- és visszaugrások, folytonos kitérők, oldalszálak jellemzik a bőbeszédű, anekdotizáló mesélést, miközben a szülőhelytől, Tiszanánától a Bárkán, Kaposváron és az Ördögkatlan Fesztiválon keresztül a kanadai rendezésekig haladva rajzolódik meg az életút. Egy színházi ember – várt-váratlan kalandokban gazdag – életút-dokumentumaként olvasható visszaemlékezése ez – valójában önreflektív, létösszegző autofikciós regény.

Bérczes László tanár, színikritikus, író, szerkesztő, dramaturg, Jászai Mari-díjas rendező, fesztiválszervező, a szép emlékű Bárka Színház „mindenese", szakmai és közönségsikert aratott előadások dramaturgja-rendezője, számos színházi könyv szerzője, az Ördögkatlan Fesztivál megálmodója és megvalósítója. A Bérczes. A recenzens többször hallja ezt a nevet gimnáziumi évei alatt, mint bárki másét, miközben a középiskolás színjátszó csoport tagjaként megismerkedik a szolnoki művészeti és kulturális élet szereplőivel. Majd pécsi egyetemista színházasként, megátalkodott alternatívként Bérczes László Kovács Lajosról írt beszélgetőkönyve (*Talált ember*) élete egyik meghatározó olvasmányélménye. Ahogy később olvassa a *Magyar Napló*ban, a *Színház*ban, majd a *Hajónapló*ban a szerző esszéit, kritikáit és műhelybeszélgetéseit. Rendszeresen jár a Bárkába, rajong a *Mulatság*ért és a magyar színháztörténet egyik legnagyobb előadásának tartja a *Hazatérés*t. És most recenzál egy könyvet, amely számot vet és sorsot ír a fikció és valóság közötti szakadékban elhelyezkedő történetek múltba tekintő, de mégis jelen idejű hálójában.

A szerző létrehoz egy főhőst, egy szerepet, akivel lehet beszélgetni, és a beszélgetés közben *beleásni, kitárulkozni* és *felmutatni*. Néhol kegyetlenül őszintén. A *közvetítő* váteszi szerepe mögött pedig egy tébláboló, kételkedő és szerethető ember képe bontakozik ki. A folytonos önreflexiót végző narrátor a későn érő férfi mártírkodó pózát vagy a gyermekes apaként szerelmi bánatban szenvelgő magányos hős figuráját olyan kézenfekvő tapasztalatként rajzolja meg, hogy kétségünk sincs annak hitelességéről. Mint ahogy a háttérből embereket összekapcsoló közvetítő szerep is már ott van a kezdetekben: „Magányosan kezdtem (az elhagyott szerelmes), magányosan végeztem (az árva közvetítő) ezt a kis bekezdést." Mert már gyerekkorában közvetítő akart lenni, magányosan közvetítette

az egyedül játszott gombfocimeccseket, hallgatta a körkapcsolást, az olimpiai tudósítást, és rajongott Szepesiért, majd Vitrayért. A sportanalógiát egy film címének (The Go-Between) megidézésével identitásképző szerepkörré tágítja: „Lehetséges-e a *közvetítés*, és ha igen, ha nem, volt-e bármi értelme a *közvetítő* életének?!" Álmában bármelyik oldalon állhat, és lehet közben ő a játékvezető, mert mindenhol ott van, és közben egyiken sem: „Reménytelen álom, amiben ez a gyerek talán csak azt szeretné, hogy mind a két csapatba bevegyék. Gyávaság, megfelelni akarás, butaság, hiúság, naivitás, szeretetéhség." Az elbeszélő-főhős közvetítő karaktere folyamatosan élesedik, és körvonalazódik az az elbeszélői pozíció, amely az olvasó számára az azonosulás, a ráismerés és a háttérszereplőként benne levés lehetőségeit kínálja: „Amire most emlékszem, az a pontatlan fabulálás, azaz a valóságtöredékek formába gereblyézése. (…) rendet rakok. Azaz lekerekítek egy életet. Történetté alakítom. Valóságot hamisítok. Legyek magamhoz kevésbé szigorú: valóságot teremtek." Jellemző példája ennek Háy János és Szörényi Levente rosszul sikerült ördögkatlanos beszélgetésének felidézése, amelynek keserédes hangulatát az adja, hogy kamaszkorának az az egyetlen forradalmi tette, hogy az iskola vécéjébe becsempészett Sokol rádión hallgatja kedvenc Illés-számát. Kegyetlen a mediátori szerep: mindegyik oldal a másik oldalhoz sorolja. Mert ami a 90-es években még működött, a 2010-es években, a végletekig megosztott magyar társadalomban, majd a végletekig megosztott színházi szakmában már nem működik: a párbeszédre törekvés. És kirajzolódik egy másik karakterjellemző, az empátia: „Hiszen nem csak értem, amit a másik mond, bele is tudok helyezkedni a szándékába-motivációjába, már szinte magam mondom azt, amit ő. (…) Kik vagyunk, milyen úton megyünk? Befolyásolhatatlan véletlenek és önálló döntések közös, szétszálazhatatlan halmaza adja ki az egyes sorsokat (…) az unásig ismételgetett párbeszédet, kompromisszumot, közös nevezőt keresem akkor is, amikor az már rég lehetetlen. Ragasztani próbálom azt, ami nem ragad." Hősünk még a harmincas éveiben jár, amikor a kaposvári színház büféjében elhangzik egy Ács János-mondat („Lacikám, nézzél körül, itt rajtad kívül mindenki zsidó"), ami örökre beléégett. Az emlék felidézését így kommentálja: „Zsidózás-e az, amikor azt mondom, engem nem érdekel, ki a zsidó, és ki nem, és különben fel sem ismerem az úgynevezett zsidót?!" Amikor a kaposvári színház nevében búcsúzik Ács Jánostól, gyűlölködő kommentekkel szembesül: „A baj az, hogy a színpadot összekeverem az élettel. Ülök, ragasztok. És nem ragad." Mert volt, amikor még ragasztani sem kellett, például 1986-ban, amikor egy asztalnál ült Esterházy Péter és Balczó András vagy Fodor Tamás és Dörner György. Az elbeszélő felidéz sértett embereket, analizálja a sértettség belső mozgatórugóit, és a „beteges önkontrollja" miatt képesnek tartja magát azt felismerni. Mert ő „elfojt, benyel és gyomorba szorít". „Most nagyon kellene közvetíteni, de lehetetlen. Hadiállapot van, a táborok kétfelől lövik egymást és a közvetítőt. A kiöregedett go-between minden szempontból nyugalmazott, felesleges emberré vált."

A *Kötőszavak*ban a valóságteremtés olyan, mint a színházban a darabhoz kapcsolódó színpadi nyelv megteremtése, közelebbről pedig kísérlet a pillanat megragadására. A közvetítő nem megfejt és nem ítélkezik, hanem mint bárki az életében, tesz egy lépést, „aztán megint egyet. Lesz belőle út, életút. De hogy az út merre vezet, és kit miért erre meg arra? Nincs rá válasz. De a lépések az emberi természetről árulnak el valamit. Ez érdekel mániákusan, mindig is ez érdekelt". Bérczes közvetítője szerepet értelmez, szöveget elemez, a saját szövegét, és a konfliktusban ellentétes oldalon állók lépéseit figyeli: „Figyelni az emberi természetet, mely látszólag egy rugóra jár, ám valójában kiismerhetetlen." 2001. február 15-én ötvenéves Bérczes, és szakad a Bárka. A társulat lemondásra szólítja fel az igazgatót.

A kibillentés és helyretolás Hamletet idéző dilemmájában hősünk a megtámadott mellé áll.

Bérczes színre viszi az emlékeit. És az emlékek olykor az életet kockáztató, de mindig életben maradó figurák határközeli helyzeteit idézik, mint pl. amikor Anna lányát a várfal lőrésébe „rendezi" egy színházi jelenetben. Az élet is megrendezte a maga istenkísértő jelenetét pár évvel korábban: kislánya a kilencedik emeleti ablakban lógatja a lábát miközben szüleit várja haza. „A személyesség mindent visz. A fikcióban is." Az elbeszélő felidéz egy kaposvári történetet, amelyben Kerekes Éva egy haldokló anyát játszik a Bérczes által rendezett Háy János-darabban, az *Elem*ben, miközben saját édesanyja meghal: „Hogy Évi haldokló mamaként átcsússzon abba a másik, ismeretlen világba, és annak lányaként jusson el hozzá a hír: elment a mama." A szerző hosszasan mesél Alvis Hermanis *Hosszú élet*ének Trafó-beli előadásáról, ahol „csak" az élet történik. Amikor a személyes tárgyak (például Kovács Lajos *bot*ja a *Hazatérés*ben) megjelennek a színpadon. És összecsúszik a valóság és a színház: a darabbéli öregek és édesanyja alakjának felmutatása egy tárgyban, *a horgolt terítő*ben. Vagy Cseh Tamás kalapja: „1990. február 24-én egy kalapban összesűrűsödik ez az egész pocsolyás, taknyos, mozdulatlan idő, amit áthasít, semmissé tesz egy színpadra repülő kalap. A kalap, ami helyretolja az időt."

Hogy egy ilyen gazdag életpályában mi a fontos, és mi kevésbé, eldönthetetlen. A szerző sem dönti el, hanem rábízza az elbeszélőre és hősére. Hadd indázzanak a történetek! „Hát miféle múltidézés ez a szövegáradat, a könyv, amit írok, amiben nincs egyetlen megbízható adat sem, csupáncsak az, hogyan »ég belém« egy emlék". Tompa Gábor legendás *Hamlet*-előadása Kolozsvárott, az 1990-es Cseh Tamás-koncertkörút Erdélyben, a 2011-es szabadkai *Cseresznyéskert*, Szőcs Géza szuszogása, és talán még az is megtörténhetett, hogy a szolnoki Verseghy Ferenc Gimnázium ablakából Lévai Anikó kinézett a Varga Katalin Gimnáziumban tanító Bérczes Lászlóra.

A *Kötőszavak* hőse szabad, és szereti a kihívásokat. Őszintén vall sértettségéről és ambíciójáról: „Vajon tudom-e uralni ágáló kielégületlenségemet? Észreveszem-e, amikor bajaimat a világra vetítem? Másoknál észreveszem, még szép." Bekúszik a gyerekkor. Mintha a 73 éves Bérczes László ülne az utolsó oldalakon megidézett diófán: „én pont nem csináltam meg azt, amire születtem – ez utóbbi ki sem derült." És kommentál: „Gyerek vagyok még, amikor 1976-ban Szolnokra kerülök középiskolai tanárnak." A szerzőt beszippantja a színház, Paál István színháza, de az sem úgy alakul, ahogy a mainstream, és még úgy sem, ahogy az alternatívok, hanem úgy, hogy mindig kérdés a számára, hogy valójában a helyén van-e. Annyi időt tölt Szolnokon, mint a legendás Paál István. Persze ez véletlen. Vagy sorsszerűség: a színházra találás.

Az elbeszélő identitáskeresésének legmarkánsabb és legszemélyesebb epizódjai az apafiú kapcsolatot feltáró történetek. A színházi valóságok analógiáját többször érzékletesen felvillantó történetmesélés egyik szép példája, amikor a *Hazatérés* egyik jelenetéből bontakozik ki az apátlan apa epizódja, és az ebből származó gyökértelenség, szeretetéhség őszinte feltárulkozása. Az apa alakja megjelenik Cseh Tamás halálának felidézésekor is: Bérczes agonizáló apja is barackot kért, ahogy a haldokló Cseh Tamás is. A hős identitáskeresésének alig megfogható emlékképe. Mintha az elbeszélőt az intimitás keresése, egyfajta terápiás munka vezetné a színházhoz, az, hogy nem tudja megoldani magánéleti problémáit, és miközben erre képtelen, ezáltal válik alkalmassá a színházcsinálásra: „Annak idején, a tantestület, majd a szerkesztőség elhagyása után, a »színháziak« közege, most mondom ki, akkor ezt nem tudtam, csak megéltem: például az érintés által vált vonzóvá."

A történetek mesélője olyan, mint annak a népmesének a hőse, aki úgy teljesíti be a sorsát, hogy mégsem. Akinek nincs múltja, nincsen családi indíttatása, de még valódi neve sem igazán. Nem Bérczes, hanem Kriston vagy Barzsó a neve. Mert az apát édesapja édesanyjának testvére neveli fel. Néha igazi hőssé válik, mint 1988-ban, amikor Sütő András üzenetét egy szendvicspapírba csomagolva csempészi át az *Advent a Hargitán* 100. előadására. És van, amikor ő „a gyáva ember", mert nem mondja el egy lánynak, hogy már nem szereti, levelet küld, de a levél elveszik, a lány pedig jön. És bár a történelmet nem igazán ismeri, a történelembe való belevetettséget annál inkább. Az írásban való élés és múltidézés történelmi időket idéz, az 50-es, majd a hatvanas éveket, hiszen 1960-ban, a római olimpia évében már kilencéves a szerző, aki Parti Jánosért izgul, hogy nyerje meg a kenu ezrest. Az 1980-as években folyóiratokat csempész át Erdélybe, de apjának 1956-os tevékenységéről semmit sem tud. Mert azt is látja, „hogy a történelem mozgatórugója a felejtés".

A fejezetek során egyre erősödik a karakter sajátosságai között a nem tudással összekapcsolódó tanulás hívószava: „Mindig mások által felépített értékrendet követtem. És így épült lassan, talán túlságosan is lassan a sajátom. De hát ez maga a tanulás." Hősünk folyamatosan tanul, de sosem érkezik meg: „Mi is az a semmit nem tudás (…) Felmentést keresek ezzel vagy magyarázatot arra, hogy immár hetven éve folyamatos nyomkövetésben vagyok? Keresem a követendő mintát, példát, aminek megfelelve végre azt mondhatom, ez vagyok én. Mindez merő ellentmondás: megfeleléssel önmagamra lelni." És ha tanulás, akkor például Ascher Tamás és a *Platonov*: „Ahogyan Tamásnál általában az aranymetszésben látunk bele a kizökkent világ végtelen szakadékába." És ennek a tanulásnak egyre nagyobb a tétje: „De annyit már kapiskálok, hogy a sorok közé rejtett bátorkodó üzeneteknél mintha fontosabb lenne, hogy valaki saját létét csapja-e bele abba, amit létrehoz." És van, amikor az élet alakítja ezt: a *Mulatság* előadása Nagyharsányban, az Ördögkatlanon 2009. augusztus 7-én. Amikor Cseh Tamás meghalt.

Az emléknyomok – az előadások, a találkozások, a színész- és rendezőportrék nehezen szétszálazhatók, „mert annyi minden van mindig egyszerre, és én mindig egyszerre szeretném mondani, amit csak egymásutániságában lehet". A barátságok azon alapulnak, hogy a messziről és mélyről jövőkkel tud azonosulni: Kapával (Mucsi Zoltán), Tesóval (Kovács Lajos) és Szarvas Józseffel. Vagy a barátság és a szeretet történeteinek ikonikus alakjaival: Cseh Tamással és Törőcsik Marival. Az emlékek szövedékei közt előkerülnek a rendszerváltás évei: Ablonczy László és Kerényi Imre, a Jurta Színház és az ellenzéki összejövetelek. Majd a két Vidnyánszky, Alföldi Róbert, Novák Eszter, Nánay István, a mester, és még sorolhatnánk hosszan a neveket. A Háy-darabok sikeres rendezései. A 2012-es JAK-tábor: a két ellenséges oldalon Koltai Tamás és Vidnyánszky Attila. És Bérczes, a közvetítő. Közvetítések, távolodások és közelítések: 40 év személyes színháztörténete. Bár Bérczes szerint elsősorban a színészekről szól a színház, így fogalmazza meg a „the go-between" rendezői hitvallását: „A nézőnek nem a titkot kell megtudnia-megfejtenie, hanem azzal a személyiséggel kell találkoznia, aki teljes lényével hitelesíti, s ezáltal felcserélhetetlenné teszi a színészi jelenlétet. (…) És mindezek mögött-fölött ott lebeg a színpadon meg nem jelenő rendező önző, ám megbocsátható, mit megbocsátható?, magától értetődő személyes vágya: lénye-létezése minden egyes másodpercben láthatatlan hídként feszüljön ki nézőtér és játéktér között."

Bérczes László megnyugodhat. Ebben a könyvben jelen van. Nem csak színházi rendezőként.

SIMON FERENC

A FIGYELEM GONDOLATNAPLÓJA

Filip Tamás: Kafka bukósisakja. *AB ART Kiadó, Bp., 2023*

Filip Tamás új, tizenkettedik önálló kötete a 2005-ben megjelent *Mentés másképpen* folytatásának tekinthető, mert műfajuk azonos. Annak önértelmező alcíme: naplójegyzetek, versek. A *Kafka bukósisakja* is ilyen, noha ez a könyv nem tartalmaz műfaji besorolást. Különleges, gondolati napló ez, amelyben azonban nincsenek időjelölések, mert a szerző nem azt tartja fontosnak, hogy mikor talált valami lejegyzésre érdemeset, hanem: hogyan tündöklik a gondolat maga. „MIT JELENT AZ, hogy szab? Azt, hogy vág, metsz, nyes. Jelentése lényegileg az, hogy korlátoz. Ez a töve annak a szónak, hogy szabály, ami pedig maga a korlát, hiszen a szabály adja meg a kereteit a lehetőségeknek, ami kívül esik rajta, azt tilos megtenni. Viszont milyen különös, hogy a szabadság szó is ebből a tőből van. A szabadság (szabottság?) a korlátokból fakad? Milyen elképesztő a nyelv lényeglátása. Egy pontból lendül ki a dolog és a dolog ellentéte is. Valahogy úgy, mint a csend, amely a csendül töve. Nincs hang, majd megszületik a hang. Csend, csendül. Az egy több, mint a kettő. Hogy ezt értsük, magyarnak kell lenni."

Egyperces jelenséggyűjtemény ez, gyakorlati fenomenológia, kommentárokkal ellátott élménykatalógus és ráismeréslista, amelynek legtöbb bejegyzése könyvekhez, zenékhez, képekhez és filmekhez kapcsolódik. Fontos idézeteket, érdekességeket, az álmok, a valódi és a látszólagos valóság különös egyidejűségeit, titkos egymásra hatásait rögzíti és értelmezi. Tájékoztat, értékel és kiemel. Ízelítőt ad, mit és hogyan olvas a szerző. „»OLYAN SOK DOLOG jön létre és halmozódik föl, hogy már soha nem lesz idő a használatukra… Olyan sok üzenet és jel keletkezik és terjed, hogy már soha nem lesz idő elolvasni őket.« Baudrillard gondolatai elsőre keserűnek tűnnek, valójában azonban realisták. És ezzel együtt milyen jó, hogy az írók, a költők, a könyvkiadók és az olvasók nem vesznek tudomást a francia filozófus megállapításáról. Mindenki teszi a dolgát ebben a közös, de mégis egyénre szabott beavatódásban, amelynek lényege számomra az, hogy hallgatom, ahogy egy másik ember beszél hozzám. Mert olyan gyermeki maradt az olvasásom, hogy mindig hallom és hallgatom a könyv mondatait, s mindaz, amit hallok, az én hangomon szól. Ha olvasok, meghaladom önnön határaimat, részesülök az előttem feltárulóból. Átigazítva a gyönyörű Pilinszky-verssort: Megérdemelné az örök életet minden olvasó, aki az éjszakában könyv fölé hajol."

Megmutatja, egy ötletből, egy szóból a verscsíra a képzettársítások burjánzásával hogyan szökken szárba, vagy marad meg végleg töredéknek. Filip Tamás pontos, lényegre törő és láttató stílusban írja meg figyelmének jegyzetlapjait. „A VERS MESTERSÉGES TÓ, de igazi halak úsznak benne." Sokkal többet lelkesedik, mint amennyit bírál. Olykor rámutat néhány írói vagy filmrendezői következetlenségre. Legjobban könyvekért és klasszikus zeneművekért rajong, beszámol katartikus élményeiről, és ezzel a befogadót is olvasásra, zenehallgatásra és filmnézésre serkenti.

„AZÉRT JÓ HAYDNT hallgatni, mert közben ezek jutnak eszedbe: Isten szeret. (…) Van mit enned. Van fedél a fejed felett. És hallgathatod ezt a gyönyörűséges zenét. Mit akarsz még?" Tájékozódása sokrétű és széles körű. Olvasmányainak nemcsak minősége, de mennyisége is lenyűgöző, még akkor is, ha nem tudjuk, hány évet fognak át feljegyzései. Az ember csak csodálkozik és irigykedik, hogyan képes ennyi időt olvasásra fordítani. Versek, regények, novellák, önéletrajzok, naplók, esszék és tanulmányok szerzői és címei sorjáznak a lapokon, a magyar- és a világirodalom klasszikus és kortárs művei. Felmerült bennem, névmutatót kellene készíteni a könyvhöz, talán még a szerző is meglepődne, mennyi nevet és milyen széles tartományban tartalmazna ez a lista.

Megjelennek jellemző motívumai, témái, tehát összetéveszthetetlenül a Filip Tamás-i univerzumban vagy inkább labirintusban járunk, mert a szerző nagyon kedveli a titokzatos kiismerhetetlenségeket és a szorongásos útvesztőket. Ezért is találó és pontos a címadás, hiszen van-e annál hátborzongatóbb, ha valaki Kafkáról nevezi el védőfelszerelését. Vajon mitől és hogyan véd meg *Kafka bukósisakja*? Nyilván mindentől és semmitől – csak éppen a semmitől nem –, hiszen többszörösen fiktív, nem létező tárgyról van szó. Természetesen már Kafka motorja is kitaláció, ráadásul amikor használhatta volna, még biztosan nem volt kötelező a bukósisak, mert az Magyarországon is csak 1964-től előírás. Ez a példa is a szépirodalom, a művészet csodájára hívja fel a figyelmet, hiszen a jól kitalált és megírt történet igazabb a valóságnál, mert annak lényegét modellezi. „»EZ A MŰVÉSZET CSODÁJA, hogy az ember sokkal nagyobbat szarik, mint amekkora a seggén kifér. A művészet nyilván nem e világról való; az elemzés csak addig a kapuig tudja nyomon követni, ahol az ismeretlen kezdődik.« Az idézet Weöres Sándortól való, egy 1947-ben Fülep Lajoshoz írt leveléből. Miután rábukkantam erre az idézetre, bekapcsoltam a tévét, és az *Alla Rustica* című dokumentumfilm szereplője, egy tiszta arcú, aranyos öregember éppen arról beszélt, hogy az ember Isten nélkül mit sem ér, hogy meg kell köszönnünk Istennek a segítséget. És még efféléket mondott az öreg, küszködött a könnyeivel, én meg csak álltam, és megrendülten figyeltem rá. Weöres és az öreg erdélyi parasztember ugyanarról beszél. Weöres parasztosan, az öreg paraszt meg áhítattal, de ugyanarról. Se verset írni, se szénát gereblyézni nem lehet Isten segítsége nélkül."

Jól mutatja a szövegtípusok különbségét a feljegyzések közé ékelődő tizennégy, dőlt szedéssel is kiemelt költemény, amely ezzel is érzékelteti, ezeket szépirodalomként kell olvasni. A kötet egyik legjobb ilyen darabja a *Szögek egy kiáltványhoz – Kovács István verseit olvasva*. „Az elfelejtett őrszem lassacskán / megvakul a toronyban, / felejti szomját, éhét, nem / alszik soha, de minden sejtjével / érzi, ahogy a tolakvó árnyak / mindent széttaposnak." A Filip-vers általában a mitikus, kafkai időben és térben játszódik, ahol szereplői hősies küzdelmet folytatnak a lehetetlennel, így a költő egyszerre tudja érzékeltetni az abszurditás tragikus, groteszk, ironikus és humoros oldalát, amellyel összetett esztétikai minőséget hoz létre. A vers cselekménye – mert nála mindig van ilyen – eszünkbe juttatja Kafka *A törvény*

kapujában című történetét, ahol a messziről jött ember lassan elveszti látását, mert élete végéig vár a bebocsáttatásra, de tétovázása miatt az őr becsukja a kaput. A költő hőse pedig egy elfelejtett őr, aki megkísérli a lehetetlent. „Minden erejét megfeszítve / nekifog, hogy, ha addig él is, / a kiáltványt valahogy / fölszögezze a vasajtóra." Többi hőse is hasonló képtelenséget szeretne megvalósítani, ezért bukásuk szükségszerű. Nem más ez, mint a nietzschei „embert fölülmúló ember" kilátástalan küzdelme, akinek vágya és elszántsága tiszteletet parancsol, és együttérzést kelt az olvasóban. A költő lírai énje minden idők összes versét szeretné elolvasni, vagy egyedül játszana egy szimfonikus zenekar összes hangszerén, és álmában arra is emlékezne, ami nem történt meg soha. Vagy a szarkofágja belső falára írtakat szeretné megmutatni, és álommozija részére saját álmait filmre venni. Önparódiájában pedig kijelenti: RULETTBEN NINCSEN SAKK.

Gyakran él a posztmodernre jellemző tobzódó szövegközöttiség és a paronomázia, a hasonló hangzás retorikai alakzatának összekapcsolásával, ami a nyelvi megelőzöttséget mutatja. „A KÖLTŐ VALÓJÁBAN keltő. Életre keltő. De minimum álomból keltő. Az alvó, az elrejtezett dolgot kimozdítja, fölrázza ebből az állapotából, sőt, ha ügyes, egyszerre több dolgot mozdít ki, ezeket összekapcsolja, összefüggéseket talál, sőt teremt közöttük. Gyönyörködik benne, hogy él, amiről azt hitte: halott. Aztán elfogy az öröme, újra hiányérzete támad, és keresni kezdi, mi érdemli meg, hogy életre keltse. És új vers születik." Ekkor a nyelv a szerző fölé nő, amikor nem a költőnek van nyelvhasználata, hanem a nyelvnek van költői sugallata, amit a szerző érzékenysége révén meghall, és mint közvetítő médium leír. „[F]élek, kérem a kötelem, / engem húzzon föl a selyemzsinórpadlásra. / Te vagy a vörös szőnyeg? Leterítenek úgyis." A szövegközötti utalások – Pilinszky János *Sztavrogin elköszön* és József Attila *Mama* és *Két hexameter* – bevonása megsokszorozza és egyben ellentétükbe fordítva elironizálja az eredetiek tragikus jelentését. Ennek ellenére az olvasó fejében felvillanó előszöveg is belép a nyelvi játékba, így a rendkívül összetett jelentést az egymásra vetülő szövegek interferenciája hozza létre a befogadóban. „»A művészet lényege, hogy megtanítalak valamire, bár én nem tudom, mire. Ugyanazt adom, és mindenki a magáét kapja.« (Váli Dezső) Tehát a művészet megtanít nyelveken *hallgatni*." (*Kiemelés az eredetiben.*) A nyelvi játékosság nemcsak a versekben, hanem a gyakran – mintegy pihentetőnek szánt – aforizmák szóvicceiben is megjelenik, és a nyelvi résen bepillantva sokféle jelentés képződik. „A DEKADENS FRANCIA költők valószínűleg Baudelaireline-szindrómában szenvedtek." „ARANYAT ÉR a vérplazma, amit ad. Az adományozó neve ezért Don Or."

A kötet két leghosszabb és legszebb szövege vallomás és ars poetica. Az egyik a szűkebb lakóhelyről, Csepelről, a másik a mesterének tekintett Nemes Nagy Ágnesről szól, akinek pályája elején elküldte verseit, és háromszor személyesen is találkoztak. „Maga a találkozó bebizonyította, hogy a vele kapcsolatban emlegetett szigorúság valóban jellemző rá. Egyik versrészletemet éles hangon zavarta volna ki a szövegből. Talán még a mutatóujját is felemelte, hogy nyomatékosítsa méltatlankodását, mely a mai napig fülembe cseng: »Ez zsurnalizmus!« Kár, hogy nem jutott eszembe, hogy éppen tőle tudom, hogy a vers szüntelen határátlépés… De minden bizonnyal azt mondta volna, hogy az újságírásra emlékeztető fordulat legfeljebb idézetjelleggel vagy parodisztikus elemként jelenhet meg a versben." (…) „Annyi biztos, hogy a költészetet a megszerzett, a megszerezhető és a vágyott tudás semmivel sem helyettesíthető eszközének tekintette." A kötet legszebb lapjai a versekről és az olvasásáról szólnak. „Egy 1982-ES INTERJÚBAN arra a kérdésre, hogy mi a vers, Nemes Nagy Ágnes ezt mondta, hogy a vers szilárd szökőkút vagy folyékony szobor. De mond-

hatjuk azt is, hogy a vers égő hajó a befagyott tengeren, esetleg olyan hologram, mely átbeszél saját üvegfalán, a vers társaskocsi, amelyet te vezetsz, és egyetlen utasa van, ki rád bízta magát. A jó verstől a gyújtózsinóron visszafut a láng, és talpra ugrik a ház, hazamennek a robbantók, és elfelejtik, hogy mit akartak, s ha arra járnak, gyönyörködve nézik, hogy áll a ház." És egy másik idézet: „A VERS LÉNYEGE nem az, hogy díszítetten és hosszadalmasan szóljon valamiről, amit egyszerűen és röviden is el lehetne mondani. Nem érdemes keresni benne a mondanivalót. A mondanivaló legfeljebb üveggyöngy. A vers lényege az, hogy olyan dologról beszél, ami máshogyan elmondhatatlan. És ha képes arra, hogy ezt megtegye, akkor szükségképpen megtalálta magának a megfelelő nyelvi köntöst."

A könyv – néhány vers és nyomasztó álomleírás kivételével – tehát mégsem Kafka világát idézi, talán éppen azért, mert nem létező bukósisakjával megvéd bennünket ettől. Ez a mű inkább rajongókönyv könyvrajongóknak. Benne a szerző a kultúra és az ittlét örömünnepét üli, és azt bizonyítja, hogy minden emberi és világnyomorúság ellenére a művészet szép és fontos. Még akkor is, ha „A VILÁG LEGNAGYOBB óraátállítása zajlik a szemünk láttára. 2021-ről 1984-re."

SZERZŐINK

BALOGH ÁDÁM (Szolnok, 1981): költő, író. Verseskötete: *Nyers* (2016).

BENEDEK SZABOLCS (Bp., 1973): író. Legutóbbi könyve: *A spalatói boszorkány* (2023).

BÉRCZES LÁSZLÓ (Tiszanána, 1951): író, dramaturg, rendező. Legutóbbi kötete: *Kötőszavak* (2023).

BODÓ GERGELY (Ajka, 1987): író, performer, szociális munkás.

BORSODI L. LÁSZLÓ (Csíkszereda, 1976): költő, irodalomtörténész, szerkesztő, tanár. Legutóbbi kötete: *Estére megöregszel* (2021).

FECSKE CSABA (Szögliget, 1948): költő, publicista. Legutóbbi verseskötete: *Hiteles nyomat* (2023).

FILIP TAMÁS (Bp., 1960): költő. Legutóbbi kötete: *Kafka bukósisakja* (2023).

GÉCZI JÁNOS (Monostorpályi, 1954): író, költő. Legutóbbi kötete: *Az utolsó rózsához* (2023).

GYÖRFI SÁNDOR (Karcag, 1951): szobrász, éremművész.

KARAP ZOLTÁN (Kunhegyes, 1984): író, esztéta, zenész.

KOPRIVA NIKOLETT (Munkács, 1996): költő. Kötete: *Kővé zsugorodott ország* (2024).

KÖTTER TAMÁS (Csorna, 1970): író. Legutóbbi kötete: *Vikingek* (2022).

LÁZÁR BALÁZS (Szolnok, 1975): költő, színész. Legutóbbi verseskönyve: *Karantén(y)ek* (2023).

P. NAGY ISTVÁN (Székelykeve, 1961): *költő, kritikus. Legutóbbi kötete: Ágrólszakadtak* (2022).

PETŐCZ ANDRÁS (Bp., 1959): költő, író, esszéista. Legutóbbi könyve: *A folyó felett – összegyűjtött versek* (2023).

PODMANICZKY SZILÁRD (Cegléd, 1963): író, újságíró. Legutóbbi e-könyve: *A másik ember megértésének diadala* (2020).

REGŐS MÁTYÁS (Bp., 1994): költő, író, előadóművész. Legutóbbi kötete: *Lóri és a kihalt állatok* (2022).

REKE BALÁZS (Szolnok, 1989): író, filmesztéta. Legutóbbi kötete: *Túl közel* (2022).

SIMON FERENC (Hódmezővásárhely, 1961): kritikus, könyvtáros-tanár. Könyve: *A „Columbo-módszer". Tanulmányok és kritikák* (2020).

SZÁRAZ MIKLÓS GYÖRGY (Bp., 1958): író. Legutóbbi kötete: *Bitang nyarak* (2023).

TOMAJI ATTILA (Bp., 1959): költő, irodalomtörténész. Legutóbbi kötete: *Folyóhang* (2021).

TOROCZKAY ANDRÁS (Bp., 1981): író, újságíró, kritikus. Legutóbbi kötete: *Boldog emberek* (2021).

VÉSSEY MIKLÓS (Bp., 1990): író, költő. Kötete: *Apa kezdődik* (2023).

VIDÉKI PÉTER (Szolnok, 1973): kritikus, tanár, drámatanár.

AZ ESŐ MEGJELENÉSÉT TÁMOGATJA:

Petőfi Kulturális Ügynökség

Emberi Erőforrások Minisztériuma

Nemzeti Kulturális Alap

Szolnok Megyei Jogú Város Önkormányzata

800 FT

9 771419 798000 24001